

T.C.

GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**AFŞİNLİ ÂŞIK PENAHI EMİRLİOĞLU
HAYATI, SANATI VE ESERLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADNAN BOYUNDURUK

GAZİANTEP

MAYIS 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**AFŞİNLİ ÂŞIK PENAHI EMİRLİOĞLU
HAYATI, SANATI VE ESERLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADNAN BOYUNDURUK

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜLTEKİN

GAZİANTEP

MAYIS 2019

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
AFŞİNLİ ÂŞIK PENAHİ EMİRLİOĞLU HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

Adnan BOYUNDURUK

Tez Savunma Tarihi: 10.05.2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç. Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Hülya ARSLAN EROL
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜLTEKİN
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans/~~Doktora~~ tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

Doç. Dr. Mehmet EROL (Jüri Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜLTEKİN (Jüri Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim ERŞAHİN(Jüri Üyesi)

İmzası

ÖZET

AFŞİNLİ ÂŞIK PENAHİ EMİRLİOĞLU HAYATI, SANATI VE ESERLERİ

BOYUNDURUK, Adnan

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı ABD
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa GÜLTEKİN

Mayıs 2019, 259 sayfa

Özet

Âşıklık geleneği kendine has kuralları ve icrası olan Türk kültürünün yaşayan en önemli hazinelerinden biridir. Âşıklar yaşadıkları dönemde halkın arzularını, duygu ve düşüncelerini, estetik, kültürel ve siyasi değerlerini eserlerine yansıtmışlardır. Bu anlamda âşıklık geleneğinin yaşatılmasında âşıkların yeri önemlidir. Âşık Penahi'nin usta çırak eğitiminde yetişerek kendinin çıraklar yetiştirerek âşıklık geleneğinin günümüzde yaşayan bir temsilcisi olduğu tespit edilmiştir. Bu tezde öncelikle Kahramanmaraş ili Afşin ilçesi âşıklık geleneğinin temsilcileri, geleneğin yaşadığı ortamlar ve geleneğin güncel durumu hakkında bilgiler verilmiş daha sonra Afşin ilçesi âşıklık geleneği içinde yetişen Âşık Penahi'nin hayatı, sanatı, eserleri, eserlerinin işlevi, yaratım ve aktarım bağlamları incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Âşık, Âşıklık Geleneği, Kahramanmaraş, Afşin, Penahi Emirlioğlu.

ABSTRACT**ÂŞIK PENAHI EMİRLİOĞLU, WHO IS FROM AFŞİN, HIS LIFE, ART AND WORKS**

BOYUNDURUK, Adnan

Master's Thesis

Department of Turkish Language and Literature

Thesis Advisor: Assistant Professor Doctor, Mustafa GÜLTEKİN

May 2019, 259 pages

Abstract

The tradition of minstrelsy is one of the most important treasures of Turkish culture that has its own rules and performances. In the period they lived, minstrels reflected the desires, emotions and thoughts, aesthetics, cultural and political values of the people in their works. In this sense, the point of minstrels is crucial in maintaining the tradition of minstrelsy. It was found that Âşık Penahi, growing up in master-apprentice training, trained apprentices by himself and he is a living representative of minstrelsy tradition. First of all, in this thesis it was given information about the representatives of minstrelsy tradition in the district of Afsin in Kahramanmaraş province, the environments inhabited by tradition, the current status of tradition and then the life, art, works of Âşık Penahi, growing up in minstrelsy tradition in Afsin district, the functions of the works, the creation and transfer contexts of the works were viewed.

Key Words: Âşık, Minstrelsy Tradition, Kahramanmaraş, Afşin, Penahi Emirlioğlu.

ÖN SÖZ

Türk kültür tarihinde önemli bir yeri olan ve temelleri ozan-baksı geleneğine dayanan âşıklık geleneği ve bu gelenek içinde yetişen âşıklar, halkın duygu ve düşüncelerini, inançlarını, arzularını, sevinçlerini şiirlerine yansıtmışlardır. Âşıklık geleneği Türkiye’de bugün varlığını sürdürmeye devam ettirmektedir. Kahramanmaraş ili Afşin ilçesi de Türk âşıklık geleneğinin yaşadığı önemli yerler arasındadır.

Âşıklık geleneğinde, geleneğin sürekliliğini sağlayan en önemli olgulardan biri usta çırak ilişkisi yoluyla âşıkların eğitimidir. Penahi Emirlioğlu, bu geleneksel eğitim sisteminde yetişen ve yetiştirdiği çıraklar ile âşıklık geleneğinin Afşin ilçesinde günümüzde de yaşamaya devam etmesinde önemli bir yeri olan âşıklardan biridir.

Türk âşıklık geleneğinin yaşayan temsilcilerinden biri olan “Afşinli Âşık Penahi Emirlioğlu’nun Hayatı, Sanatı ve Eserleri” adlı tezimiz; “Giriş”, “Kaynak Özetleri”, “Materyel ve Yöntem” ve “Bulgular ve Tartışma” bölümlerinden oluşmaktadır.

Tezimizin “Giriş” bölümünde âşığın doğup büyüdüğü çevre hakkında bilgi vermek amacıyla Kahramanmaraş ili ve Afşin ilçesinin tarihi, coğrafi, kültürel ve ekonomik özellikleri hakkında bilgilere yer verilmiştir. Bunun yanında Kahramanmaraş-Afşin âşıklık geleneği, bu geleneğin günümüzde sürdürülmesinde önemli katkıları olan Afşin Halk Ozanları Derneğinin kuruluşu ve günümüzdeki faaliyetleri ele alınmıştır.

“Kaynak Özetleri” adlı ikinci bölümde Türk âşıklık geleneği üzerine yapılan çalışmalar hakkında genel bilgiler verilmiş, Kahramanmaraş ve Afşin ilçesinde âşıklık geleneği ve yörede yetişen âşıklar üzerine yapılan çalışmalar tezler, kitaplar ve makaleler başlıkları altında incelenmiştir.

“Meteryal ve Yöntemler” adlı üçüncü bölümde tez çalışmasında kullanılan yöntemler, başvuru kaynak kişiler ve Âşık Penahi’nin şiirlerinin derlenişi hakkında bilgiler verilmiştir.

“Bulgular ve Tartışma” adlı dördüncü bölümde Âşık Penahi’nin hayatı, şiirlerin yapı ve şekil özellikleri, işlevi, yaratım ve akarım bağlamı, şiirlerinin içerik özellikleri bakımından incelendiğinde aşk ve sevgi temalı şiirler, gurbet ve sıla özlemi temalı şiirler, ölüm temalı şiirler, tabiat ve memleket sevgisi temalı şiirler, dini temalı şiirler, çekilen dert ve sıkıntı temalı şiirler, geçmişe özlem temalı şiirler, taşlama temalı şiirler, toplumsal temalı şiirler, tecrübi bilgi ve felsefi çıkarım temalı şiirler ve zamandan yakınma temalı şiirler olduğu tespit edilmiştir.

Tezimizin “Metinler” bölümünde Âşık Penahi’ye ait olan şiir defterinde yer alan eserlere yer verilmiştir. Bu eserlerin yazılış tarihleri dikkate alınarak kronolojik sıralaması yapılmıştır.

Tezimizin “Sonuç” bölümünde elde ettiğimiz somut bulgular değerlendirilmiştir. “Sözlük” bölümünde Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerde yer alan yöreye özgü kelimeler açıklanmıştır. “Ekler” bölümünde fotoğraflara yer verilmiştir.

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yardımını esirgemeyen Penahi EMİRLİOĞLU’na, Kahramanmaraş Halk Ozanları Kültür ve Dayanışma Derneği başkanı İhsan ÖKSÜZ’e, Afşin Halk Ozanları Derneği Başkanı Ahmet KARAKAYA’ya, Afşin Halk Ozanları Derneği Kurucu Başkanı Celal ÇAÇAN’a, Mehmet GÖZÜKARA’ya, saha çalışmasında yardımcı olan Erol BOYUNDURUK’a, tez çalışmasında desteğini esirgemeyen hocam Doç. Dr. Mehmet EROL’a, tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Mustafa GÜLTEKİN’e, çalışma sürecinde ihmal ettiğim eşime, evlatlarım Yusufhan, Oğuz Kağan ve Mustafa Göktuğ’a teşekkür ederim.

Mayıs 2019

Adnan BOYUNDURUK

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	ii
ÖN SÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
1.1. Çalışmanın Önemi ve Amacı	1
1.2. Kahramanmaraş Tarihi	2
1.3. Afşin Tarihi, Fiziki ve Sosyo- Ekonomik Yapısı	3
1.4. Kahramanmaraş-Afşin Âşıklık Geleneğine Genel Bir Bakış.....	4
1.4.1. Afşin Halk Ozanları Derneğinin Kuruluşu ve Faaliyetleri	9
İKİNCİ BÖLÜM	14
KAYNAK ÖZETLERİ	14
2.1. Tezler.....	14
2.2. Kitaplar	16
2.3. Makaleler.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	21
MATERYAL VE YÖNTEM.....	21
3.1. MATERYAL VE YÖNTEM	21
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	23
BULGULAR VE TARTIŞMA.....	23
4.1. ÂŞIK PENAHİ EMİRLİOĞLU’NUN HAYATI.....	23
4.1.1. Doğumu ve İsim Verilişi.....	23
4.1.2. Yetiştği Ortam	24
4.1.3. Eğitim ve İş Hayatı	25
4.1.4. Gurbet Hayatı.....	26
4.1.5. Askerliği.....	26
4.1.6. Evliliği	27
4.1.7. Şiir Söylemeye Başlaması	27
4.1.8. Ustası ile Tanışması/ Saz Çalması	27

4.1.9. Mahlas Alması	29
4.1.10. Çırakları	29
4.2. ÂŞIK PEHAHÎ’NİN SANATI	32
4.2.1. Nazım Şekilleri	32
4.2.1.1. Vezin	36
4.2.1.2. Kafiye ve Redif	36
4.2.1.3. Ayak	40
4.2.2. Nazım Türleri.....	42
4.2.2.1. Ağıt:.....	42
4.2.2.2. Dertlenme/Şikayetlenme:	43
4.2.2.3. Güzelleme:	43
4.2.2.4. Kargışlama:	44
4.2.2.5. Karşılaşma:.....	45
4.2.2.6. Koçaklama:.....	45
4.2.2.7. Öğütleme:	46
4.2.3. Anlatım Özellikleri	46
4.2.3.1. Söz Varlığı ve Konuşma Dili Unsurları	47
4.2.3.2. İkilemeler	47
4.2.3.3. Deyim	48
4.2.3.4. Atasözleri	49
4.2.3.5 Anlatım Tutumu	50
4.2.3.6. Söz Sanatları.....	64
4.3. ÂŞIK PENAHÎ’NİN ESERLERİ VE ESERLERİNİN İNCELENMESİ	67
4.3.1. Tema ve İçerik Bakımından İncelenmesi	68
4.3.1.1. Aşk ve Sevgi Temalı Şiirler	69
4.3.1.2. Gurbet ve Sıla Özlemi Temalı Şiirler:.....	71
4.3.1.3. Ölüm Temalı Şiirler	74
4.3.1.4. Tabiat ve Memleket Sevgisi Temalı Şiirler.....	78
4.3.1.5. Dini Temalı Şiirler	81
4.3.1.6. Çekilen Dert ve Sıkıntı Temalı Şiirler.....	84
4.3.1.7. Geçmişe Özlem Temalı Şiirler	86
4.3.1.8. Yergi Temalı Şiirler	89

4.3.1.9. Toplumsal Temalı Şiirler	91
4.3.1.10. Tecrübi Bilgi ve Felsefi Çıkarım Temalı Şiirler	93
4.3.1.11. Zamandan Yakınma Temalı Şiirler	97
4.3.1.12. Diğerleri	100
4.3.1.13. Şiirlerinde Şahıs ve Yer Adları	100
4.3.1.13.1. Şahıs Adları.....	100
4.3.1.13.2. Yer Adları.....	101
4.3.2. Eserlerin Yaratım ve Aktarım Bağlamında İncelenmesi	102
4.3.2.1. Yaratım Bağlamı	102
4.3.2.2. Aktarım Bağlamı	103
4.3.2.2.1. Sözlü /Yazılı/ Elektronik Kültür Ortamında Aktarım.....	103
4.3.3. Eserlerin İşlevi	105
4.3.3.1. Eğlenme ve Eğlendirme İşlevi	105
4.3.3.2. İnançlara, Toplumsal Kurumlara ve Törenlere Destek Verme İşlevi	106
4.3.3.3. Okuma Yazması Olmayan Kültürlerdeki Eğitim İşlevi	107
4.3.3.4. Toplumsal ve Kişisel Baskılardan Kurtulma İşlevi.....	109
METİNLER.....	112
SONUÇ.....	230
KAYNAKÇA	232
SÖZLÜK.....	240
EKLER.....	242
ÖZGEÇMİŞ.....	248
CURRICULUM VITAE.....	248

KISALTMALAR

vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğçerleri
Hç.	: Hazreti
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
haz.	: Hazırlayan
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfadan sayfaya
Yay	: Yayını, yayınları

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Âşıklık geleneğinin temsilcilerinin eserleri yaşadığı kültürden ve coğrafyadan bağımsız değildir. Bu bakımdan eserlerin oluşmasında halkın yaşayışı, kültürü, dilek ve şikâyetleri etkili olmuştur. Âşıkların içinde doğup büyüdüğü, yetiştikleri toplumun özelliklerini eserlerinde görmek mümkündür. Tezimizde Afşin ilçesinin, âşıklık geleneği içindeki önemine dikkat çekilerek Âşık Penahi'nin, Âşık Mahzuni tarafından yetiştirilip daha sonra Âşık Penahi'nin çıraklar yetiştirerek âşıklık geleneğinin yaşayan bir temsilcisi olduğu üzerinde durulmuştur.

Tezimizin bu bölümünde; çalışmanın amacı ve önemi, Kahramanmaraş adının kaynağı ve tarihi, Afşin ilçesi tarihi, fiziki, sosyo-ekonomik yapısı ve Kahramanmaraş-Afşin âşıklık geleneği hakkında bilgiler verilmiş daha sonra Afşin Halk Ozanları Derneğine kayıtlı âşık ve şairlerin listesine yer verilmiştir. Afşin âşıklık geleneğinin günümüzde yaşatılmasında önemli rolü olan Afşin Halk Ozanları Derneğinin kuruluşu ve faaliyetleri hakkında bilgiler verilmiştir.

1.1. Çalışmanın Önemi ve Amacı

Âşıklar, kültürel değişim şartlarına, zaman ve yaşadıkları çağın koşullara uyum sağlayarak âşıklık geleneğinin günümüzde yaşatılmasında önemli işleve sahiptir (Artun, 2012: 236-238). Âşıklık geleneği Türkiye'nin belli bölgelerinde geleneksel olarak yaşamaya devam etmektedir (Kaya, 2001: 89). Türk kültür coğrafyasının bir parçası olarak Afşin ilçesini, özelinde âşıklık geleneğini, temsilcilerini ve çalışmamızın konusunu teşkil eden Âşık Penahi Emirlioğlu'nu bu kapsamda incelemek Türk kültür tarihine kayıt düşmek açısından önem arz etmektedir. Ayrıca konuyla ve bölgeyle ilgili pek fazla çalışmanın yapılmadığı da literatür taramasında tespit edilmiştir.

Tezimizde, günümüz itibarıyla Kahramanmaraş'ta âşıklık geleneğinin mevcut yaşam alanları, temsilcilerinin sanatsal durumları ve ürettikleri eserlerin yaratım, aktarım ve icra ortamları bilimsel araştırma ve inceleme yöntemleriyle ele alınmıştır.

Kahramanmaraş ili Afşin ilçesinde âşıklık geleneğinin varlığını sürdürdüğünü ve Âşık Penahi'nin usta çırak eğitiminde yetişip, kendinin de çırak yetiştirerek geleneğin yaşayan bir temsilcisi olduğu tezimizin amacını oluşturmuştur.

Bu tezde Âşık Penahi'nin hayatı, ustası, çırakları, yetiştiği ortam, eserlerinin nazım şekli ve özellikleri, kalıp ifadeleri, eserlerin işlevi, yaratım ve aktarım bağlamları üzerinde durulmuştur.

1.2. Kahramanmaraş Tarihi

Kahramanmaraş tarihî süreç içerisinde çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Kahramanmaraş'a egemen olmak isteyen birçok devlet olmuştur. Bu süreçte şehir farklı isimlerle anılmıştır.

“Herodot, Maraş şehrini Hitit komutanlarından Maraj adlı bir kumandanın kurmasından dolayı şehre Maraj adı verildiğini belirtmektedir. Maraş'ın adının Hititlerden geldiğini doğrulayan Asur kaynaklarında bu şehrin adı Markaji olarak ifade edilmektedir. Roma ve Bizans İmparatorluğu döneminde Germanicia olarak isimlendirilen şehir, Müslümanlar tarafından fethedilince Maraj olarak değiştirildi. Arap alfabesinde “j” harfi olmadığından şehrin adı “Mer’aş” şeklinde ifade edilmiştir (Eyicil, 2009:19).

Tarihte önemli kişi ya da kişilerin Kahramanmaraş'ta doğması veya buraya yerleşmeleri kentin önemini arttıran unsurlardan biri olmuştur.

“Bizans İmparatorluğu Dönemi'nde, İmparator III. Leon'un Maraş doğumlu olması nedeniyle şehre Krallar Şehri adı da verildi”ğini öte yandan Maraş'a “Dulkadiroğlu Beyliği öncesi Memluk idaresi boyunca bölgede Türkmen nüfusu oldukça arttı ve bu sebeple Maraş bölgesine Vilayet-i Türkmen, Türkmen İli gibi isimler de verilmiştir (Eyicil, 2009:24,28).

Türk-İslam kültürünün yaşandığını kadim bir Türk kenti olan Kahramanmaraş, yüzyıllar boyunca Büyük Selçuklu Devleti ve Osmanlı İmparatorluğunun hakimiyeti altında yaşamıştır.

Anadolu Beylikler Dönemi'nde Kahramanmaraş, Dulkadirli Beyliği hükümdarlığında kalmıştır. Kahramanmaraş ve Elbistan Beyliğin önemli merkezlerinden olmuştur. Bölge daha sonra Osmanlı hâkimiyetine girince eski stratejik önemini kaybetmiştir (Eyicil, 2009:32).

1914 yılına kadar Halep'e bağlı bir sancak olan Maraş, bu tarihten itibaren Pazarcık, Elbistan, Zeytun ve Andırın da kendisine bağlanarak müstakil bir sancak olmuştur. Sonraki süreçte Kurtuluş Savaşı yıllarında tarihe "Bayrak Olayı" olarak geçen Maraş kalesinde dalgalanan Türk bayrağının Fransızlar tarafından indirilmesi daha sonra Fransız ve Ermenilerin Türk kadınlarına saldırması sonucu Maraş halkı şehri düşman işgalinden kurtarmak için teşkilatlanarak mücadeleye başlamıştır. 11 Şubat 1920'de Fransızlar şehri terk etmiştir. Maraş'a, Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği üstün başarılarından dolayı TBMM tarafından 5 Nisan 1925'te "Kırmızı Şeritli İstiklal Madalyası", 7 Şubat 1973'te "Kahramanlık" unvanı verilmiştir (Koç, 2010:66-67).

1.3. Afşin Tarihi, Fiziki ve Sosyo- Ekonomik Yapısı

Afşin tarihi boyunca çeşitli isimlerle anılmıştır. Kaynaklara bakıldığında Afşin'in en eski adının Arabissos daha sonraları Efsus ve Yarpuz olduğu görülmektedir. Afşin ismi Selçuklu Hükümdarı Alparslan'ın komutanlarından Afşinbey'in hatırasına atfen 1944 yılında verilmiştir. Afşin, 1944 yılında ilçe statüsü kazanıp bu tarihten itibaren "Afşin" adı kullanılmaktadır (Gökhan, 2011:21,22; Dedeoğlu, 2014:261).

Afşin ilçesinin yıllara göre nüfus sayısında farklılıklar olmakla birlikte 2019 yılında ilçe nüfusu 83.324'tür (<http://www.afsin.gov.tr/nufus>). Denizden 1230 metre yükseklikte bulunan Afşin'de, karasal iklim hâkimdir. Kış mevsimi soğuk ve kar yağışlı, yaz mevsimi ise sıcak ve kuraktır (<http://www.kmader.org.tr/ilce/afsin.htm>).

Afşin ilçesinde tarımsal faaliyetlerde genellikle sulamaya ihtiyaç fazladır. Ekilebilir alanlarda şeker pancarı, buğday, nohut, arpa, fasulye, mısır, kırmızı mercimek, yeşil mercimek gibi hububat ve bakliyat yetiştirilir. İlçe yapılan sebzeçilikte ise yaygın olarak domates, salatalık, lahana, biber, soğan, sarımsak, patates, kavun ve karpuz yetiştirilir (<http://www.afsintso.org.tr/afsinekon.asp>).

Müslümanlar ve Hristiyanlar tarafından kutsal kabul edilen Eshab-ı Kehf, ilçedeki önemli ziyaret yerleri arasındadır. Her yıl yerli ve yabancı turistler burayı ziyaret etmektedir. Eshab-ı Kehf, Afşin ilçesinin inanç turizmi olmasında ve tanıtılmasında büyük bir öneme sahiptir (<http://www.afsin.bel.tr/eshab-i-kehf-tarihi>).

Ayrıca Eshab-ı Kehf Külliyesi 2015 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Geçici Listesi'ne alınmıştır (<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44395/dunya-miras-gecici-listesi.html>).

1.4. Kahramanmaraş-Afşin Âşıklık Geleneğine Genel Bir Bakış

Âşıklık geleneği, temsilcileri ve ürünleriyle Türk kültürünün geçmişten günümüze geçirmiş olduğu fiziki çevre, dini-kültürel değişim, sosyo-ekonomik yapı ve estetik gelişmeleri yansıtan önemli bir parçasıdır.

Erman Artun âşık ve âşıklık geleneği kavramlarını şu şekilde açıklar:

“Âşık; sazlı (telden), sazsız (dilden), doğaçlama yoluyla, kalemle (yazarak) veya bu özelliklerin birkaçını birden taşıyan ve âşıklık geleneğine bağlı olarak şiir söyleyen halk sanatçısıdır. Bu söyleme biçimine “âşıklık-âşıklama”; âşıkları yönlendiren kurallar bütününe de “âşıklık geleneği” adı verilmektedir.” (Artun, 2012: 1).

Fuat Köprülü âşıkların “*sihirbazlık, rakkaslık, musikinaslık, hekimlik gibi birçok vasıfları kendilerinde toplayan bu adamların, halk arasında büyük bir ehemniyetleri vardı.*” (Köprülü, 2012: 72) şeklinde açıklamalarında âşıkların halk içindeki önemini belirtmiştir.

Âşıkların bir başka önemi ise

“Halk arasında dolaşan birçok menkıbeler, bunların maddi ve cismanî aşktan manevî ve ruhanî aşk derecesine yükseldiklerini, saz çalıp şiir söylemeyi de ilahi vasıtalarla -yani, ya bir müridin, pirin, yahut Hızır peygamberin rüyada veya hakikatte tecellisi ile- öğrendiklerini anlatır.” (Köprülü, 2004: 26).

Türklerin İslam dinini kabul etmesiyle birlikte kültürel değerleri zenginleşerek yaşamaya devam etmiştir. Bu hususla ilgili Erman Artun, Âşık edebiyatının, ozan baksı geleneğinin Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra düşünce ve yaşam biçiminden doğduğunu ifade eder (Artun, 2011a: 67).

Âşık edebiyatı, XVII. yüzyılda gelişimini tamamlayarak altın çağını yaşamıştır. XVII. yüzyılda âşıkların sayısının artması, âşıkların orduyla birlikte savaşa katılarak askerlere destek vermesi XVII. yüzyılın önemli gelişmeleri arasında gösterilebilir (Artun, 2011a: 69).

XIX. yüzyılda âşıkların teşkilatlanması ve saz şairlerinin okur yazar sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Âşıkların hem hece ölçüsü hem aruz vezniyle beraber şiirler yazmış ve güçlü temsilciler ortaya çıkmıştır. Bu dönemde dikkat çeken başka bir husus ise Anadolu sahasında oluşan âşıklık kolunun temellerinin XIX. yüzyılda atılmış olmasıdır. XX. yüzyıla geldiğimizde âşıklar şehirlerdeki önemini yavaş yavaş kaybetmiş, gelenek taşrada yaşama mücadelesi içerisine girmiştir (Düzgün, 2014: 299, 304).

Âşık edebiyatının yaşadığı konusunda Umay Günay “*Türk Halk Edebiyatı içinde yer alan Âşık Edebiyatı, milli edebiyat geleneğinin bugün de yaşamaya ve yaratmaya devam eden bölümüdür.*” (Günay, 2015:39) şeklinde görüş belirtmiştir. Bu hususla ilgili Saim Sakaoğlu âşıklık geleneğinin en canlı olarak yaşadığı iki ülkenin Türkiye ve Azerbaycan olduğunu belirtmektedir (Sakaoğlu, 1989: 107-108).

Usta çırak ilişkisinin yok olmaya başladığı bir dönemde bu mesleğe gönül vermiş, yeteneği olan kişilerin desteği ile Anadolu’nun bazı bölgelerinde âşıklık geleneği hâlâ yaşamaktadır.

Âşıklık geleneğinin yaşadığı yerler arasında Kahramanmaraş’ın da bulunduğu araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir (Kaya, 2001: 89). Türk Âşık Edebiyatında önemli ve güçlü bir isim olan Karacaoğlu’nın “*ülkemizin doğuda; Kahraman Maraş - Gaziantep- Nizip çizgisi ile batıda Ermenek – Silifke çizgisi arasındaki kalan coğrafyanın âşığı*” olduğu belirtilmiştir (Sakaoğlu, 2004: 128). Karacaoğlu’nın şiirlerinde Pınarbaşı, Bertiz, Ahır Dağı, Elbistan, Göksun, Başkonuş gibi Kahramanmaraş’ın coğrafi güzelliklerini anlattığı şiirlerinin olduğu tespit edilmiştir. Kahramanmaraş tarihin hemen hemen her döneminde şairi ve âşığı hiç eksik olmamıştır. Buna örnek olarak Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin en güçlü isimlerinden biri olan Necip Fazıl Kısakürek, daha sonraki yıllarda Derdiçok, Âşık Yener, Âşık Mahrumî, Cahit Zarifoğlu, Abdurrahim Karakoç ve Erdem Bayazıt isimlerde sayılabilir (Avcı, 2008:6-7).

Derdiçok, Afşin âşıklık geleneğinde önemli bir isimdir. Asıl adı Ömer Lütfi olan Derdiçok, soyadı kanunundan sonra “Pişkin” soyadını almıştır. Elbistan’da

doğmuş, Afşin’de vefat etmiştir. Mezarı Afşin ilçesine bağlı Tanır Mahallesi’ndedir. Derdiçok şiirlerinde aşk, ayrılık ve tabiat temalarını işlemiştir (Demir, 1993:11-15; Alparslan, 2019:179-184; Atmaca, 2017:124-125).

Kahramanmaraş bölgesinde saz çalabilen ve irticalen şiir söyleyebilen kişilere âşık denilmektedir. Âşıklar, halkın derdi ile dertlenen, sevinciyle mutlu olan, tabiat güzelliklerini anlatan, yöneticilere gerekli gördüğü yerlerde korkusuzca, yalansız ve abartmadan eleştiri yapabilen kişilerdir. Âşıklar bu yönleriyle halk ile yöneticiler arasında gönül elçisi görevini üstlenmişlerdir. Aynı zamanda âşıklar, adalet sahibi kişilerdir. Bireyler arasında yaşanan anlaşmazlıklarda sorunları çözebilmektedirler. Ancak bazı âşıkların günümüzde bu sıfatlarını kaybettiği görülmüştür. Kahramanmaraş’ta âşıklar, usta çırak eğitiminde yetişmektedir. Gönüllü çırak adayı mutlaka bir ustanın yanında eğitim alır. Son yıllara kadar köy odalarında, kahvehanelerde, seyirlik açık hava toplantılarında ustanın yanında yetiştirilen çıraklar, günümüzde ozanlar derneğinde yetişmektedir (KK3).

Çırak adayına öncelikle genel ahlak kuralları öğretilmektedir. Anlatmak istediği duygu ve düşüncenin az ve öz sözle dile getirilmesi ustanın çırağında aradığı başlıca özelliktir. Bu nitelikleri kazanan çırağa, ustası tarafında mahlas verilir. Mahlasının alan çırak, âşık olur. Kahramanmaraş’ta âşıklar tarafından yapılan programlar dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sahne alan âşık, usta malı bir türkü söyledikten sonra ustasını tanıtmaktadır. İkinci bölümünde âşık tarafından gelen misafirlere “hoş geldin” ayaklı bir manzume söylenmektedir. Programın üçüncü bölümünde, âşık kendi eserini söyledikten sonra atışma bölümüne geçilmektedir. İki âşık arasında karşılıklı yapılan atışmalardan sonra kapanış bölümüne geçilmektedir. Kapanış bölümünde, ev sahibi konumundaki âşık tarafından, gelen misafirlere “güle güle” ayaklı deyiş söylenerek program kapatılmaktadır. Kahramanmaraş’taki âşıklar Bursa, Konya, Osmaniye, Adana, Mersin illerinde bulunan Halk Ozanları Derneğine davet edilmektedir. Kahramanmaraşlı âşıklar, Adana ili Feke ilçesinde düzenlenen Karacaoğlan Uluslararası Âşıklar Bayramı’na, Osmaniye ili Kadirli ilçesinde düzenlenen Uluslararası Çukurova Âşıklar Bayramına ve Âşık Feymani şenliklerine, Kozan’da

düzenlenen Âşık Ali Kemal Yiğit'i Anma Gecesi'ne katılmaktadırlar. Ayrıca 2017 yılında Türk devletlerinden ve ülkemizin farklı illerinden davet edilen yüzden fazla âşığın katılımıyla Kahramanmaraş 1. Uluslararası Âşıklar, Ozanlar ve Şairler Bayramı yapılmıştır. Kahramanmaraş Halk Ozanları Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından bu etkinliğe önemli katkılar sağlanmıştır (KK3).

Günümüzde âşıklık geleneğinin zayıfladığı usta-çırak eğitiminin yok olmaya başladığını, kendini âşık olarak tanıtan bazı sanatçıların ustası olmadığı için usta malı türküler söyleyemediği tespit edilmiştir. Bu mesleğe gönül vermiş az sayıdaki kişilerin desteğiyle yaşam mücadelesi vermektedir (KK4).

Geçmişten günümüze kadar Afşin ilçesinde yaşayan âşıklar arasında atışmalar yapılmıştır. 1957 yılında Elbistan ilçesinden Çıtak Ahmet ile Afşin ilçesinden Hayati Vasfi Taşyürek arasında yapılan atışma, Elbistan Postası gazetesinde yayımlanmıştır. Komşu iki ilçenin (Afşin-Elbistan) şairleri arasında geçen bu atışma daha sonraki yıllarda yapılan atışmalara esin kaynağı olmuştur (<http://www.elbistaninsesi.com/citak-ahmet-ile-hayati-vasfi-tasyurekin-1957deki-atismalari-makale,1459.html>).

1974-1975 yılları arasında gerçekleştiği tahmin edilen, TRT 1'de yayımlanan Kahramanmaraş Günümüz Halk Ozanları adlı belgeselde Afşin ilçesinin Arıstıl köyünden yedi yaşında çiçek hastalığından gözlerini kaybeden Âşık Hazıf Rahmi ile Afşin ilçesinin Alemdar köyünden Kul Hamit arasında geçen atışma, Afşin ilçesinde atışma geleneğinin devam ettiğini göstermektedir (<https://www.youtube.com/watch?v=jyxKD7Yw9YE>). 2006 Yılında Arif Bilgin yönetiminde Hacı Hasan Uğur ile Mehmet Gözükara arasında yapılan atışma Haber Elbistan gazetesinde yayınlanmıştır (Nar, 2018: 21).

20 Ekim 2011- 20 Ocak 2012 tarihleri arasında Afşinli şairler ile Elbistanlı şairler arasında atışmalar yapılmıştır. Yapılan bu atışmalara daha sonra Türkiye'nin farklı bölgelerinden âşıklar katılmıştır. Âşıklar arasında gerçekleşen atışmalar Haber Elbistan gazetesi ve www.yedisevin.com internet sitesinden yayınlanmıştır

(Gözükara, 2012: 13-15). Yıllar önce başlayan atışma geleneği Afşin ve Elbistan ilçesi şair ve âşıkları tarafından hâlâ yaşamaktadır.

Tespit edilebilen Afşinli âşıkların adı soyadı ve bazı âşıkların kullandığı mahlaslarıyla birlikte aşağıda listelenmiştir:

Ahmet Karakaya (Erbabi)
 Ahmet Söyler (Ahrazoğlu)
 Ali Arslan (Âşık Aliyar)
 Ali Haydar Levendiz (Âşık Emekçi)
 Ali İhsan Başpınar (Âşık Pınari)
 Ali Kutlu (Âşık Perişan)
 Ali Yaşar (Dostali)
 Âşık Kul Hamit Koca
 Âşık Mahzuni Şerif
 Âşık Penahi Emirlioğlu (Penahi)
 Cemal Yeşil (Ağcaşarlı Mihmani)
 Emri Karakuş (Gülfani)
 Hacı Bektaş Tat
 Hacı Yener (Âşık Yener)
 Hasan Gören (Âşık Kul Hasan)
 Hasan Öztürk (Âşık Meçuli)
 Haydar Kaya (Aladeli)
 Hüseyin Polat
 İhsan Emirlioğlu (Genç Ozan)
 İrfan Gündoğan (Âşık İrfani)
 İsa Binboğa (Dirgenoğlu)
 İsmail İpek
 İsmet Bolat (Âşık Meşgûlî)
 Karaca Erbil (Âşık Melûlî)
 Mehmet Konak (Hafız Rahmi)

Nuri Peker (Fidanî)

Ömer Lütü Pişkin (Derdiçok)

Rahmi Kaya (Âşık Mahrumi)

Serkan Açıkgöz (Âşık Erfanî)

Seydi Kalender

Zeynel Abidin Sönmez (Âşık Vicdani). (Afşin Kaymakamlığı, 2000: 3-253; Atmaca, 2017: 3-6; Alparslan, vd.,2009: 20-79; <http://www.ozanlar.biz/kulhasan.html>).

1.4.1. Afşin Halk Ozanları Derneğinin Kuruluşu ve Faaliyetleri

Afşin Halk Ozanları Derneği Nursel Ertekin'in öncülüğünde tüzüğünün hazırlanıp kurucu dernek başkanlığını Celal Çağan'ın yaptığı Afşin Halk Ozanları Derneği, 1995'te resmi olarak kurulmuştur. 1995'ten 2016 yılına kadar Celal Çağan'ın yürüttüğü dernek başkanlığı görevini 2016 yılında dernek başkanlığına Ahmet Karakaya seçilmiştir (KK5).

Afşin Halk Ozanları Derneğinin faaliyetleri arasında meşk geceleri düzenlenmektedir. Meşk geceleri, bir grup dinleyici huzurunda il dışından veya farklı ilçelerden gelen ozanların katılımıyla gerçekleşmektedir. Belli bir oturma düzeni sağlandıktan sonra dernek başkanı veya usta bir âşık, misafir âşıklara irticalen “hoş geldiniz” veya “merhaba” ayaklı deyiş söyler. Bu deyişlerden sonra usta malı deyişler söylenmektedir. Bu fasıllardan sonra ev sahibi konumundaki bir âşık tarafından ayak verilerek deyişme açılır. Karşılıklı deyişmelerde söze başlayan âşığın verdiği ayağa uymak zorunluluğu vardır. Açılan ayağa uyamayan âşık, başarısız kabul edilmektedir. Usta âşıklar arasından seçilen dört kişi yapılan atışmada kimin kazandığını belirler. Muamma bölümünde ise muammayı çözen âşığa ödül olarak birtakım hediyeler verilir. İzleyici grubu ise büyük bir saygı ile bu şöleni izler. Meşk gecelerinin icrası esnasında izleyiciler arasından konuşarak sükûneti bozanlara derneğin belirlemiş olduğu cezalar verilmektedir. Muamma faslından sonra dini konularda, geçmişte yaşanmış önemli hadiselerden veya bölgede yaşanmış hikâyeli türküler söylenerek sohbet edilir. Uğurlama bölümüne geçildiğinde misafir âşıklar, “hoşça kalın” ayaklı

deyiş söyler daha sonra ev sahibi konumundaki âşık, “güle güle” veya “sağlıcakla” ayaklı güzellmeler söyleyerek faslı kapatır (KK1).

Derneğin faaliyetleri arasında Afşin ilçesinde bulunan ve komşu ilçelerde bulunan okullardan derneğe gelen istek üzerine şair ve âşıklardan oluşturulan bir heyet ile okullara gidilerek öğretmen ve öğrencilere, âşıklık geleneği hakkında bilgiler vermektedirler (KK1).

Afşin Halk Ozanları Derneği, Afşin’de yetişen Hayati Vasfi Taşyürek, Âşık Yener ve Âşık Mahzuni Şerif gibi büyük ustalar adına yapılan anma gecelerine katkı sağlamaktadır (<http://www.hurriyet.com.tr/asik-yener-i-tanitma-ve-anma-etkinligi-37089414>).

Ramazan ayı münasebetiyle Afşin Belediyesinin katkılarıyla “Ramazan Eğlence Programları” düzenlenmekte, yapılan programlarda şair ve âşıklar sahne almaktadır. Afşin Halk Ozanları Derneği 2016 Ekim ayında Afşin Belediyesi ve Afşin Kaymakamlığının katkılarıyla “O Ses Afşin” adlı ses yarışması düzenleyerek ilçede bulunan genç yetenekleri keşfetmeye çalışmaktadır (<http://www.maraspusula.com/afsin/afsin-halk-ozanlarindan-o-ses-afsin-ses-yarismasi-h5718.html>).

Afşin Halk Ozanları Derneği, Kanal 7 televizyonunda yayınlanan Kürşat’la Gece Gündüz programa (<https://www.youtube.com/watch?v=V5qEljp5HX4>) ve Aksu TV’de yayınlanan Ozan Nuri Bizim Eller programına destek vermektedir (https://www.youtube.com/watch?v=i_rvwkBlj2k). Yapılan bu programlar vesilesiyle Afşinli olan ve Afşin’de yaşayan âşıkları, şairleri ülkemize ve dünyaya tanıtmaktadır.

Afşin Halk Ozanları Derneği; Dünya Avşarlar Derneğinin Kayseri şubesi ve Adana, Kahramanmaraş ve Osmaniye Halk Ozanları Dernekleriyle ile iletişim halinde olup davet gelmesi halinde düzenlenen konserlere ve eğlence gecelerine katılmaktadır (KK1).

Afşin Halk Ozanlar Derneğine kayıtlı olan yaşayan âşıklar mahlaslarıyla birlikte aşağıda listelenmiştir.

Afşin Halk Ozanları Derneğine kayıtlı âşıklar:

1. Âdem Akçalı (Ozan Ademi)
2. Ahmet Karakaya (Ozan Erbabı)
3. Ali Arslan (Ali Yar)
4. Ali Corukcu (Âşık Corukcu)
5. Ali İhsan Başpınar (Pınarı)
6. Ali Karaca (Ozan Karaca)
7. Celal Çağan (Ozan Celali)
8. Erdoğan Başbüyük (Diyari)
9. Hacı Bektaş Tat (Ozan Bektaş)
10. Hüseyin Palo (Ozan Nergiz)
11. Hüseyin Polat (Ozan Polat)
12. İbrahim Düzel (Kul İbrahim)
13. İhsan Emirlioğlu (Genç Ozan)
14. İsmail Karakaya (Ozan Bülbül)
15. Mehmet Demirci (Kul Mehmet)
16. Mikail (Ozan Mikail)
17. Mustafa Köse (Ozan Köse)
18. Nuri Peker (Ozan Fidan)
19. Seydi Kalender (Ozan Seyyidi) (KK1).

Araştırmacılar âşık, ozan ve saz şairi kavramlarının şu şekilde açıklamıştır:

Âşık:

“Halk arasında, umumiyetle saz şâirlerine verilen bir isimdir” (Köprülü, 2004:26)
 “İrticalen şiir söyleyebilen, saz çalabilen kişidir.” (Sakaoğlu, 1986:249), “Daha çok kırsal kesimlerde yetişen şiirlerini saz eşliğinde ve hece vezni ile vücuda getiren halk hikâyesi tasnif edebilen ve anlatabilen sanatçıya verilen ad.” (Kaya, 2007: 65). “Kendisinin veya başkalarının şiirlerini saz eşliğinde çalıp söyleyen ve halk hikâyelerini anlatan saz şairidir.” (Artun, 2012:262).

olarak tanımlanırken Hikmet Dizdaroğlu âşıkları iki kısma ayırır.

“Bir kısmı: Ümmîdirler, okuma yazma bilmezler, hiç öğrenim görmemişlerdir. Saz çalmasını bilirler, şiirlerini saz eşliğinde söylerler. İrtical, yani hazırlıksız şiir söyleme, başlıca özellikleridir. Şiirleri hece ölçüsüyledir. Ancak, okuma yazma bilmedikleri, öğrenim görmedikleri halde bu kuralın dışına çıkan, aruzla söyleyen âşıklarda vardır. Âşıkların bir kısmı ise, belirli bir öğrenimden geçtikleri gibi, saz çalmasında bilirler; fakat şiirlerini hem hece, hem de aruz ölçüsüyle yazmışlardır.” (Dizdaroğlu, 1969: 19-20).

Ozan:

“16. yüzyıla kadar kullanılan bu kelime, yerini eş mânâlı olan “âşık”a bırakmış ve daha sonra “geveze”, “herze söyleyen” mânâlarına gelmiştir” (Sakaoğlu, 1986:249). “Şiirlerini saz eşliğinde söyleyen halk şairi.” (Kaya, 2007: 598). “İslamiyet öncesi Türk halk edebiyatında kopuz eşliğinde epik şiirler söyleyen sanatçıya Oğuzlarda verilen addır.” (Artun, 2012: 274).

Saz şairi: “*Âşık ile eş manalı olarak kullanılmıştır.*” (Sakaoğlu, 1986:249).

“*Şiirlerini saz eşliğinde söyleyen halk şairi.*” (Kaya, 2007: 636).

Araştırmacılar saz çalabilen, genellikle hece vezniyle şiir yazabilen ve halk hikayeleri anlatabilen sanatçıları âşık olarak tanımlamışlardır. Bu bilgiler ışığında Afşin Halk Ozanları Derneğine kayıtlı âşıkların, hece ölçüsüyle yazdıkları eserlerini ve usta malı türküleri saz eşliğinde söyleyebildiği, bazı âşıkların daha öncede hazırlık yapmadan irticalen şiir söyledikleri, atışma yaptıkları ve halk hikayeleri anlattıkları tespit edilmiştir. Yukarıda açıklanan bilgilerden hareketle derneğe kayıtlı bu kişilere âşık, saz şairi diyebiliriz.

Afşin Halk Ozanları Derneğine kayıtlı şairlerin listesi aşağıda listelenmiştir.

Afşin Halk Ozanları Derneğine kayıtlı şairler:

1. Ahmet Süreyya Durna
2. Ali Başpınar (Çötelî Ali)
3. Erol Boyunduruk (Giryani)
4. Hasan Yeşil
5. Haşim Kalender (Kalender)
6. Kemal Taşkale
7. Mecit Karahan
8. Mustafa Bozkurt (Kurtoğlu)

9. Nurettin Erterkin (Elemlı)
10. Nurettin Kaya (Kör Ozan)
11. Osman Konak
12. Rızvan Ceviz.

Araştırmacılar “Halk Şairi” ve “Halk Âşığı” kavramlarının şu şekilde açıklamıştır:

Halk Şairi:

“Şiirlerini yazarak vücuda getiren okur-yazar olan veya olmayan sanatçıdır.” (Kaya, 2007: 66). “Halk şairi terimi ise, bir genellik taşır ve âşıklerle kalem şuarasını kapsamına alır. Halk şairi derken, ikisi birden kastedilir. Kalem şuarası aruzlu şiirler yazsa bile, divan şairleri sınıfının dışında kalır. Onlar, âşık edebiyatı ürünlerinde şiirler yazmaları ve bu soy şiirlerinde sade bir dil kullanmalarıyla, halk şairi öbeğine girerler.” (Dizdaroglu, 1969:20).

Halk Âşığı: “*Dini konulardan çok dünyavi konuları işleyen kişidir.*”

(Sakaoğlu, 1986: 249).

Afşin Halk Ozanları Derneğine kayıtlı şairlerin saz çalamadıkları, şiirlerini hece vezniyle ve sade bir dille yazdıkları, şiirlerinde genellikle dünyavi konulara yer verdikleri tespit edilmiştir. Yukarıda açıklanan bilgilerden hareketle Afşin Halk Ozanları Derneğine kayıtlı bu kişilere “Halk Şairi, Halk Âşığı” diyebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM

KAYNAK ÖZETLERİ

Tezimizin bu bölümünde, Türk âşıklık geleneği üzerine yapılan bazı çalışmalar, Kahramanmaraş ili ve Afşin ilçesi âşıklık geleneği ve yörede yetişen âşıklar üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir.

Yapılan bu çalışmaları tezler, makaleler ve kitaplar olarak üç ayrı grupta incelenerek kronolojik sıralama yapılmıştır.

2.1. Tezler

Kahramanmaraş ili ve Afşin ilçesinde yetişen âşıklar üzerine bir doktora ve beş yüksek lisans çalışması yapıldığı görülmüştür. Yapılan bu çalışmalar aşağıda açıklanmıştır.

Aynur İnce, (2005). Âşık Mahzunî Şerif ve Şiirlerinde Sosyal Konular, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss.1-239. Aynur İnce tarafından yapılmış olan bu yüksek lisans çalışmasında Âşık Mahzunî Şerif'in hayatı, edebi kişiliği, şiir kitapları, kaset ve plak çalışmaları hakkında bilgilere yer verilmiştir. Yapılan bu çalışmada Âşık Mahzunî Şerif'in şiirleri şekil özellikleri ve üslup bakımından incelenmiştir. Âşık Mahzunî'nin eserleri, toplumsal sorunlar, dini unsurlar, tasavvuf unsurları, alevîlik ve bektaşîlik, siyasi ve ideolojik konular başlığı altında incelemesi yapılmıştır.

Alper Tunga Kumtepe, (2009). Tanırlı Âşık Yener Hayatı ve Şiirlerinin Tematik İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, ss.1-261. Kumtepe'nin yapmış olduğu yüksek lisans çalışmasında, Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Tanır kasabasında doğan, Tanırlı Âşık Yener'in hayatı, soyu, eğitimi hakkında bilgiler verilmiştir. Âşık Yener'e göre bir âşıktaki bulunması gereken özellikleri belirtilmiştir. Âşık Yener'in şiirlerinin şekil ve içerik özellikleri bakımından incelemesi yapılmıştır.

Bünyamin Oğuz, (2011). Âşık Kul Hamit Koca Hayatı, Sanatı, Şiirleri, Hikâyeleri, Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Yozgat, ss.1-240. Yapılan bu yüksek lisans çalışmasında Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Alemdar köyünde dünyaya gelen 11 yaşındayken gördüğü bir rüya sonrası badeli âşık olan Kul Hamit Koca'nın hayatı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Kul Hamit Koca'nın şiirlerinin muhteva ve şekil yönünden incelemesi yapılmış, bazı şiirlerinde anlattığı hikayelere yer verilmiştir.

Yılmaz Irmak, (2013). Folklorun Beş İşlevine Göre Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirleri, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, ss. 1-386. Doktora tezi olarak yapılan bu çalışmada Âşık Mahzuni Şerif'in hayatı, soyu, hapis hayatı, aldığı ödüller ve eserlerine kadar geniş bilgilere yer almaktadır. Âşığın siyasi yönüne dikkat çekilen çalışmada William Bascom'un folklorun dört işlevine göre ve İlhan Başgöz'ün beşinci işlev olarak önerdiği protesto işlevine göre şiirleri incelenmiştir. Yılmaz Irmak, Âşık Mahzuni Şerif'in şiirlerinin bu işlevlerle sınırlı olmadığını yeni işlevler olduğunu tespit etmiştir.

Salim Ulu, (2013). Kahramanmaraş Çağlayancerit'te Âşıklık Geleneğinin Bir Temsilcisi Ali Ataş'ın Hayatı, Sanatı ve Şiirleri, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, ss.1-502. Yüksek lisans tezi olarak yapılan bu çalışmada Kahramanmaraş ili ve Çağlayancerit ilçesinin, tarihî, coğrafi, kültürel özellikleri, âşıklık geleneği ve bazı temsilcileri, Ali Ataş'ın hayatı, edebi şahsiyeti hakkında bilgiler verilmiştir. Ali Ataş'ın eserleri şekil özellikleri, dil özellikleri, anlatım özellikleri, konu bakımından incelenip örneklerle açıklanmıştır.

Murat Aksakallı, (2015). Âşık Mahzunî Şerif'in Şiirlerinde Söz Varlığı, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, ss. 1-391. Murat Aksakallı tarafından yapılan bu yüksek lisans çalışmasında, Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesine bağlı Berçenek köyünde dünyaya gelen Âşık Mahzunî Şerif'in hayatı, eğitimi ve edebi kişiliği hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca Âşık Mahzunî Şerif'in şiirlerinden sosyal, dinî ve ahlâkî hayatla ilgili taşlamalara örnekler verilmiştir. Âşık Mahzunî Şerif'in şiirlerinde yer alan kelimeleri söz varlığı, sözcük türleri ve kalıp ifadeler olarak incelenmiştir.

2.2. Kitaplar

Afşin Kaymakamlığı, (2000). Afşinli Şairler Antolojisi, Yılmaz Matbaacılık, K. Maraş, ss. 1-290. Afşin Kaymakamlığı tarafından yayımlanan bu kitapta Afşinli şair ve âşıkların özgeçmişleriyle birlikte bazı eserlerine yer verilmiştir. Kitabın sonunda, “Manzum Eshab-ı Kehf Destanı” yarışmasında 1. 2. ve 3. olan şiirler yer almaktadır.

M. Fuad Köprülü, (2004). Saz Şairleri, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 1-726. Bu eser beş cilt ve sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, XX. yüzyılın başlarına kadar Osmanlı İmparatorluğu’nun her tarafında rastlanan saz şairlerine XX. yüzyıldan itibaren sayılarının azalmasının nedenleri açıklanmıştır. Âşıkların nasıl yetiştiği, şehir, köy ve aşiret çevrelerinde âşıklar hakkında bilgiler verilmektedir. Âşık tarzı şiirin nasıl oluştuğunu, âşık tarzı şiirde eski halk edebiyatı, tekke edebiyatı ve klâsik edebiyat unsurları hakkında bilgiler yer almaktadır.

İkinci bölümde XVI. yüzyıl saz şairleri hakkında genel bilgilere ve bu saz şairlerinin bazı eserlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde XVII. yüzyıl saz şairleri hakkında genel bilgilere ve XVII. yüzyıl saz şairlerinin eserlerinden örnekler yer almaktadır. Dördüncü bölümde Gevherî’nin hayatı, şöhreti ve eserlerinden koşma divan, semaî ve müstezatlarından örnekler verilmiştir. Beşinci bölümde Âşık Ömer’in hayatı, şöhreti, edebi şahsiyeti hakkında bilgiler verilir koşma, semaî, destan, gazel ve divanlarından örnekler verilmiştir. Altıncı bölümde Karacaoğlu’nın hayatı, şöhreti ve edebi şahsiyeti hakkında bilgiler verilir eserlerinden örnekler yer almaktadır. Yedinci bölümde XVIII. yüzyıl Âşık edebiyatı hakkında genel bilgiler verilerek bu yüzyıldaki saz şairlerinin XVII. yüzyıl saz şairleri kadar şöhret kazanan âşıkların az olduğu değerlendirilmiştir. XVIII. yüzyıl saz şairlerinin eserlerinden örnekler verilmiştir. Sekizinci bölümde XIX. yüzyıl Âşık edebiyatı hakkında bilgiler verilerek bu yüzyılda başlıca âşıkların hayatları, sanatları ve eserleri hakkında bilgiler yer verilmiştir. Bu sanatçıların bazı eserlerinden örnekler yer almaktadır. Beşinci ciltte Erzurumlu Emrah ve Âşık Dertli’nin hayatı, edebi şahsiyetleri ve eserlerinden örnekler yer almaktadır.

Yaşar Alparslan, Lütfi Alıcı, Serdar Yakar, (2009). Türk Edebiyatında Maraşlılar, Ukde Kitaplığı, K. Maraş, ss. 1-214. Bu kitap, Maraşlı halk şairleri, Maraşlı divan şairleri ve Maraşlı günümüz şair ve yazarları olarak üç bölümden oluşmaktadır. Bu kitapta yer alan âşık, şair ve yazarların hayatı ve yayınlamış olduğu eserler hakkında bilgiler yer almaktadır.

Yaşar Alparslan, Serdar Yakar, (2009). Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şâirlerine Âit Şiirler, Ukde Kitaplığı, K. Maraş, ss. 1-144. Bu kitap, Kahramanmaraşlı A. Saim Emirmahmutoğlu'nun arşivinde bulunan cönklerin incelenmesi sonucu Kahramanmaraşlı şairlere ait olan şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Şeref Boyraz, (2010). Furkanî'nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 1-502. Dört bölümden oluşan bu eserde birinci bölümde Furkanî mahlaslı Turan Yıldırım'ın hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde, Âşık Furkanî'nin şiirlerinin üretim ve tüketim bağlamında incelenmesi yapılmıştır. Üçüncü bölümde, şiirler yapısal özellikleri, muhteva özellikleri bakımından incelenmiştir. Dördüncü bölümde, âşığa ait toplam 128 şiirin altına bu şiirlerin hangi ortamda nasıl oluştuğu hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Erman Artun (2012). Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı, Karahan Kitapevi, Adana, ss. 1-521. Bu kitap toplam on bir bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde âşık ve âşıklık kavramı, âşık edebiyatının kaynakları, âşık edebiyatını hazırlayan etmenler, âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı üzerine yapılan çalışmalar yer almaktadır. İkinci bölümde Anadolu âşıklık geleneği, âşık edebiyatının oluşumu ve gelişimi, âşıklık geleneğini oluşturan sosyo-kültürel koşullar ve kurumlar hakkında bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde âşıkların yetişmesi hakkında bilgiler verilmiştir. Dördüncü bölümde âşıklık geleneğinin yürütüldüğü ortamlar, âşık fasılları, âşık karşılaşmaları incelenmiştir. Beşinci bölümde âşık şiirinde tür ve biçim, altıncı bölümde âşık edebiyatında üslup, yedinci bölümde âşık edebiyatında içerik ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Sekizinci bölümde günümüz âşıklık geleneği ve âşık edebiyatı dokuzuncu bölümde, âşık edebiyatında motifler, onuncu bölümde âşık edebiyatı

terimleri ve on birinci bölümde, 16. yy'dan günümüze kadar âşık edebiyatının önemli temsilcilerinin hayatı ve şiirlerinden bazı örnekler yer almaktadır.

Mehmet Gözükara, (2012). Kılıçtan Keskin, Özgü Yayınevi, İstanbul, ss. 1-429. Bu kitap, 20 Ekim 2011-20 Ocak 2012 tarihleri arasında Kahramanmaraş'ın Afşin, Elbistan ve Göksun ilçeleri, Konya ve Artvin illerinden katılan şairler arasında yapılan atışmaların derlenip bir araya getirilmesiyle oluşmuştur.

Umay Günay, (2015). Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 1-390. İki bölümden oluşan bu eserde birinci bölümde, Âşık Edebiyatını Türk Edebiyatı içinde yeri ve önemi hakkında bilgiler verildikten sonra, Âşık Edebiyatının mahiyeti ve önemi hakkında araştırmacıların değerlendirmelerine yer verilmiştir. Âşık fasıllarının bölümleri, 19. yy. İstanbul, Konya ve Kastamonu âşık fasıllarının düzeni, 20. yy Doğu Anadolu Bölgesi âşık fasıllarının düzeni, sistemli deyişmeler örnekleriyle açıklanmıştır. İkinci bölümde rüyanın tanımı yapılarak farklı milletlerdeki ve dinlerdeki rüyanın önemi hakkında bilgiler yer almaktadır. Âşık Edebiyatında rüyanın yeri ve foksiyonları açıklanarak âşıkların rüya bade motifi hakkında düşüncelerine ve hikâye metinlerinden tespit edilen rüya tiplerinden örnekler yer almaktadır.

Seher Atmaca, (2017). Binboğa'nın Söz Pınarı, Berikan Yayınevi, Ankara, ss. 1-424. Bu eserde Afşinli âşıklar, şairler ve yazarlar olarak üç grupta incelenmiştir. Âşık ve şairlerin özgeçmişiyle birlikte bazı eserlerine yer vermiştir. Yazarlar bölümünde ise, yazarların hayatı, yayımlamış olduğu kitapların ve makalelerin yayınlandığı dergiler ve gazetelere kadar bilgiler yer almaktadır.

2.3. Makaleler

Kemal Atik, Âşık Mahzûni Düşüncesinde Tanrı ve İnsan Sevgisi, KSÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2007, 1-11. Atik bu makalesinde Âşık Mahzuni Şerif'in hayatı ve eğitimiyle ilgili bilgilere ver vererek Âşık Mahzuni'nin almış olduğu eğitimlerin sanatına ve dünya görüşüne etkisini incelemiştir. Âşık Mahzûnî'nin; Hoca Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Mevlâna, Hacı Bektasi Veli, Pir Sultan Abdal ve Asık

Veysel gibi aşk felsefesini milletimize kazandırmaya çalışan geleneğin bir temsilcisi olduğu değerlendirilmiştir.

Münir Cerrahoğlu, Âşıkların Sosyokültürel Hayattaki Yeri ve Önemi/ Bir Örneklem Olarak Derdiçok, *Folklor/Edebiyat*, 2011, 143-156. Afşinli Derdiçok'un Âşıklık geleneği içinde önemine dikkat çekilen bu makalede, Derdiçok'un hayatı hakkında bilgiler verilmiştir. Bazı araştırmacıların Derdiçok'un önemine dikkat çekilen değerlendirmelerine yer verilmiştir. Cerrahoğlu'nun tarafından örneklem olarak seçilen Derdiçok'un eserlerinde, yaşadığı dönemin kültürünü, ekonomisini, savaşlarını, toplumun değer yargılarını, yemek kültüründen giyim tarzına kadar birçok konuyu işlediği tespit edilmiştir. Bu tespitler ışığında Derdiçok'un âşıklık geleneği içinde önemi vurgulanmıştır.

Muhammed Turhan; Öner Kova, Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel ve Özay Gönlüm Bağlamında Bir İnceleme, *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 2012, 117-128. Bu makalede Türk halk müziği ve seçilen halk ozanlarının bazı eserleri değerler eğitimi açısından incelenmiştir. Halk ozanlarının kültür taşıyıcı yönüne dikkat çekilmiştir. Halk ozanlarının sanatlarını icra ederken duyuşsal boyutta eğitim açısından kazanılan değerler tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada yer alan Âşık Mahzuni Şerif'in hayatı ve sanatı hakkında bilgiler verildikten sonra, seçilen dört eseri incelenmiştir. Bu eserlerinde alçakgönüllülük, dostluk-arkadaşlık, büyüklere saygı, birlik-beraberlik, barış, insan sevgisi, vatan-millet sevgisi ve misafirperverlik değerlerini konu edindiği tespit edilmiştir.

Yılmaz Irmak, Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde Milli Birlik ve Beraberlik İşlevi, *Studies of The Ottoman Domain*, 2014, 37-58. Bu makalede Âşık Tarzı Şiir Geleneği'nin temsilcilerinin yaşadıkları dönemde toplumun aynası oldukları, yetiştiği kültürün taşıyıcı oldukları anlatılmıştır. Âşık Mahzuni Şerif'in eserlerini iki döneme ayrılarak incelenmesi gerektiğini belirtilmiştir. Âşık Mahzuni'nin ikinci dönemde yazılan eserlerin olgunluk dönemi olarak değerlendirilmiştir. Bu dönemde yazmış olduğu eserlerinde ülkemizde birlik ve

beraberlik olması, alevi-sünni çatışmasının yaşanmamasını dile getirmiştir. Âşık Mahzuni Şerif'in Kıbrıs Harekâtını ve Çanakkale Zaferini milli bir değer olarak gördüğü, hukukun ve demokrasinin ülkemizde tesis edilmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu konularla ilgili yazılmış olan şiirlere örnekler verilmiştir.

Salahaddin Bekki, 1980 Sonrası Âşık Şiirinde Siyasi Söylemler, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2016, 51-66. Bu makalede XVII. yüzyıldan 1990'lı yıllara kadar gerçekleşen bazı taşlama örnekleri verilmiştir. Özellikle 1960 ve 1980 darbesi sonrası ülkemizde gelişen siyasi olaylar âşık şiirinde yer almıştır. Bu şiirlerden bazıları doğrudan kişileri hedef aldığı, bazı şiirlerin ise toplumun genelini ilgilendiren konulardan oluştuğu değerlendirilmiştir. Bu makalede Âşık Mahzuni Şerif'in Dom Dom Kurşunu adlı eserine yerilmiştir. 12 Eylül darbesini eleştiren Âşık Mahzuni'nin siyasi yönüne dikkat çekilmiştir.

Yılmaz Irmak, İşlevsel Halkbilimi Kuramına Göre Âşık Mahzuni Şerif'in Şiirlerinde Tespit Edilen Yeni İşlevler, *Studies of The Ottoman Domain*, 2017, 183-212. Yılmaz Irmak tarafından yazılan bu makalede Âşık Mahzuni Şerif'in şiirlerinde yeni işlevlerin olduğu tespit edilmiştir. Bu işlevleri İtiraz ve Ret Kültürü İşlevi, Millî Birlik ve Beraberlik İşlevi, İdeolojik ve Politik Araç İşlevi, Ekonomik Kazanç Sağlama (Meta) İşlevi ve Psikolojik Rahatlama (Deşarj) İşlevi olarak açıklamıştır.

Seher Atmaca, Kahramanmaraşlı Kalem Şairlerin Atışma Örnekleri, *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science*, 2018, 178-203. Bu makalede Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinin şair ve âşıkları ile Elbistan ilçesinin şair ve âşıklarının (Derdiçok ile Behlül Ali'nin, Ahmet Çıtak ile Derdiçok, Ahmet Çıtak ile Abdurrahim Karakoç, Ahmet Çıtak ile Hayati Vasfi Taşyürek,) arasında yapılan atışma örneklerine yer verilmiştir. Bu ilçelerde yapılan atışma geleneğinin günümüzde yaşayan âşık ve şairler tarafından devam ettirildiği örneklerle anlatılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümünde, tez çalışmasında kullandığımız yöntem ve materyaller hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. MATERYAL VE YÖNTEM

Tezimizde Âşık Penahi'nin hayatı ve şiirleri hakkında bilgi elde edebilmek için alan araştırmaları yapılmıştır. Tez çalışmamızda “*Halk bilgisi ürünlerinin ve icrâ ortamının derlenmesinde yaygın olarak kullanılan*” görüşme yönteminden faydalanılmıştır (Ekici, 2013:71). Kaynak kişiler Âşık Penahi'nin yakın akrabaları, yetiştirdiği çırağı ve eserlerini icra ettiği ortamda bizzat bulunan kişilerden seçilmiştir.

Âşık Penahi, Ülger Emirlioğlu, Kahramanmaraş Halk Ozanları Kültür ve Dayanışma Derneği başkanı İhsan Öksüz, Afşin Halk Ozanları Derneği Başkanı Ahmet Karakaya, Afşin Halk Ozanları Derneği kurucu Başkanı Celal Çağan ve şair Mehmet Gözükara ile görüşmeler yapılmıştır. Bu kişilerle yapılan görüşmelerde Âşık Penahi ve Kahramanmaraş âşıklık geleneği hakkında bilgiler toplanmıştır. Görüşme sırasında kaynak kişilere daha önceden hazırlanmış sorular yöneltip bu sorulara, kaynak kişilerin vermiş olduğu yanıtlar ses kayıt araçlarına kaydedilmiştir. Elde edilen sözlü bilgilerin yazıya geçirilme sırasında dilbilgisi eksiklikleri giderilmeye çalışılmıştır. Kaynak kişilerin konuşma özellikleri dikkate alınarak yöreye ait deyimlerin anlamları yazıya geçirilirken dipnot şeklinde metin altında açıklanmıştır.

Tez çalışmamızda kullanılan bir başka derleme yöntemi ise gözlemdir. Âşık Penahi, eserlerinin bazılarını Afşin Halk Ozanları Derneğinde ve kendi evinde icra ederken aktif katılımcı olarak bulunulmuştur. Bu icra ortamında Âşık Penahi'nin ve seyircilerin tavırlarını daha iyi görebilme ve video kameralara kayıt etme imkanı sağlamıştır.

İnternet ortamında paylaşılan yayınlardan faydalanılarak Âşık Penahi'nin izlenme ve dinlenme sayıları hakkında bilgiler elde edilmiştir. Yazılı kaynak taraması yapılarak Kahramanmaraş ili, Afşin ilçesi ve Âşık Penahi hakkında bilgiler elde

edilmiştir. Âşık Penahi'nin şiir defterinde yer alan toplam 159 şiir alınarak tema ve içerik, nazım şekilleri ve türleri, anlatım özellikleri, yaratım ve aktarım, işlev bakımından incelenmiştir. Âşık Pehahi şiir defteri tutmadığı dönemlerde yazmış olduğu eserlerin kaybolduğu ve 1970 yılından önce yazdığı eserlerin Âşık Pehahi tarafından imha edildiği tespit edilmiştir. Kaybolan olan bu eserler, çalışmamıza dahil edilememiştir.

Tezimizde

“halk edebiyatı yaratmalarının kim tarafından nasıl, neden ve nerede yaratılıp, nakledildiklerinin açıklanması, kim tarafından neden ve nasıl dinlendiğinin incelenmesi ve halk bilgisi yaratmalarının bir sosyal ilişki ürünü olduğunun ortaya konması gibi sonuçları beraberinde getirmesi bakımından son derece önemli”

olduğu açıklanan “Bağlam/İcra (Performans) Merkezli Kuram ve Yöntemleri”nden “İşlevsel Halk Bilimi Kuram ve Yöntemi” tercih edilmiştir (Ekici, 2013:124).

Tez çalışmamızın içindekiler bölümü oluşturulurken Prof. Dr. Şeref Boyraz'ın “*Furkanî'nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi*” eserinde yer verdiği, genellikle âşık veya şairlerin biyografi çalışmalarında yer alabilecek taslak çalışmasından ve “Kahramanmaraş Âşıklık Geleneği” hakkında bilgiler yer alan, konuyla ilgili ilk çalışmalardan biri olan Salim Ulu'nun “*Kahramanmaraş Çağlayancerit'te Âşıklık Geleneğinin Bir Temsilcisi Ali Ataş'ın Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*” adlı yüksek lisans çalışmasından faydalanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tezimizin bu bölümünde Âşık Penahi'nin doğumu, isim verilmesi, gurbet hayatı, ustası, şiir söylemeye başlaması, mahlas alması, çırakları Ahmet Karakaya ve Dursun Özdil hakkında bilgiler verilmiştir. Âşık Penahi'nin eserlerinin şekil ve yapı özellikleri, nazım şekli ve türleri, anlatım özellikleri, konu ve içerik özellikleri, yaratım ve aktarım bağlamı ve işlevi bakımından incelenmiştir.

Şeref Boyraz'ın “Furkanî'nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi” eserinde “Bir Âşık/Şair Doğuyor” ana başlığı altında yer verdiği “Doğumu, Çocukluğu ve Yetiştigi Ortam, Eğitimi ve Evliliği, Askerliği, İş Hayatı/Geçim Durumu, Fizikî ve Ruhî Yapısı, İnanç ve Düşünce Dünyası, Şiir Yazmaya Başlaması, Mahlas Alışı, Saz ile İlgisi” alt başlıklarına Âşık Penahi ile yaptığımız görüşme kayıtları esas alınarak biyografisi ele alınmıştır.

4.1. ÂŞIK PENAHI EMİRLİOĞLU'NUN HAYATI¹

Âşık Penahi'nin annesi Emine Hanım, hicri 1340 Afşin doğumlu ev hanımıdır. Babası Mehmet Bey 1924 Afşin doğumlu devlet memurudur. Bir kız ve iki erkek kardeşi olan Âşık Penahi, Emine Hanım ve Mehmet Bey'in ikinci çocuğudur.

4.1.1. Doğumu ve İsim Verilişi²

Penahi Emirlioğlu 05.02.1952 tarihinde Afşin ilçesinin Yeşilyurt Mahallesi'nde doğmuştur. Âşık Penahi'nin eşi Ülger Hanım ile yaptığımız görüşmede Âşık Penahi'nin ninesi Fatik Ebe Âşık Penahi'nin isminin nasıl verildiğini Ülger Hanım'a şu şekilde anlatmıştır:

Âşık Penahi'nin ninesi (Fatik Ebe) bir gün namaz kılarken bir ses duymuş “Kızının oğlu olacak, ismi Penahi” denmiş. Aynı cümle üç kez tekrarlanmış. Fatik Ebe namazdan sonra selam vermiş. Sağına soluna bakmış kimseyi görememiş daha sonra

¹ Âşık Penahi hayatı hakkında bilgiler 08.08.2016 tarihinde yapılan görüşme sırasında elde edilmiştir.

² Âşık Penahi'nin doğumu ve isim verilmesi hakkında bilgiler Âşık Penahi'nin eşi Ülger Emirlioğlu ile 08.08.2016 tarihinde yapılan görüşme sırasında elde edilmiştir.

dışarı çıkmış, sokakta oturan komşularına “Bizim eve giren ya da evden çıkan oldu mu?” diye sormuş, komşular ise “Hayır, kimseyi görmedik.” cevabını vermişler. Fatik Ebe tekrar namaz kılmaya devam etmiş, namaz kılarken yine aynı sesi duymuş “Kızının oğlu olacak, adı Penahi” denmiş. Ertesi gün sabah “Kızının oğlu oldu.” diye haber gelmiş. Fatik Ebe haberi getiren kişiye “torunumun adı Penahi, onun adı Allah tarafından konuldu demiş” (KK2).

4.1.2. Yetiştği Ortam

Âşık Penahi'nin köyü (Emirli köyü), Binboğa Dağı'nın eteklerine Eshab-ı Kehf Mağarası'nın yol güzergâhı üzerine kurulmuştur. Karasal iklim yaşanan köyde, tarım ürünlerinden fazla verim elde edilememektir fakat köyün temel geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Halk, temmuz ve ağustos aylarını “ekin zamanı veya harman zamanı”, mayıs ayında başlayıp ekim ayına kadar devam eden süreyi ise “yayla zamanı” olarak tanımlamıştır.

Halk, yaylak olarak genellikle Binboğa Dağı'na gitmektedir. Âşık Penahi, 2008-2009 yıllarına kadar yayla döneminde her yıl Binboğa Dağı'na gitmiştir. Âşık Penahi'nin yaylara gitmesi ve orada geçirdiği zamanlar duygu dünyasında önemli yer tutmuştur. Yaylalarda koyunların meleşmesi, kekliklerin ötüşü, soğuk pınarlardan suların akması ve kekik kokusu şiirlerinde doğa ile yer verdiği başlıca özelliktir.

2000'li yılların başına kadar yaygın olarak yapılan yaylacılık faaliyetleri, hayvancılığı meslek edinen kişilerin sayısının azalması, tarım arazilerinin miras yolu ile paylaştırılıp küçülmesine bağlı olarak yaşanan ekonomik sorunlar gibi sebeplerle köyden kente göçü hızlandırmıştır. Köyden iş bulmak için İstanbul, Ankara, Kayseri, Adana, Mersin gibi büyükşehirlere ve yurt dışına göçler olmuştur. 350 hane olan âşığın köyü son yıllarda 40-50 haneye kadar gerilemiştir. Âşık Penahi'nin köyünde yaşanan göçler şiirlerinde yer alan temalardan biri olmuştur.

4.1.3. Eğitim ve İş Hayatı

Âşık Penahi, Göksun ilçesi Büyük Çamurlu köyü ilkokulunda başlamıştır. İlkokulu bitirdikten sonra Afşin Ortaokuluna kayıt olmuştur. Ortaokul yıllarından itibaren yaz tatillerini çalışarak değerlendirmiştir. Çalışma hayatına Afşin Fidanlık Üretim İstasyonunda başlamıştır. Çalışmaya iten sebeplerin başında âşığın saza olan ilgisi ve sevgisi gelmiştir. Yaz tatilinde kazandığı ilk parayla saz almıştır. Âşık Penahi ortaokuldan mezun olduktan sonra, yaz tatillerinde düğünlere ve eğlence gecelerine saz çalmak ve türkü söylemek için davet edilmiştir.

Eğitim hayatında lise dönemine kadar ailesi ile birlikte kalan Âşık Penahi, ilk kez ailesinden ayrılarak lise eğitimi için Kahramanmaraş'a gitmiştir. Âşık Penahi arkadaşlarıyla ev kiralayarak lise eğitimi boyunca birlikte kalmıştır. Lise yıllarında okulda düzenlenen çeşitli etkinliklerde saz çalıp türküler söyleyen Âşık Penahi, kısa sürede okulda öğretmenler ve öğrenciler tarafından tanınmıştır. 1970 yılında liseden mezun olan Âşık Penahi, iş bulup çalışmak için İstanbul'a gitmiştir.

Penahi babasının memur olması nedeniyle ekonomik olarak çok rahat bir hayat sürememiştir. Tarım ve hayvancılık gibi ek iş yapmayan ailenin bir ferdi olarak mütevazı bir çocukluk ve gençlik dönemleri yaşamıştır. Ortaokul yıllarından itibaren yaz tatillerini çalışarak değerlendirmiştir. Âşık Penahi 1974 yılında Göksun Orman İşletme Müdürlüğünde işe başlamıştır. Meslek hayatı boyunca çeşitli ilçelerde görev yapan Âşık Penahi, daha sonra doğum yeri olan Afşin'e tayin olmuştur. Burada çalışırken 1995 yılında kurulan Afşin Ozanlar Derneğinin kuruluş aşamasında çeşitli görevler üstlenmiş ve kurucu üyelerinin arasında yer almıştır. Âşıkların ve şairlerin tarih boyunca eksik olmadığı Afşin'de âşıklar derneğinin olmaması neden sorularını sordurmuş, ilçede yaşayan âşık ve şairleri tek çatı altına toplamak için sorumluluk üstlenmiştir. Âşık Penahi, Afşin Halk Ozanları Derneğinin ikinci başkanlığını görevini bir dönem yürüttükten sonra sağlık sorunları nedeniyle bu görevinden ayrılmıştır. Uzun yıllar devlet memurluğu yaptıktan sonra 17.11.2002 tarihinde emekli olmuştur.

4.1.4. Gurbet Hayatı

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun gurbet hayatında yaşadıkları, âşıklığı ve şiir yazmaya etkisi oldukça önemlidir. Âşık Penahi, 1970 yılında İstanbul'a Âşık Mahzuni Şerif'in kardeşi Hakkı Cırık'ın sahibi olduğu Emrah plak şirketine gitmiştir. Zamanla burası Âşık Penahi ve diğer âşıklar için bir buluşma mekânı olmuştur. Âşıklar genellikle burada buluşup, saz çalıp türkülerini söylemiştir. Burada türkülerin okunuş şekilleri ve türkülerin değerlendirmesi yapılmıştır. Âşık Penahi, bu yerleri türkülerin denetleme meclisi olarak tanımlamaktadır. Bir gün âşıklar toplanıp sohbet edilirken ağzında piposu, başına fötr şapkayla Âşık Veysel gelmiştir. Saygı gereği herkes ayağa kalkmış. Âşık Veysel ile âşıklar sohbet ettikten sonra Âşık Veysel, Penahi'ye dönerek "Sen bizim Pir Sultan'ın memleketinden misin oğul?" diye sormuş, Âşık Penahi ise "evet" demiştir. Böylece Âşık Veysel'le ilk kez tanışma ve onu görme fırsatı elde etmiştir. Âşık Penahi, askere gidene kadar Beyoğlu'nda Tünel Kulüp'te geceleri saz çalıp türkü söyleyerek çalışmıştır. 1972 yılında askere gitmek için İstanbul'dan memleketi Kahramanmaraş'a gelmiştir.

4.1.5. Askerliği

1972 Temmuz ayında İzmir Narlıdere İstihkâm Er Eğitim Tugayında askerlik görevine başlayan Âşık Penahi, 1974 yılında çavuş olarak vatani hizmetini tamamlamıştır. Askerde Âşık Penahi Âşık Meftuni ile tanışıp arkadaş olmuştur. Âşık Meftuni ile beraber asker gecelerine katılıp saz çalıp türküler söylemiştir. Âşık Penahi saz çalmasıındaki ustalığından ve güzel türkü söylemesinden dolayı komutanlar ve askerler arasında tanınıp sevilmeğe başlamıştır. Askerden terhis olup geldikten sonra düğün hazırlıkları yapılırken 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtı düzenlenmiştir. Âşık Penahi ne olduğunu bilmeden, nereye gittiğinden dahi haberi olmadan Afşin Belediye Meydanı'nda toplanan kalabalıkla beraber otobüslere bindirilerek Mersin Taşucu'na götürülmüştür. Taşucunda yaklaşık üç gün kalmıştır. Kıbrıs'a çıkarma emrini bekleyen askerler, feribotlara binip Kıbrıs'a gitmeyi düşünürken barış sağlanmıştır. Taşucu'nda bekleyen askerler, tekrar memleketlerine gönderilmiştir. Afşin'e gelen Âşık Penahi düğün hazırlıklarına kaldığı yerden devam etmiş.

4.1.6. Evliliği

Âşık Penahi askerden terhis olduktan sonra görücü usulüyle 17.11.1974 yılında Ülger Hanım'la evlenmiştir. Bu evlilikten İlker, Çiler, Diler Emine ve Sinem olmak üzere dört çocuğu vardır.

4.1.7. Şiir Söylemeye Başlaması

Âşık Penahi ilkokul yıllarından itibaren sesinin güzel olması nedeniyle aile ortamında, okul törenlerinde, 23 Nisan ve 19 Mayıs Bayramlarında türküler söylemiş, şiirler okumuştur. Söylediği türküler, okuduğu şiirler dinleyenler tarafından beğenilmiştir.

Âşık Penahi, şiir yazmaya dayısı Tanırlı Âşık Yener'in şiirlerini kendine yazdırmasıyla başlamıştır. 1970'ten sonra yazmış olduğu şiirlerde kendini bulduğunu ifade eden Âşık Penahi, 1970'ten önce yazdığı şiirleri imha etmiştir. Şiir yazmasında çekmiş olduğu sıkıntılar, ailesinden uzakta kalması, maddi zorluklar yaşaması, karşılıksız sevdaları, gurbette çektiği çileler, memleket özlemi, yalnızlık duygusu, halkın yaşadığı zorluk, ülke sorunları, sevdiklerini kaybetmesi etkili olmuştur.

Şiir yazmayı ilhamın gelmesine bağlayan Âşık Penahi içini yakan, kemiren bir hissin şiir yazmaya yönlendirdiğini belirtmiştir. Şiiri genellikle gecenin geç saatlerinde yazmaktadır. Âşık Penahi, son yıllara kadar eserlerini şiir defterine tarih atmadan yazmıştır. Yaşının ilerlemesine rağmen şiirlerini ne zaman yazdığını bilmektedir. Âşık Penahi, şiirlerini önce ailesine, daha sonra dostlarına ve arkadaşlarına okuyarak repertuarına almaktadır.

4.1.8. Ustası ile Tanışması/ Saz Çalması

Âşık Penahi'nin ustası Âşık Mahzuni Şerif'tir. Âşık Penahi Afşin ilçesinde arzuhalcilik yapan ve Arzuhalci Yemliha olarak tanınan Yemliha Ertekin ile beraberken Âşık Mahzuni Şerif, Arzuhalci Yemliha'nın iş yerine gelmiştir.

Arzuhalci Yemliha, Âşık Mahzuni ile biraz sohbet ettikten sonra Âşık Mahzuni'ye, "Bu yeğenimizde saz çalıp türkü söylüyor." diyerek Âşık Penahi'yi tanıtmıştır. Âşık Mahzuni, Âşık Penahi'ye "Neler söylersin, sazı nasıl çalarsın?"

sorularını yöneltmiştir. Âşık Penahi, Âşık Mahzuni ile çok kısa olmasa da sohbet edip tanışmıştır. Âşık Mahzuni daha sonra Arzuhalci Yemliha ile vedalaşarak Mersin'e gitmiştir. Âşık Mahzuni, Afşin'e her geldiğinde ziyaretine giden Âşık Penahi, ustasının saz çalıp türkü söylemesine hayran kalmıştır.

Ustanın saz çalmasını ve türkü söylemesini dikkatle dinleyen Âşık Penahi, ustasından sazda perdenin nasıl yapılacağını, sazı nasıl çalacağını öğrenmiştir. Ustası Âşık Penahi'nin saz çalıp türkü söylediğinde yaptığı hataları anlatarak düzeltmesini istemiştir. Âşık Penahi çalışarak hatalarını, eksikliklerini düzeltmeye gayret etmiştir. Ustasına büyük bir saygı gösteren Âşık Penahi, ustası "Sazı eline al" diyene kadar sazı eline almamıştır.

Âşık Penahi, ustasının şiirlerini halka karşı sorumluluk sahibi olarak görüp halkın sorunlarını, halkın yaşadığı zorlukları, eserlerinde dile getirmesini, ülke meseleleriyle ilgilenmesi ve mütevazı kişiliğine hayran kalmıştır. Âşık Penahi ustasının önemini "Öğretmenler Öğretmeni Mahzuni" şiiriyle anlatmıştır.

Âşık Penahi ustasını görmediği zamanlarda çok özlemiştir. Bu sebeple ustasının sık sık ziyaretine gitmiştir. Âşık Mahzuni Afşin'e geldiğinde kendisinde misafir olmuştur. Usta çırak ilişkisi zamanla dostluk haline dönüşmüştür.

Âşık Penahi, ustasının ölüm haberini aldıktan sonra derin üzüntü duymuştur. Ustasına son görevini yapmak için Hacı Bektaş'a giden Âşık Penahi, ustasının köyü Berçenek'te ustası ile yaşadıklarını, ustasıyla tanışmasını, birlikte saz çalıp türkü söylemelerini hatırlayıp ustasını Hacı Bektaş'ta bırakıp Afşin'e dönmenin üzüntüsü içerisinde "Mahzuni'nin Ardından" şiirini yazmıştır.

74. Mahzuni'nin Ardından

Aklıma Şerif'e gelince
Mahzuni'nin yeri büyük
Sözleri işler bilince
Gerideki eri büyük

Önder olurdu halkına

Işık tuttu insanına
Hünkâr Bektaş'ın yanına
Götürüldü sırrı büyük

Ateş düştü otağında
Yumdu gözün yatağında
Keşfet balı peteğinde
Çiçek gezen arı büyük

Çile ile bitti günü
Sazı sözü oldu ünü
Penahi özlüyor dünü
Yol gösteren piri büyük.

4.1.9. Mahlas Alması

Âşık Penahi bir gün ustası ile sohbet ederken “Mahlasım ne olsun?” diye ustasına sormuştur. Âşık Mahzuni, Âşık Penahi'ye cevaben: “Sen aradığını bulmuşsun, ne mahlas arıyorsun, senin mahlasın temelinde bırakılmış”³ cevabını vermiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu şiirlerinde “Penahî” mahlasını kullanmaktadır.

4.1.10. Çırakları

Türk âşıklık geleneğinde, geleneğin sürekliliğini sağlayan en önemli olgulardan biri usta-çırak eğitimidir. Geleneğin yaşatılmasında Âşık Penahi'nin âşıklık geleneğinin yapısına uygun olarak ustası olarak bildiği Âşık Mahzuni Şerif tarafından yetiştirilip Ahmet Karakaya ve Dursun Özdil'i çırak olarak yetiştirmesi geleneğin sürekliliğini sağlayan yaşayan bir âşıktır.

Ahmet Karakaya⁴

³ Doğuştan sahip olmak anlamında kullanılan bir deyimdir.

⁴ Ahmet Karakaya ile 09.08.2016 tarihinde yapılan görüşme sırasında bilgiler elde edilmiştir.

Ahmet Karakaya 10.12.1962 tarihinde Afşin ilçesine bağlı Emirli köyünde doğmuştur. Eğitim hayatına Emirli Köyü İlkokulunda başlamıştır. Kahramanmaraş Gazi Ortaokulundan daha sonra Kahramanmaraş Endüstri Meslek Lisesinden mezun olmuştur. 1984 yılında askerlik görevini tamamladıktan sonra aynı yıl Afşin Tapu Kadastro Müdürlüğünde çalışmaya başlamıştır. 2012 yılında Çoğulhan Belediyesinden emekli olmuştur. 2016 mart ayında yapılan kongrede, Afşin Halk Ozanları Derneğinin başkanlığına seçilmiştir.

1978 yılında Afşin’de saz çalabilen iki kişiden biri olan Penahi’ye hayranlık duymaktadır. Saza olan ilgisi ve merakından dolayı Âşık Penahi’nin evine sık sık gidip kendinden saz çalmasını istemiştir. Bu istek ve gayretinin sonucunda on iki yaşında saz çalmayı ustası Âşık Penahi’den öğrenmiştir. Aynı zamanda şiir yazmaya başlamıştır. Şiirde ayağın ne olduğunu, ölçünün nasıl olması gerektiğini, mahlasın nerede kullanılacağını ustasından öğrenmiştir. Doğuştan kendinde var olan şiir yazma yeteneğinin gelişmesini sağlayan ustası Âşık Penahi’ye büyük bir saygı duymaktadır.

1987 yılında ustası Âşık Penahi ile Binboğa Dağı’nda yaylaları gezmeye giden Ahmet Karakaya, yaylalarda bulunan konargöçerlerin çadırında misafir olmuştur. Gece yakılan ateş etrafında toplanılarak eğlenip saz çalıp türküler söylenirken Âşık Penahi, çırağı Ahmet Karakaya’ya kendisinin bir eserini vererek “Al bunu, sen oku.” demiştir. Ahmet Karakaya böylece icazet almıştır.

Kendi mahlasını “Yorguni” olarak belirleyen âşık, 1988 yılında Afşin Tapu Kadastro Müdürlüğünde memur olarak çalışırken Âşık Mahzuni Şerif evinin tapusunu çıkarmak için tapu dairesine gelmiştir. Ahmet Karakaya, Âşık Mahzuni’nin tapu işlemlerini tamamladıktan sonra Âşık Mahzuni’ye âşıklar derneğimiz var, oraya gidersen tapunu vereceğim demiştir. Âşıklar Derneğine giden Âşık Mahzuni, dernekte bulunan âşıklarla saz çalıp türküler söylemiştir. Ahmet Karakaya “Yorguni” mahlaslı türküsünü söyledikten sonra Âşık Mahzuni, Ahmet Karakaya’ya dönerek “Kara oğlan, senin mahlasın nedir?” der, Ahmet Karakaya “Yorguni” cevabını verir. Âşık Mahzuni “Sen ne yorgunusun, sen işinin ehlisin, senin mahlasın bundan sonra ‘Erbabi’ olsun.”

demıştır. Ahmet Karakaya bu tarihten itibaren şiirlerinde “Erbabi” mahlasını kullanmaktadır (KK1).

Âşık Dursun Özdil

Âşık Penahi’nin diğer bir çırağı ise, Özlem Özdil’in babası Dursun Özdil’dir. Dursun Özdil kendisi ve ustası Âşık Penahi hakkında şu bilgiler verilmektedir:

“1958 yılında Maraş’ın Afşin ilçesine bağlı Kötüre köyünde doğdu. Türkülere, deyişlere ve saza ilgisi çok küçük yaşlarda başladı. Özdil, bu bilgiyi şöyle anlatıyor: O zamanlar kışın köylere dedeler gelir ve cemler yapılırdı. Babam, o yörenin iyi saz çalanlarındandı. Güzel de âyetler söylerdi. Aynı zamanda cemlerde zâkirlik yapardı. Bu kültürden ve yaşam biçiminden etkilenmenden olsa gerek, daha sekiz yaşında saz çalıp türkü söylemeye başladım. O dönemde Afşin’de Âşık Penahi vardı, bu âşık benim saz ustamdı. Usta-çırak ilişkisiyle saz çalmayı biraz daha geliştirdim ve ustamla birlikte bizim o yöreyi köy köy gezip sazımız elimizde günlerce-haftalarca evlere konuk olup, saz çalıp türküler söylüyorduk”(http://kahramanmaraslisairleryazarlar.blogspot.com/2014/09/dursun-ozdil.html).

Dursun Özdil, Âşık Penahi’ye atfen “Üstadıma” adlı şiiri yazmıştır. Dursun Özdil’in yazdığı “Üstadıma” adlı şiir yaptığımız görüşmede Âşık Penahi’den alınmıştır.

Üstadıma

Tanrım bahar etsin bütün ömrünü
Yolun uğramasın kışa üstadım
Afşin ellerinde Âşık Penahi
Elinde sazıyla coşa üstadım

Bende özlüyorum Afşin elinin
Kötüre’de bırakmıştın gülümü
Mazideki kalan hayat filimi
Tekrar bizi sarsa başa üstadım

Yeşillenir şimdi Afşin Ovası

Tabiatın güzelliştir davası
Kadim dostum hatır gönül sorması
İnanın ki gitmez boşa üstadım

Sen üstadsın Özdil çırak her zaman
Gönlümüzde olmaz böyle bir güman
Doğum günün kutlu olsun her zaman
Nice uzun yıllar yaşa üstadım.

4.2. ÂŞIK PEHAHİ’NİN SANATI

Şeref Boyraz “Furkanî’nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi” eserinde şiirlerin yapısal özelliklerini “Vezin, Ayak, Kafiye ve Redif, Durak, Tekrarlamalar, Nazım Şekilleri, Nazım Türleri, Söz Varlığı, Cümle Yapısı, Konuşma Dili Unsurları, İkilemeler, Deyimler, Ata Sözleri, Öteki Kalıp Sözler, Dil Sapmaları, Anlatım Tutum ve Türleri, Söz Sanatları” başlığı altında incelemiştir (Boyraz, 2010:8). Bu başlıklara bazı küçük değişiklikler yapılarak Âşık Penahi’nin şiirleri yapısal özellikleri bakımından incelenmiştir.

4.2.1. Nazım Şekilleri

Şiirin oluşmasını sağlayan kafiye, redif, vezin ve ayaklarla birlikte şiirde anlatılmak istenilen duygu veya düşünceler daha etkili hale gelir. Bu bakımdan şiir bir bütün halinde uyumlu olması gerekir.

Bu hususla ilgili Şeref Boyraz,

“Herhangi bir metni düz yazı ya da konuşma cümlesi olmaktan çıkarıp şiire dönüştüren birtakım unsurlar vardır. Bu unsurların başında ise yapıyla alakalı olanlar gelir.” (Boyraz, 2010:109).

tespitinde bulunmuştur. Bu bakımdan Âşık Penahi şiirlerinin şekil ve tür özelliklerini incelenerek sanatı hakkında değerlendirme imkanı olmuştur.

Âşık şiirinde tür ve şekil konusunda araştırmacıların yapmış olduğu tespitler vardır. Bunlar içerisinde Onay:

“Halk şiirlerini tetkik ederken yalnız eşkâl ve enva'ı, yani bu şiirlerin şekil ve mevzua göre arz ettikleri tenevvuatı değil, aynı zamanda tenganiyi de nazardan uzaklaştırmamak lâzım geldiğinden edebiyat kitaplarındaki noksanın başlıca sebebini bu noktada aramalıdır.” açıklanmasında bulunmuştur (Onay, 1996:3).

Öcal Oğuz “Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam” adlı eserinde “Biçim”, “tarz”, “form” “forma” “yapı” “tıp” “eşkal” kelimelerinin “şekil” kavramını karşıladığını; “nev”, “enva” kelimelerinin “tür” kavramına karşılık olduğunu; “ezgi”, “teganni”, “musiki”, “hava” ve “beste” kelimelerinin ise “makam” a karşılık kullanıldığını belirtmiştir. Halk şiirinin şekil özelliklerini kafiye örgüsü, nazım birimi, vezin ve şiirin hacmi olduğunu açıklamıştır (Oğuz, 2001: 11,12,15).

Cem Dilçin halk şiiri nazım biçimleri ve türlerini

“Dizelerin kümelenişi, dizelerin hece sayısı ve uyak düzeni bakımından özellik gösterenler biçim, biçimi ne olursa olsun konu bakımından benzerliklerinden ayrılanlar da tür.” olduğunu açıklamıştır (Dilçin, 2000: 279).

Âşık edebiyatı nazım biçimlerini koşma, destan, semai ve varsağı olarak; nazım türlerini güzelleme, taşlama, koçaklama ve ağıt olarak açıklamıştır (Dilçin, 2000: 305-342).

Öcal Oğuz halk şiirlerinde yaygın olarak kullanılan nazım şekil ve türlerini şu şekilde sınıflandırmıştır:

A. Nazım Şekilleri

1. Mani

2. Koşma

3. Destan

B. Nazım Türleri

1. Ezgi Ağırlıklı Türler (türkü, varsağı, semaî, koşma)

2. Konu Ağırlıklı Türler (koçaklama, taşlama, güzelleme, destan, ilahî, devriye, nutuk, şathiyye)

3. Ezgi ve Konu Ağırlığı Aynı Yoğunlukta Olan Türler (ninni, ağıt, mani). (Oğuz, 2001:18-20; 1993:16-17).

Dizdaroğlu “*Halk şiirinde, belirli kurallara bağlı nazım biçimleri yoktur. Halk şiirinde nazım biçimleri değil, tür’ler vardır.*” tespitini yapmıştır (Dizdaroğlu, 1969:45).

Halk şiirini hece ölçüsüne dayalı türler ve aruzlu türler olarak ikiye ayırmaktadır. Hece ölçüsünde dayalı türleri mâni, koşma, varsağı, semai, destan, türkü olarak gruplandırırken; aruz ölçüsüne dayalı türleri divan, selîs, semai, kalenderi, satranç, vezn-i âher olarak gruplandırmıştır (Dizdaroğlu, 1969:51-146).

Âşık edebiyatı nazım şekilleri hakkında Saim Sakaoğlu şu tespitte bulunur: “*Koşma, âşık edebiyatı ürünlerimizin ortaya konulduğu tek şekildir. Semai, varsağı ve destan onun özel şekilleridir.*” tespitini yaparak koşmaları konuları bakımından güzelleme, koçaklama, taşlama ve ağıt olmak üzere dörde ayırmıştır (Sakaoğlu, 2002: 636-637).

“*Âşık şiirinin yegâne nazım şeklinin koşma*” olduğunu belirten Mehmet Aça “*varsağı, semai, ağıt, koçaklama, güzelleme gibi bir çok şiir türü koşma nâzım şekliyle ortaya*” konduğunu belirtmiştir (Aça, 2014:260).

Nazım şekilleri “*Manzum eserlerin dize, beyit, dörtlük, bent, ölçü ve kafiye örgüsü gibi dışa ait kompozisyonları ihtiva eden özelliklerin toplu adı*” (Kaya, 2014b: 609). olarak tanımlanmıştır.

Sonuç olarak araştırmacıların açıklamaları, görüşleri ve tespitleri ışığında tür ve şekil konusunu ele aldığımızda şekil kavramının, şiirin dış yapısını; tür kavramı ise şiirin iç yapısını oluşturduğunu ifade edebiliriz.

Koşma, “*âşıkların ayak kullanmak suretiyle dörtlüklerle vücuda getirdikleri genellikle 11’li hece ile ve hemen her konuda söyledikleri şiir.*” olarak tanımlanmıştır (Kaya, 2014b: 478).

Bu bilgidен hareketle Âşık Penahi, eserlerinde genellikle koşma nazım biçimini kullandığı söylenebilir. Âşık Penahi 85 şiirini 11’li hece ölçüsüyle yazmıştır. Âşık Penahi’nin eserleri incelendiğinde 157 şiirinin dörtlüklerle, 2 şiirinde (2 ve 55. şiir) beşliklerle yazmıştır.

Sevdiğim örtmüşte kara şalları
 Tuzak kurmuş felek ona yolları
 Düşüyordu yardan tuttum elleri
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine. **55/1**

Yaktın bunca yıldır garip sinemi
 Bulunmazmış sende aşkın merhemi
 Bana yoldaş ettin derdi veremi
 Ecelim gelip te ölemiyorum. **58/3**

Semai, hece ölçüsünün 8’li kalıbıyla yazılan, dörtlük sayısının 3 ile 5 arasında değişen, sevgi, doğa, güzellik konularını işleyen nazım biçimi olarak tanımlanmıştır (Dilçin, 2000:334). Âşık Penahi’nin şiirleri incelendiğinde 55 şiirinin semai olduğu tespit edilmiştir.

Hasretin yaktıkça beni
 Baş tacı eylerim seni
 Görmedim hiç sevmeyeni
 Karlı yüce dağ gibisin. **20/2**

Gülüşün dünyayı değer
 Naz yaparak boynun eğer
 Anladım kur yapar meğer
 Bülbül olmuş dilin senin. **90/2**

Destanlar dörtlük sayısı 4 ile 120 arasında değişen, 7’li, 8’li, 11’li hece ölçüsüyle yazılan belirli bir olayı anlatan halk şiirine denir (Artun, 2012:141). Âşığın şiirlerinin içerisinde 17 adet şiirinin destan nazım şekliyle yazdığını söyleyebiliriz.

4.2.1.1. Vezin

Âşıkların genellikle kullandıkları ölçü hece ölçüsüdür. Geleneğin bir temsilcisi olan Âşık Penahi'nin, hece ölçüsünü kullandığı görülmektedir. Kaynaklara bakıldığında hece ölçüsü

“Türk nazımının vücuda getirdiği vezin, Türkçenin belli ve aynı cins, yani kısa hecelerinin sayısına bağlı ve binaenaleyh sayısına dayanan bir vezin oldu.” (Köprülü, 2012:125).

“hece ölçüsü dizelerde, hece sayılarının eşitliğine dayanır. Şiirin ilk dizesi kaç hece ise tamamının o sayıda olması şarttır”(Kaya, 2007:600)

şeklinde tanımlanmıştır. Bu bilgiler ışığında Âşık Penahi'nin şiirleri incelendiğinde 7'li, 8'li ve 11'li hece ölçülerini kullanmıştır. Hece sayısı bakımından âşığın şiirleri incelendiğinde 159 şiirin 85'ini 11'li, 73'ünü 8'li ve birinin yedili hece ölçüsü ile yazdığı görülmektedir. Âşık Penahi şiirlerinde 11'li ve 8'li hece ölçüsünü kullanmıştır.

4.2.1.2. Kafiye ve Redif

Şiirin içinde geçen kelimelerin birbiriyle uyumu olması ve şiirde kullanılan bir kelimenin aynı şiir içinde ikinci kez tekrarlanmaması şiirin etkileyiciliğini arttıran unsurlardan biridir. Bu bakımdan âşıklar, şiirinde ne söyleyeceğine ve nasıl söyleyeceğine büyük önem verirler.

Mısralara sonlarında yer alan hece seslerinin birbirine benzemesi ve anlamca farklı olması kafiye olarak tanımlanmaktadır (Onay, 1996:21).

Şiirde kullanılan uyağın önemi hakkında Doğan Aksan “*Yerinde kullanılan bir uyağın şiirde önemli bir etkileme ögesi olduğu, kimi zaman şairin başarı anahtarlarından birini oluşturduğudur*” belirtmiştir (Aksan, 2016:191).

Salahaddin Bekki “*Birçok sözlü kültür ürününün kolayca ezberlenmesinde ve hafızalarda saklanması yardımcı olan bir unsur olarak karşımıza çıkar.*” (Bekki, 2008:56). şeklinde görüş belirterek kafiye'nin şiiri unutturmamasındaki önemine dikkat çekmiştir.

Âşıklar veya şairler içinde yaşadığı halkın kullanmış olduğu yöreye özgü kelimelerle, eserlerinde yer verdiği görülmektedir. Bu hususla ilgili Nail Tan “*Halk edebiyatımız konular açısından olduğu kadar kafiye yapma kafiye düzenlerini kullanma açısından da daha serbest hüviyete sahiptir.*” tespiti yapmıştır

(http://www.tdk.gov.tr/images/css/TDD/1991s476/1991s476_19_N_TAN.pdf). Âşık Penahi'nin eserleri incelendiğinde karşımıza bu tespiti örnek olacak kullanımlar olduğu görülmüştür. Örnek olarak şu dörtlük gösterilebilir:

Nice koç yiğitler görüp gitmişler

Çok azı hatırlar yaşı yetmişler

Ulu ulu ardıçları **netmişler**

Budamış kesmişler dal bulamadım. **67/2**

Ne yapmışlar anlamında kullanılan “netmişler” kelimesini Âşık Penahi eserinde yer vererek yarım kafiye yapmıştır.

Âşığın kullandığı kafiye çeşitleri incelendiğinde 309 yerde yarım, 239 yerde tam, 196 yerde zengin ve 2 yerde tunç kafiye kullanmıştır. Kullanılan kafiye çeşitliliğine bakıldığında şiirde en çok yarım kafiye kullandığını tespit edilmiştir.

Âşığın şiirlerinde kafiye şeması, genellikle abab şeklinde başlayıp cccb, dddb biçiminde devam ettiği görülmektedir. Tek ayakla yazmış bazı şiirlerinde (10,62) ilk mısralarının kafiye şeması, aaab tarzındadır. Beşliklerden oluşan şiirlerinin (2 ve 55) kafiye şeması ise, aaabb, cccbb biçimindedir.

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun şiirlerinde yer alan yarım kafiye örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Kimisi işveli kimisi nazlı

Kimisi havalı kimisi pozlu

Kimisi açmış da baharlı yazlı

Oynadıkça hoş görünür belleri. **6/3**

Penahi'yi mest eyledi nazınan

Güzeli değişmez koca yozunan

Ortaya çıkarlar ancak yazınan

İlkbaharda açılınca gülleri. **6/4**

Sana açmışım geverim

Yeşilliğini överim
Bilmem ki neden severim
Neşe dolu sağ gibisin. **20/3**

Penahi deli ozanım
Kara gözlüme yazanım
Bozuldu benim düzenim
Aynalara taktı geçti. **47/4**

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun şiirlerinde yer alan tam kafiye örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Usandım gelmezsın yola bakmakla
Ne geçti eline beni yakmakla
Kıskanıp boynuma ipin takmakla
İdam sehpasını ferman gözlerin. **94/2**

Penahi'yim geçti artık
Kalbim açık bağrım yırtık
Ömrüm yedin son bir kertik
Dertler elde varım kaldı. **100/4**

Penahi yaşadın sende
Yaşlılık başlamış tende
Son yolculuk var yelkende
Demek sıra bize geldi. **131/7**

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun şiirlerinde yer alan zengin kafiye örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

İtirazım yok süpersin
Dostun elini öpersin
Kırık gönüller yaparsın

Ustam oldun sen sevdiğim. **123/3**

Yakalandın bunca **derde**

Gözlerine indi **perde**

Huzur herhal kara **yerde**

Demek sıra bize geldi. **131/6**

Çocukluğun güzel güzel yaşarken

Irmak olup sel suyuyla taşarken

Anne baba ikisi de okşarken

Üvey evlat değil öz huysuz olur. **137/2**

Yaşamında hep sefalet görüpte

Yoksulluğun tam içine giripte

Sonradan mala mülke eripte

Bolluğun içinde tez huysuz olur. **137/3**

Âşık Penahi Emirlilioğlu'nun şiirlerinde yer alan tunç kafiye örnekleri aşağıda verilmiştir:

Çalarken sazımı, ürkek, **zarifçe**

Tellere vurmayı öğrettin bana

Büyüğünün huzurunda **arifçe**

Eğilip durmayı öğrettin bana. **48/1**

Yok olacak bir gün **cismin**

Akla bile gelmez **ismin**

Albümedir birkaç resim

Demek sıra bize geldi. **131/5**

4.2.1.3. Ayak

Ayak, şiirde kullanılan en önemli unsurlardan biri olarak kabul edilebilir. Bu konuyla ilgili Umay Günay

“Âşık tarzı şiirde bazen bir kelime ve ek bazen kelime gurubu bazen de bütün bir mısra şiir cümlesi şeklinde kullanılan ayaklar, kafiye ile sağlanan ahenk yanında, şiirde kompozisyon bütünlüğünü de sağlamaktadır.” (Günay, 1990:33).

açıklamasını yaparak ayakların şiir için önemine dikkat çekmiştir.

Doğan Kaya ayakların “*kafiyenin özelliğine göre tek ayak ve döner ayak diye ikiye; kafiye derecelerinin zorluğuna göre ise; geniş ayak, dar ayak ve kapanık ayak olmak üzere üçe*” ayrıldığını ifade eder (Kaya, 2007:118). Tek Ayak: “*Bütün dörtlüklerin sonunda aynen kullanılan ayak*” (Kaya, 2007:705). Döner Ayak: “*Aynı sesi ihtiva eden farklı kelimelerle meydana getirilen ayaktır.*” şeklinde tanımlanmıştır (Kaya, 2007: 253).

Şiirin dinleyici ya da okuyucu üzerinde etkileyiciliği ve akılda kalmasını sağlayan en önemli unsurlardan birisi ayaklardır. “*Âşıklık geleneğinde, ayak sözü ile, dörtlüklerin son mısralarındaki kafiye kastedilir.*” (Kaya, 2000:34).

Âşık Penahi yazmış olduğu şiirler incelendiğinde 13 şiirinde tek ayak, 146 şiirinde ise döner ayak kullanmıştır.

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun şiirlerinde yer alan “tek ayak” örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

10. Öldürür

Sılayı bırakıp gurbeti gezdim
Şu köhne dünyada canımdan bezdim
Yaramı azdırıp derimi yüzdüm
Şu gurbetin derdi beni öldürür

Aynaya bakarak durmaz ağlarım
Ak anlıma karaları bağlarım
Kırık bir sazımla gönül eylerim

Şu gurbetin derdi beni öldürür.

49. Atlas Dağı

Bu gün neden efkârlısın

Atlas dağı Atlas dağı

Tarihinle mi dertlisin

Atlas dağı Atlas dağı

Enginine bakmadın mı?

Döşe çiçek takmadın mı?

Yükseklerden bıkmadın mı?

Atlas dağı Atlas dağı.

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun şiirlerinde yer alan “döner ayak” örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

45. Çare Yok Sevgilim

Niçin yüzün çevirirsin

Dönde bir yol bak sevgilim

Her şeyi ters devirirsin

Böyle miydi hak sevgilim

Bilesin böyle aşığım

Sensiz küflenir eşiğim

Geceler yanmaz ışığım

Şu çıramı yak sevgilim.

78. Bölüşek Gene

Açtımola bizim elde laleler

Yaz bahar ayları buluşak gene

Kar eriyip yaylalara giderler

Obaları tek tek bölüşek gene

Çeşit çeşit kokar yaylada güller
 Güzel kızlar gezer kınalı eller
 Âşık ilham alıp öterse teller
Sazlar eşliğinde gülüşek gene.

4.2.2. Nazım Türleri

Âşıklar kendilerinden başlayarak, ailesi, yakın akrabaları, dost ve arkadaşları ve toplumda meydana gelen değişimleri, aksayan yönlerini, acıları ve sevinçlerini şiirleri aracılığıyla dile getirirler. Âşıkların eserlerinde anlattığı konuların ise nazım türü başlığı altında incelendiği görülmektedir.

Âşık edebiyatı nazım türleri güzelleme, koçaklama, taşlama ve ağıt olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır (Dilçin, 2000:337-342).

Âşık şiirinin bu başlıklarla sınırlanamayacağı tema sayısının daha fazla olması gerektiğini araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir (Boyraz, 2010:139-140; Çobanoğlu, 2007:14). Güzelleme, koçaklama, taşlama ve ağıt konularına ek olarak öğütme, sicilleme, yalanlama, kargışlama, alkışlama ve salavatlama temalarında eklendiği görülmüştür (Artun, 2012:138). Erman Artun âşıkların, şiirlerinde daha çok bireysel ve toplumsal konuları dile getirdiklerini ifade eder. Aşk, özlem, yiğitlik, ölüm, toplum, din, zamandan yakınma ve doğa konularının öne çıktığını belirtmiştir (Artun, 2012: 167).

Bu bilgiler ışığında Âşık Penahi'nin şiirlerinde yer alan nazım türlerini genel olarak şu şekilde sıralayabiliriz:

4.2.2.1. Ağıt:

“İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme, korku, telâş ve heyecan ânındaki üzüntülerini feryatlarını, isyanlarını, tâlihsizliklerini düzenli düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülere Batı Türkçesinde umumiyetle ağıt adı verilir” (Elçin, 2000:290).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde ağıt nazım türünü 3 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan ağıt örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Günler geçti haftalardır haber yok

Kara toprak kondurmadın babamı
Yardım eyle acı yüzümüze bak
Yâd eyleyip andırmadın babamı. **41/1**

Güvenmiyom kara toprak
Benim babamı vermiyon
Nice dertlere koyarak
Aldın babamı babamı **42/1**

4.2.2.2. Dertlenme/Şikayetlenme: “Şairin kendi derdini, yakınmalarını, acısını ve şikâyetlerini konu ettiği şiir türü.” (Kaya, 2014b:238).

Dert:

“Saz şairleri dert kelimesini daha çok üzüntü, sorun, kaygı anlamında kullanmışlardır. Bundan dolayı şiirlerinde her türlü sıkıntılarına, zorluklara, sevgilinin vefasızlığına dert adı vermişlerdir.”(Albayrak, 2010:127).

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde Dertlenme/Şikayetlenme-Dert nazım türünü 91 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde yer alan Dertlenme/Şikayetlenme örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Ağacım kurudu soldu yaprağım
Sevgi karşılığı bu muydu payım
Günlerim yıl oldu geçmiyor ayım
Tomurcuk gülümü yoldurdun işte. **54/2**

Ne hallere koydun vefasız yârim
Sebebi neyidi bilemiyorum
Göklere çıkıyor ah ile zarım
Akan gözyaşımı silemiyorum. **58/1**

4.2.2.3. Güzelleme:

“Âşık edebiyatında koşmanın güzeli, güzelliği öven türüne verilen addır. Bir kişiyi, bir güzeli, bir atı, bir yeri, herhangi bir doğa parçasını övmek amacıyla söylenen koşmalardır. Aşk ve güzellik üstüne yazılan şiirlerdir.” (Artun, 2012:138).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde güzelleme nazım türünü 27 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan güzelleme örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Geçmişinle methin edeyim senin
İlçeler içinde birsin Afşin'im
Yediler mekânı bak Türkiye'nin
Tarihin çok eski sırsın Afşin'im **1/1**

Çok güzelsin yar sözüm yok
Neden ince belin senin
Kaşların yay kirpikler ok
Ağzın fincan gelin senin. **90/1**

4.2.2.4. Kargışlama: “Âşık edebiyatında, karşıdaki kişinin türlü nedenlerle kötülüğünü isteyerek söylenen koşma türüdür” (Artun, 2011a: 88).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde kargışlama nazım türünü 3 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan kargışlama örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Sonunda ellerin dediği oldu
İçime ayrılık sancısı doldu
Nerde bitmez aşkın öldü mü noldu
Mutluluk sırrını bilmiyesice. **34/1**

Ala Şahan alır avın
Başına yıkıla evin
Zehirinen aşk pilavın
Yağlayıp ta gülmiyesin. **26/3**

4.2.2.5. Karşılaşma:

“En az iki âşığın irticali olarak durumlarını, düşüncelerini, bilgi ve tecrübelerini sergilemek, dinleyenleri eğlendirmek veya birbirlerine üstünlük sağlamak için belirli kurallar çerçevesinde manzum olarak söyleşmeleridir” (Kaya, 2007:412).

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde nazım türünü 1 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde yer alan karşılaşma örneği aşağıda verilmiştir:

Penahi

Kardeşim genç ozan otur karşıma
Görmeyeli arttı merakım benim
Satarım alırsan geldim çarşıma
Toylara kunaktır kurağım benim. **31/1**

Genç Ozan

Uzaktan gelmişim sormaya bilin
Büyüğümün kardeş öperim elin
Akortlumu senin sazında telin
Ustayım keskindir orağım benim

Penahi

Esk kurtlar ile atışamazsın
Ufak adımınla yetişemezsin
Pehlivansın desem tutuşamazsın
Seni sinamaktı merakım benim. **31/2**

Gençozan

Coşarım çağlarım yine içmeden
Mızrabından çekinmeden kaçmadan
Gezerim de senin gibi uçmadan
Her bezi sık dokur tarağım beni

4.2.2.6. Koçaklama: “*Yiğitlik edası taşıyan sözleri ihtiva eden koşmaya verilen ad*” olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2007:435).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde koçaklama nazım türünü 2 kez kullandığı tespit edilmiştir. Şiirlerinde yer alan koçaklama örneği aşağıda verilmiştir:

Al bayrağa sarılıyor
Aslan yürekli şehidim
Tüm Türkiye kan ağlıyor
Aslan yürekli şehidim. **154/1**

Hep korumak için yurdu
Ettiği yeminde durdu
Kalleş pusuda vuruldu
Aslan yürekli şehidim. **154/2**

4.2.2.7. Öğütleme: Herhangi bir konuda ders vermek, yaşanması muhtemel tehlikelere karşı uyarılarda bulunmak için yazılan, âşığın kendi deneyim ve tecrübeleri aktaran şiirlere denir (Artun, 2012:187).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde öğütleme nazım türünü 30 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan öğütleme örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Baba ana bir nimettir
Solmaz saf altun kıymettir
Saygı hürmet bak cennettir
Sevmeyenler silsin oğul. **69/4**

Hep iyilik yap ki kötülük bulma
Büyüklerin bedduasın çok alma
Sevdiklerinle ol kimsesiz kalma
Yalnızlık meçhul yola salmaz mı? **95/3**

4.2.3. Anlatım Özellikleri

Âşık Penahi Emirlioğlu hece veznine sadık kalarak eserlerini oluşturmuştur. Eserleri incelendiğinde sade ve anlaşılır dil kullandığı görülmüştür. Eserlerinde yer

verdiği söz sanatları, ikilemeler, deyimler ve atasözleriyle anlatmak istediği duygu ve düşüncelerini daha etkili ve anlaşılır kılmıştır.

4.2.3.1. Söz Varlığı ve Konuşma Dili Unsurları

Âşık Penahi, Afşin ilçesinde doğup büyümüştür. Âşığın şiirlerinde kullandığı bazı kelimelere bakılarak büyüdüğü ilçenin söz varlığından etkilendiğini söyleyebiliriz. Eğitim hayatı, askerliği, gurbet hayatı, okuduğu eserler ve meclislerinde bulunduğu âşıklardan öğrendikleri kelime hazinesini zenginleştirmiştir. Âşık Penahi'nin söz varlığına bakılarak sade dil kullandığı görülmüştür. Örnek olarak âşığın şiirlerinde yer verdiği “kele, hele” (3/1), “gadan olam gurban olam” (12/2), “hasta sayrı” (60/4), “heçti” (65/6) kelimeleri, mahalli ağızda kullanılan kelimelere örnek olarak verilebilir. Ayrıca Âşık Penahi'nin eserlerinde atasözü, deyim, ikileme, dua, beddua vb. kalıp ifadeler yer verildiği tespit edilmiştir.

4.2.3.2. İkilemeler

İkilemeler “*eş anlam, yakın anlam, zıt anlam gibi çeşitli anlam ilgileriyle iki kelimenin meydana getirdiği kelime grubu.*” (Keskin, 2003:179). olarak tanımlanmıştır. Âşıkların şiirlerinde sıkça yer verdiği ikilemeleri Âşık Penahi'nin eserlerinde görmekte mümkündür. Âşık Penahi'nin eserlerinde ikilemeler, genellikle aynı sözcüklerin tekrarıyla, zıt anlamlı kelimelerin tekrarıyla, biri anlamlı diğeri anlamsız kelimelerin tekrarıyla, eş, yakın ve anlamca ilgili kelimelerin tekrarıyla oluşturulmuştur. Âşık Penahi'nin eserlerinde yer verdiği ikilemelerle eserlerini okuyan ve dinleyen kişilerde hatırdan kalmasını kolaylaştırmış ve anlamı pekiştirmiştir. Şiirlerinde yer alan ikilemeler aşağıda listelenmiştir.

Aynı kelime tekrarıyla oluşanlar:

Adım adım (96/6), aça aça (44/4), akar akar (137/5), ara ara (134/3), atlas dağı atlas dağı (49/1,2,3,4,5 ayak), babamı babamı (42/1,2,3,4 ayak), bile bile (3/1), bir bir (129/3), boşalıp boşalıp (138/3), boy boy (141/2), çeke çeke (60/4), çeşit çeşit (21/2, 78/3), dalgın dalgın (16/1), dertli dertli (22/3, 148/3, 158/1), dizi dizi (96/1), diyar diyar (118/1), elinden elinden (44/1, 44/2), garip garip (13/1), gamlı gamlı (103/1, 121/1), gizli gizli (27/1), gülemedim gülemedim (25/5), gurbet gurbet (57/3), güzel

güzel (137/2), gönülsüz gönülsüz (19/1), hışım hışım (121/3), ilinden ilinden (44/4), kana kana (52/3, 98/3), kalmadı kalmadı (144/1,2,3,4,5 ayak), kat kat (141/3), katıla katıla (76/1), kese kese (142/1), küme küme (28/4), kolay kolay (117/1), köy köy (129/2), mahsun mahsun (30/3), pare pare (42/3), polisimiz polisimiz (96/1,2,3,4,5,6 ayak), saça saça (44/4), selinden selinden (44/3), sık sık (153/1), sıra sıra (134/3) sürüne sürüne (44/3)ulu ulu (67/2) uzana uzana (80/2) tek tek (53/3, 78,2) tel tel (25/2), telinden telinden (44/5), yana yana (98/3, 150/6), yandım yandım (44/1), yar yar (22/2) yelinden yelinden (44/6), yeyip yeyip (42/ 2).

Zıt Anlamlı Kelimelerin tekrarı ile oluşan ikilemeler:

Alt üst (70/3, 122/3), doğu batı (96/4), eni sonu (84/4), gece gündüz (44/2, 131/2), sefa cefa (28/1), solu sağ (142/2), öte beri (135/2), helal haram (132/1, 150/2).

Eş, yakın ve anlamca birbiriyle ilgili kelimelerin tekrarı ile oluşan ikilemeler:

Ana baba (50/1)çalan çırpın (130/2), düğün dernek (90/3), feryat figan (124/2), günüm dünüm (59/2), deli divane (63/1), fakir fukara (95/2), dağlar taşlar (22/4), dalı budağı (142/2), gam gasevet (131/2), gıtlık kıyamet (70/1), huyu suyu (5/4,72/5), ilim irfan (116/4), kalem kağıt (51/3), kanım canım (7/1), karda kışta (153/2), görünle şaşınla (114/3), kırıp büken (39/4), mala mülke (137/3), malın mülkün (95/1), saçım sakalım (71/4), sarayda köşkte (117/4), saygı hürmet (69/4), sazı sözü (74/4), senlik benlik (128/2,115/4), taç taht (4/4), tatlı tuzlu (64/2), vallahi billahi (39/1), yaka paça (44/4), yaktın yıktın (39/3), yemek içmek (141/4).

Biri anlamlı diğeri anlamsız kelimelerin tekrarı ile oluşan ikilemeler:

Çürük mürük (60/4), fitne ficir (83/4), hasta sayrı (126/4).

4.2.3.3. Deyim

Gerçek anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getirilen duygu ve düşüncelerimize dikkat çekmek amacıyla veya duygu ya da düşüncelerimizi daha iyi anlatabilmek için en az iki kelimedenden oluşan, kalıplaşmış sözlere denir (Elçin, 2000: 642). Şiirde kullanılan deyimler aracılığıyla anlatılmak istenilen duygu ve düşünceler daha etkili ve kalıcı olmaktadır. “*Âşıklar deyimleri kullanarak bir anlatım zenginliği sağlarlar. Aynı zamanda bağlı bulunduğu kültürün sözlü geleneğinin bir yönünü de*

tanıtır.”(Artun, 2011b:22, 23). Âşık Penahi, şiirlerinde 67 farklı deyim kullanmıştır. Âşık Penahi'nin şiirlerinde yer alan deyimler ve kullanıldığı yerler aşağıda açıklanmıştır:

Ah çekmek (133/2), aklını yitirmek (73/1), ateşler içinde kalmak (21/3), bağı yanmak (27/4), baş tacı eylemek (20/2), başına bela almak (35/2), başını yoluna koymak (88/1), belasını bulmak (35/1), burnunda tütme (7/3), canı yanmak (73/3), canına yetmek (144/5), ciğeri yanmak (2/1), çağlayıp taşmak (48/2), çile çekmek (1/3, 105/4), derdine yanmak (39/1), dert küpü olmak (51/2), dert yanmak (75/2), devran sürmek (28/2,) devran sürememek (152/1), dile düşmek (57/2, 104/2), dillere destan olmak (1/2), dişini sıkmak (119/1, 135/3), dünyayı başına dar etmek (62/2), düzeni bozulmak (47/5), el açmak (131/1), el uzatmak (27/3), ele dönmek (121/2), elinden tutmak (93/1), feleği şaşmak (139/2), gırtlığına kadar dolmak (35/4), gönlünü dinlemek (38/1), gönül eylemek (10/2), gözlerine perde inmek (131/6), içi yanmak (70/4), iflah olmamak (62/2, 85/3, 148/2), insaf eylemek (24/1), intizar almak (104/3), izini takip etmek (41/5), kahır etmek (28/4, 69/7, 70/2, 122/3), kan ağlamak (154/1), kan emmek (17/3), karalar bağlamak (10/2, 19/2), kokusu çıkmak (28/4), kulak asmamak (102/3), kulak vermek (6/1), kurban olmak (12/2, 48/4), kuyu kazmak (99/3), kül eylemek (9/3, 52/3), kül olmak (60/2), murada ermek (70/3, 122/3), muradına ermemek (32/6,154/3), muradına ermek (42/4), murat almak (11/1, 63/1, 158/2), sarpa çekmek (90/4), selam durmak (65/1), surat asmak (46/3), umut bağlamak (86/1), yağ yakmak (5/5), yanıp kavrulmak (9/1, 9/3), yanıp tutuşmak (15/2), yol eylemek (38/2), yoldan sapmak (39/2), yoldaş etmek (58/3), yürek dağlamak (78/3), yüz çevirmek (24/4).

4.2.3.4. Atasözleri

Tarihin bilinmeyen bir dönemimde ilk söyleyeni belli olmayan hayat prensiplerini, ahlak, terbiye, gelenek ve görenekleri, inanç değerleri, iktisat vb. fikir ve düşünceleri kapsayan kalıplaşmış hüküm bildiren, genellikle geniş zaman kipiyle kurulan özlü sözlere atasözü denir (Elçin, 2000: 625,626).

Âşık Penahi'nin şiirlerinde 8 farklı atasözü kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi'nin şiirlerinde yer verdiği atasözlerini ve yerlerini şu şekilde sıralamamız mümkündür:

Bekârlık sultanlık(tır). (22/1).

Samanlık seyranlık. (22/1) (İki gönül bir olunca samanlık seyran olur.)

Âşık usandırır bu kadar nazınan. (52/2). (Fazla naz âşık usandırır.)

Olmazmış elçiye zeval. (88/4). (Elçiye zeval olmaz.)

Ele kavun oldun bana kelek. (91/1). (Felek kimine kavun yedirir, kimine kelek.)

İnsan beşer yoldan şaşar. (115/1). (İnsan beşer kuldur şaşar.)

Çok mal göz çıkarır demen. (141/1). (Fazla mal göz çıkarmaz.)

Gençlikte oynamadık tay olmaz. (159/2). (Gençliğinde oynamadık tay olmaz.)

4.2.3.5 Anlatım Tutumu

Âşıklar eserlerini oluştururken eserin okuyucuya veya dinleyiciye vermek istediği, onlara anlatmak istediği düşünceleri vardır. Bu düşüncelerini şiirlerindeki kullanmış olduğu anlatım tutumuyla sağlayabilir. Âşığın şiirlerine yüklemiş olduğu görev veya görevleri şiirin anlatım tutumunu belirler (Boyraz, 2010:174-175).

Özkul Çobanoğlu anlatım tutumunu

“Yaratıcı veya icracının dinleyicide uyandırmak istediği duygu ve düşünceleri gerçekleştirme amacına yönelik olarak konuya karşı takındığı (övme, yeme, yerinme “şikâyet” öğüt verme, bilgilendirme “didaktik”, eğlendirme “güldürme”, yas tutma “ağlama”) gibi geleneksel tavırlar ve bunlara bağlı olarak konuyu işleyiş tarzlarının her biri.” (Çobanoğlu, 2000:13) olduğunu açıklamıştır.

Bu bilgiler ışığında Âşık Penahi'nin eserlerini Özkul Çobanoğlu'nun açıkladığı geleneksel tavırları ve bu tavırlar çerçevesinde konuyu işleyişini değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda Âşık Penahini'nin eserlerinde bilgilendirme, beddua, deyişme, dua, eğlendirme, irtical, övme, öğüt verme, şikâyet etme, gibi şiire karşı tutumu olduğu tespit edilmiştir. Penahi'nin şiirlerinde kullanmış olduğu geleneksel tavırlar, konuyu işleyiş biçimi aşağıda açıklanmıştır:

Bilgilendirme:

“Bildiği bir konuda dinleyicilerini bilgilendirmek, onlara bir şeyler öğretmek üzere veya meydana gelen ve âşığın dinleyicilerinin bilmesi, haberlenmesi açısından dikkate değer bulunduğu bir olay hakkında bilgi vermek amacına yönelik meydana getirilen destanlardaki anlatım tutumudur” (Çobanoğlu, 2000:105).

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserleri incelendiğinde bilgilendirme anlatım tutumunu 17 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde yer alan bilgilendirme örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

49. Atlas Dağı

Bu gün neden efkârlısın

Atlas dağı Atlas dağı

Tarihinle mi dertlisin

Atlas dağı Atlas dağı

Enginine bakmadın mı?

Döşe çiçek takmadın mı?

Yükseklerden bıkmadın mı?

Atlas dağı Atlas dağı

17. Bir Değil Beş Değil

Yine aldım haberini memleket

Üzer bizi bu gidişat hoş değil

Boş gezenler takındıkça etiket

Bu milletin gençliğine eş değil

Hani nerde aynı safta duranlar

Rastgele ağaçtan meyve derenler

Kardeşini bile rakip görenler

Gerçeği böyledir inan düş değil

Bir biriyle sürdürürken kavgayı

Kan emmeye doymaz büyüyen ayı
Haddini bilmeze vermeli payı
Sen ne dersen bu bir değil beş değil

Peşlerine takmış gariban safı
Düğünde oynardı sürmeli safı
Penahî'm der anlayana bu kâfi
Vicdanı olanın sözü boş değil.

Beddua:

“Çaresiz olan, acı çeken, kötülüğe maruz kalan bir insanın rahatlamak, teskin olmak gayesiyle söylediği, kötü düşünce dilekleri kapsayan söze orjinallik veren, ifadeyi güçlendiren kalıplaşmış söz.” (Kaya, 2007:146).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserleri incelendiğinde beddua anlatım tutumunu 2 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan beddua örnekleri aşağıda verilmiştir:

26. Gülmiyesin

Çok mu sevdin oraları
Ağlayıp ta gülmiyesin
Ayrılıktan karaları
Bağlayıp ta gülmiyesin

Yakarsın acı sözünle
Hatırla beni özünle
Kalbime doldun közünle
Dağlayıp ta gülmiyesin

Ala Şahan alır avın
Başına yıkıla evin
Zehirinen aşk pilavın

Yağlayıp ta gülmiyesin

Aşkın gönlümde derinde
Yüreğim yanar harında
Beni yalnız yurt yerinde
Eğleyip te gülmiyesin

Başına güller takarsın
Kaşın eğdirip bakarsın
Neden tersine akarsın
Çağlayıp ta gülmiyesin

Kandırın hep Penahî'ni
Kalbinde saklarsın kini
Gıt kanaat geçimini
Sağlayıp ta gülmiyesin.

34. Gülmiyesice

Sonunda ellerin dediği oldu
İçime ayrılık sancısı doldu
Nerde bitmez aşkın öldü mü noldu
Mutluluk sırrını bilmiyesice

Dilerim yalnız kal kimsen olmaya
Kaybolsan arada gitmem bulmaya
Azrail uğrasın sende kalmaya
Canlı haberini salmıyasıca

Penahî'den geçip gitmeseyidin
Aşkına ihanet etmeseyidin

Konup el bağına ötmeseyidin
Hep beni ağlattın gülmiyesice.

Dua: “*Bir iyilik gördüğünde söylenilmekle beraber, bir an önce gerçekleşmesi istenilen arzular olduğunda da dile getirilir.*” (Kaya, 2007:264).

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserleri incelendiğinde dua anlatım tutumunu 7 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde yer alan dua örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

125. Gönder Bana

Yaktın yüreğimi korlar içinde
Soğut şu sinemi buz gönder bana
Meçhule giderim aşkın göçünde
Şaşırdım pusula tez gönder bana

Gün günü batıyom kederle gama
Dertlerim büyüdü kapatmaz yama
Gelirsin diyerek bakarım cama
El sallayıp tatlı söz gönder bana

Sis var göremiyom karşı dağları
Garip kalmış gönül yok ki ağları
Kar eriyip görsem yeşil bağları
İlkbahar geçince yaz gönder bana

Penahî’m duruldum hızlı akamam
Yanımdaysan huri gelse bakamam
Yaşlandım ya şu belleri çıkamam
Ovaya inelim düz gönder bana.

109. Yaylaya Gidek

Sehillerin tadı kaçtı

Yaylaya gidek yaylaya
Binboğa'da sümbül açtı
Yaylaya gidek yaylaya

Daha ne beklersin burda
Kuzular meleşir orda
Çadırı denkleyip sarda
Yaylaya gidek yaylaya

Pınarlara uğrada geç
Sümbül topla edersin taç
Obalarda yurdunu seç
Yaylaya gidek yaylaya

Yücede gönül eyleyek
Birlikte türkü söyleyek
Çoban kavalı dinleyek
Yaylaya gidek yaylaya

Şehirlerde yaşanmaz hiç
Bunalırsın yaşamak güç
Akpınar'da soğuk su iç
Yaylaya gidek yaylaya

Penahi'yim derler bana
Dostlar toplanak meydana
Yüksek Binboğa dağına
Yaylaya gidek yaylaya.

Eğlendirme:

“Âşık tarafından destana konu olarak seçilen bir olayın, bir kişi veya bir topluluğun veya bir nesne veya kavramın dinleyici güldürmesi ve böylece eğlenerek hoşça vakit geçirmesi amacına yönelik olarak işlenmesinin hedefleyen anlatım tutumudur.” (Çobanoğlu, 2000:92).

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserleri incelendiğinde eğlendirme anlatım tutumunu 1 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde yer alan eğlendirme örneği aşağıda verilmiştir:

6. Afşin’in Güzelleri

Vardım bir düğüne seyran eyledim
Coşup oynar Afşin’in güzelleri
Kulak verip sohbetlerin dinledim
Ağzı şeker bal döküyor dilleri

Coşturuyor bak telleri
Oynuyor bütün elleri
Gör halayı güzel çeker
Bakın Emirli gençleri

Kimisi işveli kimisi nazlı
Kimisi havalı kimisi pozlu
Kimisi açmış da baharlı yazlı
Oynadıkça hoş görünür belleri

Penahî’yi mest eyledi nazınan
Güzeli değişmez koca yozunan
Ortaya çıkarlar ancak yazınan
İlkbaharda açılınca gülleri.

Öğüt Verme:

“Âşığın dinleyicisine kendi hayatından tercübesinden veya sözlü kültür ortamında yaygın olarak atasözü formunda yaşayan halk felsefesinden temaları ve onları içeren deyim ve atasözlerini kullanmak suretiyle öğüt vermeye yönelik olarak ele alış tarzı veya anlatım tutumudur.” (Çobanoğlu, 2000:103).

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserleri incelendiğinde öğüt verme anlatım tutumunu 50 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu’nun eserlerinde yer alan eğlendirme örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

22. Eksilmez Üzerinden

Kimi bekârlık sultanlık
Kimi der seyran samanlık
Her dem böyledir insanlık
Dert eksilmez üzerinden

Yar yar diye yanar âşık
Derman onda sanar âşık
Bir bakışa kanar âşık
Şöyle omuz üzerinden

Dertli dertli çalar sazı
Garip garip ağlar bazı
Unutur da kışı yazı
Söyler bahar üzerinden

Yârin dikenî gül olur
Dağlar taşlar hep yol olur
Koca dünya dapdar olur
Yar göçünce üzerinden

Der Penahî bak sen sana

Sende dâhilsin kervana
 Dünya sultan Süleyman'a
 Yer vermedi üzerinden.

159. Geçti Vay Olmaz

Sevgi gelip içe dolup taşınca
 Aldanma rüyaya güneş ay olmaz
 Ömür dolup karşı dağı aşınca
 Ağlayıp sızlama geçti vay olmaz

Gençlik rüzğar gibi esip kayboldu
 İpek saçlar başta tarumar oldu
 O yarla mazimiz geride kaldı
 Gençlikte oynamadık tay olmaz

Kara günler biter dedik bekledik
 Ömrümüz tükettik çok çabuk yedik
 Yüksekçe bir yere ev yapak dedik
 Yüce dağ başında neden köy olmaz

Penahî gelişin gidişi de var
 Güzel yaşar isen o kadarı kar
 Yaşlanınca yüze bakmaz olur yar
 Ömür sana döner gelir toy olmaz.

Övme:

“Âşık tarafından destana konu olarak seçilen bir olayın, bir kişinin bir nesnenin veya kavramın övülerek yüceltilmesi amacına yönelik olarak işlenişini sağlayan anlatım tutumudur.” (Çobanoğlu, 2000:94).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserleri incelendiğinde övme anlatım tutumunu 12 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan övme örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

20. Geldim Afşin'im

Özleyip geldim Afşin'im
Yeşeren bir bağ gibisin
Diyorlar ki neden şensin
Yaşanmış bir çağ gibisin

Hasretin yaktıkça beni
Baş tacı eylerim seni
Görmedim hiç sevmeyeni
Karlı yüce dağ gibisin

Sana açmışım geverim
Yeşilliğini överim
Bilmem ki neden severim
Neşe dolu sağ gibisin

Penahî'mde gelip geçer
Su yerine derdin içer
Dallarında kuşlar uçar
Meyve dolu bağ gibisin.

74. Mahzuni'nin Ardından

Aklıma şerife gelince
Mahzuni'nin yeri büyük
Sözleri işler bilince
Gerideki eri büyük

Önder olurdu halkına
 Işık tuttu insanına
 Hünkâr Bektaş'ın yanına
 Götürüldü sırrı büyük

Ateş düştü otağında
 Yumdu gözün yatağında
 Keşfet balı peteğinde
 Çiçek gezen arı büyük

Çile ile bitti günü
 Sazı sözü oldu ünü
 Penahi özlüyor dünü
 Yol gösteren piri büyük.

İrtical: “Herhangi bir ön hazırlık yapmadan, kalem ve yazı kullanmadan akla geldiği şekilde doğmaca olarak söz söyleme” olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2007:388).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserleri incelendiğinde irtical anlatım tutumunu 2 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan irtical örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

31. Âşık Penahi İle Genç Ozan Atışması

Penahi

Kardeşim genç ozan otur karşıma
 Görmeyeli arttı merakım benim
 Satarım alırsan geldim çarşıma
 Toylara kunaktır kurağım benim

Genç Ozan

Uzaktan gelmişim sormaya bilin
 Büyüğümsün kardeş öperim elin

Akortlumu senin sazında telin
Ustayım keskindir orağım benim

Penahi

Esk kurtlar ile atışamazsın
Ufak adımınla yetişemezsin
Pehlivansın desem tutuşamazsın
Seni sınamaktı merakım benim

Gençoza

Coşarım çağlarım yine içmeden
Mızrabından çekinmeden kaçmadan
Gezerim de senin gibi uçmadan
Her bezi sık dokur tarağım beni

Penahi

İtiraf edeyim hoş geldi sözün
Sazın irticalle yoğurmuş özün
Penahi'm sevgiyle öperim gözün
Sana taş atsa da küreğim benim

Gençoza

Susmak en iyisi üzmeden seni
Hürmetim doğuştan değil ki yeni
Genç ozan sevenim bekliyor beni
Bilirsin yufkadır yüreğim benim.

Şikâyet Etme: Âşığın rahatsız olduğu herhangi bir olayı, kişi veya kişileri suçlayarak, âşığın bunlardan rahatsız olduğunu belirterek eserlerinde işlemesidir (Çobanoğlu, 2000:101).

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserleri incelendiğinde şikâyet etme anlatım tutumunu 75 kez kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi Emirlioğlu'nun eserlerinde yer alan şikâyet etme örneklerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

83. Belli Değil

Gitmemek için direniyorum
Yaz belli değil kış belli değil
Ne düştü başıma göremiyorum
Toprak belli değil taş belli değil

Delibaşım çok yoruldu uslanmaz
Can dostuna bakar ele yaslanmaz
Gözyaşından şu topraklar ıslanmaz
Kuru belli değil yaş belli değil

Yaşlılara sevgi saygı kalmadı
Irmak aktı boş göletler dolmadı
Birlik beraberlik dedim olmadı
Ayak belli değil baş belli değil

Ortalıkta fitne ficir kaynıyor
Çoğu dansöz olmuş nasıl oynuyor
Kalleş sırttan vurup birde daniyor
Yiğit belli değil puşt belli değil

Penahî'm tüm dertleri üleşir
Yalancının tüm sözleri çelişir
İçim daim bu düzenle güreşir
Yıkılan doymazmış tuş belli değil.

102. Dertliyiz

Sormayın gardaşlar sormayın halim
Sazım dertli ben dertliyim dertliyiz
Söylemeye varmıyor ki hiç dilim

Sözüm dertli ben dertliyim dertliyiz

Yüce dağa karlar yağmış yol getmez

Hastalığım içten ilaç kar etmez

Mektup yazdım posta yâre iletmez

Yazım dertli ben dertliyim dertliyiz

Gönül ağlar hiçbir zaman susmuyor

Neler dedim bana kulak asmıyor

Gençlik uçtu rüzgar deli esmiyor

Özüm dertli ben dertliyim dertliyiz

Penahî'yim sevdiğime ermedim

Şu koca dünyada hiç gün görmedim

Besledim büyüttüm gülün dermedim

Közüm dertli ben dertliyim dertliyiz.

Âşık Penahî'nin eserlerindeki anlatım tutumlarına bakılarak şu şekilde değerlendirme yapmamız mümkündür. Şikâyet etme tutumuna, 75 şiirinde başvurduğu tespit edilen Âşık Penahî'nin, zor ve dertli bir hayat yaşadığını, acılarla dolu bir yaşam sürdüğü düşünebiliriz. Âşığın eserlerinde öğüt verme ve bilgilendirme anlatım tutumu toplam sayısı 67 olduğu tespit edilmiştir. Âşığın eserlerinde şikâyet etmeden sonra en fazla kullandığı anlatım tutumu olan bilgilendirme ve öğüt verme anlatım tutumunu kullanmıştır. Âşık Penahî bazı eserlerinde ikili anlatım tutumu kullandığı tespit edilmiştir. Bu tespitler ışığında Âşık Penahî, kendi edindiği tecrübeleri ve bilgileri aktararak, insanlara gelecekte yapması mümkün olan hataların önüne geçmek istediğini düşünebiliriz.

4.2.3.6. Söz Sanatları

Penahi'nin şiirlerde tespit ettiğimiz 11 farklı söz sanatı kullanmıştır. Kullanılan söz sanatlarının sayısı 190'dır. Âşık Penahi'nin eserlerinde tespit edilen söz sanatları ve söz sanatlarının kullanıldığı yerler ve bazı örnekleriyle aşağıda açıklanmıştır:

İktibas: 151/1

Komşusu aç kendisi tok

Yatanlara ne demeli.

İrsal-i mesel: 22/1, 52/2, 91/1, 115/1, 141/1, 159/2

22/1

Kimi der bekarlık sultanlık

115/1

İnsan beşer yoldan şaşar

İstifham: 12/1, 23/1, 26/5, 28/3, 32/1, 2, 3, 4, 5, 6, 36/1, 47/2, 55/1, 2, 3, 68/3, 80/1, 2, 3, 4, 5, 85/1, 2, 3, 4, 86/3, 90/3, 93/2, 112/1, 2, 3, 4.

26/5

Neden tersine akarsın?

36/1

Niye eden naz sevdiğim?

80/1

Çok yaşayan murat alır mı sandın?

Mübalâğa: 30/3, 39/2, 47/3, 64/3, 90/2, 119/1.

30/3

Kirpiklerin görünmüyor sürmeden.

64/3

Dertler derya olmuş coşar

Tekrir: 6/3, 43/2.

6/3

Kimisi işveli kimisi nazlı

Kimisi havalı kimisi pozlu

Kimisi açmış da baharlı yazlı

Oynadıkça hoş görünür belleri

Telmih: 9/2, 12/3, 15/4, 22/5, 30/4, 33/1, 40/1, 46/1, 58/4, 73/1, 74/2, 77/3, 86/4, 93/1, 111/3, 112/4, 113/5, 118/3, 120/4, 124/1,2,3, 127/3, 128/2, 133/2, 148/2, 150/5.

86/4

Bende Mecnun gibi düştüm çöllere

Ferhat gibi taşı dereler gider.

93/1

Kerem gibi yanıp tüten olmalı

Leylaya küsüp de çölde gezenler

Mecnunun elinden tutan olmalı.

124/2

Yakup'un gözleri kan ile doldu

Feryat figan edip saçların yoldu

Yolmasaydı saçın Yusuf gelmezdi.

Tenasüp: 9/3, 82/3, 133/3, 142/2, 156/2.

9/3

Penahi'm aşkınla yandım kavruldum

Kül eyledin rüzgârında savruldu

82/3

Çiçeğimsin bak dalımda

Reyhan kokuyor balımda

133/3

Mizan terazisi geçmişim tartık

Öteye gidecek kefende yırtık

Verdi beyaz bezi biçemez oldum.

Tevriye: 4/4, 7/4, 8/2, 9/1, 13/1, 18/1, 28/3, 34/1,3, 37/1, 38/4, 40/3, 56/2, 57/2,3, 60/3, 64/3,5, 82/6, 83/3, 91/1, 103/2, 121/2, 139/2, 144/5, 157/2.

121/2

Yarenlerim ele döndü
 Gönlüm ıssız çöle döndü
 Aktı gitti sele döndü
 Çağlayarak yuttu bu gün

82/6

Penahi kıymetin bilir
 El etsen yanına gelir
 Senden ayrı bil ki ölür
 Azrail'e kozumsun sen.

Teşbih: 9/1, 18/4, 20/1,3,4, 29/2, 33/3, 35/2, 40/1, 44/1, 51/2, 53/2, 60/1, 61/1, 65/3, 66/3, 69/4, 70/2, 81/1, 90/1, 90/2, 99/1, 106/2, 108/1, 117/3, 130/3, 144/3, 147/4, 154/1, 2, 3, 4, 5, 155/1, 156/1.

20/1

Özleyip geldim Afşin'im
 Yeşeren bir bağ gibisin
 Diyorlar ki neden şensin
 Yaşanmış bir çağ gibisi

20/4

Meyve dolu bağ gibisin.

33/3

Penahi'm gezer aşkın ağında
 İzler bırakmıştım gül yanağında

35/2

Bal gibi ekmekten oldum savcı bey.

117/3

Zalim derya olsa bende bir nehir

144/3

Ben bir ulu çınar idim

155/1

Uçtum şu dünyadan kuş misali

Teşhis: 38/1, 48/2, 65/4, 99/1, 102/1, 103/1,2, 107/1, 130/3, 131/1, 142/2,4, 143/3, 147/3, 149/4, 150/1, 2, 3, 4, 5, 6, 55/1, 156/4,5.

65/4

Ecel kapıya dayanmış

102/1

Sazım dertli ben dertliyim dertliyiz

131/1

Toprak el açmış bekliyor

156/4

Sallar boynunu coşturur

Sevenlerini koşturur

Âşıkları kavuşturur

Gurban tepenin gülleri

Tezat: 10/2, 21/1,3, 22/3, 34/3, 53/2, 59/3, 61/2, 69/6, 76/3, 81/1, 83/3, 86/2, 89/1, 95/3, 97/1, 100/3, 105/4, 112/3, 132/1, 135/2, 141/4, 146/3, 150/2, 151/2,5.

59/3

Düşmanımı dahi dostlarım bildim

86/2

Avare aç, gezen nerde tok oldu

97/1

Sen tok ol ben aç yatam öylemi

132/1

Helal haramı bilemez misin.

4.3. ÂŞIK PENAHI'NİN ESERLERİ VE ESERLERİNİN İNCELENMESİ

Tezimizin bu bölümünde Âşık Penahi'nin eserleri tema ve içerik, eserlerin işlevi, yaratım ve aktarım bağlamları bakımından incelenerek değerlendirilmelerde bulunulmuştur.

4.3.1. Tema ve İçerik Bakımından İncelenmesi

Âşıklar, duygu ve düşüncelerini, dünya görüşlerini, estetik algılarını eserleri aracılığıyla ifade ederler. Âşıklar eserlerinde işlediği konuları kendi algılarına ve iç dünyalarına göre belirlerler. Aynı konular her âşığın duygu dünyasına göre farklı anlamlar kazanabilir. Bu hususla ilgili Nurullah Çetin “*Konunun şaire özgü bir biçimde görünüşü, yorumlayışı ve değerlendirişi izleği verir. İzlek şairin konuya özel bakış açısıdır.*” görüşünde bulunur (Çetin, 2017:19). Örneğin “aşk” konusu bir şairde sevgiliye duyduğu hissi tanımlarken bir başka şairde vatan aşkını tanımlayabilir.

Konular belli bir millete ve ferde ait değil, tüm insanlığın ortak malıdır. Pek çok şair aynı konuyu işleyebilir. Konu bir amaç değil araçtır. Şiirin değeri konuya göre değil konuyu işleyiş biçimiyle ölçülür (Çetin, 2017:17-18).

Erman Artun âşık şiirinde işlenen başlıca konuların “Aşk, Özlem, Toplum, Zamandan Yakınma, Doğa, Mizah, Ölüm, Öğütleme, Yiğitleme-Koçaklama (Yiğitlik Üstüne Türkü), Alkış-Kargış (Kara Alkış), Taşlama, Salavatlama, Sicilleme, Âşıkların Dini Tasavvufi şiirler, Destan Söyleme Geleneğinde Şairnameler-Elifnameler-Yaşnameler-Medednameler” olduğunu açıklamıştır (Artun, 2012:167-227).

Şeref Boyraz “Furkanî’nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi” eserinde şiirleri konu bakımından şu şekilde bir sınıflandırma yapmıştır:

“Allah ve Peygamber Sevgisi, Anne-Baba Sevgisi, İnsan Sevgisi, Karşı Cinse Duyulan Sevgi (Aşk), Tabiat-Memleket Sevgisi, Vatan, Millet ve Bayrak Sevgisi, Ayrılık Acısı ve Gurbetlik, Çekilen Dert ve Sıkıntılar, Geçmişe Özlem, Karamsarlık, Ölüm Acısı, Sıla Özlemi, Toplumsal ve Kültürel Değerler, Ahlaki Durum ve Değerler, Dini Durum ve Değerler, Eğitim Durumu ve Değerler, Sağlık Durumu ve Değerler, Ekonomik Durum ve Değerler, Siyasi Durum ve Değerler, Tecrübi Bilgiler, Felsefi Çıkarımlar” (Boyraz, 2010:8-9).

Âşık Penahi’nin şiirlerini muhteva bakımından incelediğimizde Aşk ve Sevgi Temalı Şiirler, Gurbet ve Sıla Özlemi Temalı Şiirler, Ölüm Temalı Şiirler, Tabiat ve Memleket Temalı Şiirler, Sevgisi Temalı Şiirler, Dini Temalı Şiirler, Çekilen Dert ve Sıkıntı Temalı Şiirler, Geçmişe Özlem Temalı Şiirler, Taşlama Temalı Şiirler, Toplumsal Temalı Şiirler, Tecrübi Bilgi ve Felsefi Çıkarımlar, Zamandan Yakınma Temalı Şiirler başlıkları altında toplamamız mümkündür.

4.3.1.1. Aşk ve Sevgi Temalı Şiirler

Aşk konulu şiirler, halk şiirinde en fazla yer alan konuların ilk sırasında olduğu tespit edilmiştir (Kabaklı, 2006:27). Bu tespiti Âşık Penahi'nin yazmış olduğu şiirlerin içerisinde görmekteyiz. Âşık Penahi'nin şiirleri incelendiğine (2, 3, 4, 8, 9, 11, 12, 16, 18, 19, 23, 24, 25, 29, 32, 33, 36, 38, 39, 40, 45, 47, 56, 62, 63, 65, 82, 88, 93, 94, 104, 108, 118, 120, 123, 125, 145) şiirin aşk ve sevgi temalı olduğu görülmüştür.

Bu şiirlerinin bazılarında karşılıksız aşkları, sevgisiz yaşanan bir hayatın önemsizliğini ve insanın sevdiğine kavuşmasının imkansız olmadığını anlatmıştır. Bunun için Âşık Penahi sevgisini Kerem'in, Mecnun'un, Ferhat'ın ve Kamber'in aşklarına benzetmiştir. Sevdalarına karşılık beklediğini fakat bir türlü karşılık bulamadığı ve çaresizliğini dile getirmiştir.

Yürü bire candan sevdiğim dilber
Gönülsüz gönülsüz bakma yüzüme
Bir kerre arzuya yanmıştı kamber
Aynısı ateşler düştü özüme. **19/1**

Penahi'yim düştüm, bitmez yollara
Neden düştüm bunca dilden dillere
Bende Mecnun gibi düştüm çöllere
Ferhat gibi taşı deler gider. **86/4**

Âşık Penahi bazı şiirlerinde vefasızlığı, sevgilinin naz etmesini sık sık dile getirmiştir. Âşığın gençlik döneminde sevgilinin gereksiz nazlarına anlam veremediğini belirterek sevgilinin küsmelerine ve sebepsiz tartışma çıkarmasına üzülmüştür. Sevenle sevilenin kavuşamadığı bir sonla biten aşkların, ayrılıktan sonraki karşılaşmalarda sergilenen düşmanca tavırları, öfkeli bakışları şiirlerinde dile getirmiştir.

Penahi'mde seni yakarı sevme
Böyle vefasız fazla güvenme
Ellere duyurun öyle hıçkırma

Sesini içine kısı otur ağla. **8/5**

Nazlı yârim bana mıdır bu kinin
İki bayram geçti insaf nolarsun
Hiç acıman yok mu inancın dinin
Çok naz etme yoksa benden olursun. **12/1**

Yeter artık insaf eyle
Sanma derdim az sevdiğim
Aşkından mahvoldum böyle
Niye eden naz sevdiğim. **24/1**

Askerdeyken nişanlı olan Âşık Penahi, askerlik görevinin bitmesinin ardından düğün yapma heyecanı yaşarken tekrar silah altına alınmanın ve düğünün ertelenmesinin oluşturduğu üzüntüyü anlatır.

Mutluluk tacını taktırmadılar
Bir sözüm kalmadı sana sevdiğim
Beyaz ellerine yaktırmadılar
Beraber vuralım kına sevdiğim. **18/1**

Âşık Penahi, yılların geçmesiyle zaman zaman yaşadığı dertleri ve çektiği sıkıntıları gençlik yıllarında yaşadığı sevgililerinden intizar almış olduğunu düşünmektedir. Bazı şiirlerinde, sevdiğinden ayrıldıktan sonra çok üzüлp derbeder olduğunu, sevgilinin hasreti yüreğini köz ettiğini ve bakışlarındaki manalı hayat veren gözleri, hatrından çıkmadığı anlatmıştır.

Kalbime ağ ördün oldun bilmece
İsmin hep kalbimde oluşur hece
Belki gelir diye her gün her gece
Anı bekledikçe fazla güzelsin. **11/2**

Hasret kaldım ince güzel sesine
 Acı bana yeter gel Avşar kızı
 Benliğim yitirdim delicesine
 Bitmeyen acımı böl Avşar kızı. **29/1**

Çok özledim yârim yürekten seni
 Gel ha nazlı dilber çabuk geliver
 Sanki Mecnun ettin çöllerde beni
 Bul ha nazlı dilber çabuk buluver. **33/1**

Usandım gelmezsin yola bakmakla
 Ne geçti eline beni yakmakla
 Kıskaç boynuma ipin takmakla
 İdam sehpasını ferman gözlerin. **94/2**

4.3.1.2. Gurbet ve Sıla Özlemi Temalı Şiirler:

Gurbet ve sıla özlemi, âşıkların şiirlerinde dile getirdikleri konuların arasında yer almıştır. İlhan Başgöz “*Türkülerimizin büyük bir bölümünde ana nakış gurbet ve gariplik*” olduğunu belirtmiştir (Başgöz, 2008:34). Âşık Penahi’nin şiirlerini incelediğimizde (7,10,15) şiirin gurbet ve sıla özlemi olduğu tespit edilmiştir.

Âşık Penahi, şiirlerinin bazılarında memleketinden ve sevdiği insanlardan uzak kalmasının kendinde oluşturduğu hasreti anlatmıştır. Gurbetliği çekilmez bir dert olan kanser hastalığına benzetmiştir. Âşık Penahi bir daha Afşin’e gidemeyeceğini endişesi, üzüntüsünü dile getirmiştir.

Sana Gelemem

Kanım canım diye sevdiğim sıla
 Ayrılalı bir gün olsun gülemem
 Hasretlikten kanser etti istila
 İyi olsam da her hal sana gelemem

Ümitlerim bütün boşuna çıktı
 Felek can evime hançerin çaktı
 Savurdu vücudum çöllerde yaktı
 Bu nasıl ayrılık sırrın bilemem

Burnumda tütüyor anamla babam
 Haber alamıyom boşuna çabam
 Yaylaya çıktı mı köyümle obam
 Özler gözyaşlarım aktı silemem.

Penahi sılada sonum bilemem
 Gurbet elde kaldım garip ölemem
 Şu gurbetin neşesini bulamam
 Sıla ağır basar gayrı kalamam. **7. Şiir**

Âşık Penahi, İstanbul'da yaşadığı gurbet hayatında büyük kalabalık içerisinde hissettiği yalnızlık duygusunu, memleketinden uzakta olmanın hasretini; anne, baba ve yakın akrabalara özlemini dile getirmiştir.

Öldürür

Sılayı bırakıp gurbeti gezdim
 Şu köhne dünyada canımdan bezdim
 Yaramı azdırıp derimi yüzdüm
 Şu gurbetin derdi beni öldürür

Aynaya bakarak durmaz ağlarım
 Ak anlıma karaları bağlarım
 Kırık bir sazımla gönül eylerim
 Şu gurbetin derdi beni öldürür

Sıladaki dostlar nerede kaldı
 Felek darbesini hep bana vurdu
 Bir tek gülüm kaldı o bile soldu
 Şu gurbetin derdi beni öldürür

Çoktandır hasret kaldım sağılara
 Sılam görmek için çıktım dağılara
 Penahi'yi köle etti beylere
 Şu gurbetin derdi beni öldürür. **10. Şiir**

Âşık Penahi, İstanbul'a gittiğinde yârinden ayrılmanın yükü her geçen gün daha zor olduğunu, gurbette sığınacak güvenli yer aradığını, sevgilisinin kendine mektup yazarak gel demesini anlatmıştır. Ayrılığın kendini Mecnun döndürdüğünü, her an sevdiğini düşündüğünü dile getirmiştir.

Gezen Ben Oldum

Seherde sızlayan ey garbi yeli
 Yârin bahçesinde hazan ben oldum
 Sılada yar seven oluyor deli
 Acı rüzgâr esti tozan ben oldum

Gurbette yar için ağladım durdum
 Sanki çölde kalıp yandım tutuşdum
 Ayrılınca yardan mecnun olmuşdum
 Şu geçen yılları yazan ben oldum

Yaprağım kurudu rüzgârda uçtum
 Kalpte yar özlemi hep ona koştum
 Vaz mı geçti acep bu hale şaştım
 Efkârlı gezerek kızan ben oldum

Penahi'yim yar ne dese bahane
 Nazlı yârin gel diyorsa daha ne
 Gönül bahçen şimdi olmuş virane
 Mecnun Leyla gibi gezen ben oldum. **15. Şiir**

4.3.1.3. Ölüm Temalı Şiirler

Âşıkların şiirlerinde yer alan bir başka konu ise ölüm konulu şiirlerdir. Âşık Penahi'nin şiirleri incelendiğinde (41, 42, 59, 74, 80, 81, 103, 121, 122, 131, 135, 136, 140, 144, 147, 150, 152, 153, 155) şiirinin ölüm temalı olduğu tespit edilmiştir. Bu şiirlerinin bazılarında babasının ölümü üzerine dünyada yaşanan hayatın yalan olduğunu dile getirip babayı kayıp ettikten sonra kendisini yalnız ve çaresiz hissettiğini ve ölümü kabul etmenin güç olduğunu, sevdiği insanlarla kavuşmayı kendinde ölmesiyle mümkün olacağını anlatmıştır.

Göndermedin Babamı

Günler geçti haftalardır haber yok
 Kara toprak kondurmadın babamı
 Yardım eyle acı yüzümüze bak
 Yâd eyleyip andırmadın babamı

Dünyamın temeli birden yıkıldı
 Ahu figan ettim belim büküldü
 Aburevan gözyaşlarım döküldü
 Gine akşam göndermedin babamı

Tatlı zehir hayatını yaşarken
 İyilik yolunda daim koşarken
 Götürdün oraya daha çok erken
 Son kez olsun döndermedin babamı

Yalan dünya sende hayır yok imiş

Anladım ki senin karnın tok imiş
Yağ yakanın dalkavuğun çok imiş
Cömert idi sindirmedin babamı

Penahi'm der izin takip ederim
Nasıl olsa bir gün bende giderim
Rahat uyu canım gülüm pederim
Gitme diye kandırmadın babamı. **41. Şiir**

Âşık Penahi son dönemde yazdığı şiirlerde yaşının ilerlemesine bağlı olarak sağlık sorunları yaşadığını ve sık sık doktora gittiğini kendine ölümün yaklaştığını anlatır.

Penahi düşte mi neden
Gün günü eridi beden
Eceldir beni korkudan
Dört kanatlı kuşmuş gönül. **149/4**

Penahi'm azıyor gün günü yara
Kimsende kalmamış derdini sora
Azrail yokluyor bak ara sıra
Dostlar omuzunda salım mı kaldı. **59/4**

Âşık Penahi dünyanın fani olduğunu, yaşanılan ömrün biteceğini insanın yaşadığı sürece umutlarının olduğunu, fakat bu umutların çoğunun gerçekleşmediğini, yaşlanmayla birlikte halsiz olup güçsüz kaldığını, sağlık sorunlarının arttığını ölüm sırasının kendine geldiğini, hayatında huzur bulamadığını ölümün kendine huzur getireceğini anlatmıştır.

Bize Geldi

Kalbim yıpranmış tekliyor
Demek sıra bize geldi
Toprak el açmış bekliyor

Demek sıra bize geldi

Gecem gündüzüm bir oldu
İçim gam gasavet doldu
Bütün umutlarım aldı
Demek sıra bize geldi

Gönül nazın çekemiyom
Bileğini bükemiyom
Hiç gezmeye çıkamıyom
Demek sıra bize geldi

Giden yıllara bir bakak
Göremiyom bir ışık yak
Kucak açmış kara toprak
Demek sıra bize geldi

Yok olacak bir gün cismin
Akla bile gelmez ismin
Albümdedir bir kaç resim
Demek sıra bize geldi

Yakalandın bunca derde
Gözlerine indi perde
Huzur herhal kara yerde
Demek sıra bize geldi

Penahi yaşadın sende
Yaşlılık başlamış tende

Son yolculuk var yelkende

Demek sıra bize geldi. **131. Şiir**

Âşık Penahi ustası Âşık Mahzuni Şerif'in cenaze töreninden sonra Nevşehir'den gelirken ustasını kayıp etmenin üzüntüsünü dile getirmiştir. Bu şiirinde Âşık Mahzuni'nin halk için önder olduğunu insanlara doğru yolu gösterdiğini, çileli zor bir hayat sürdüğünü ustasını Hacıbektaş'ta bırakmanın acısını anlatmıştır.

Mahzuni'nin Ardından

Aklıma şerife gelince

Mahzuni'nin yeri büyük

Sözleri işler bilince

Gerideki eri büyük

Önder olurdu halkına

Işık tuttu insanına

Hünkâr Bektaş'ın yanına

Götürüldü sırrı büyük

Ateş düştü otağında

Yumdu gözün yatağında

Keşfet balı peteğinde

Çiçek gezen arı büyük

Çile ile bitti günü

Sazı sözü oldu ünü

Penahi özlüyor dünü

Yol gösteren piri büyük. **74. Şiir**

Âşık Penahi, gençlik yıllarında neşeli hayatın çok çabuk geçtiğini düşünerek vasiyetini açıklar, dertli bir ömrünün olduğunu, hayal ettiği hayatı bir türlü

yaşayamadığını, ömrünün boşa yere geçtiğini düşünmüştür. Hayatını aşk masalına benzeterek mezar taşına “kadersizdi” yazılması vasiyetinde bulunmuştur.

Gün günü azalan bu koca ömür
İyi kötü bitti gelir mi sandın
Toprak aynı toprak can sanki demir
Eriyince altın olur mu sandın. **81/1**

Bakan olmaz gözlerimin yaşına
Beni yönlendiren hoş bakışına
Kadersizdi yazın mezar taşına
Ona tatlı canım adıyom bakın. **155/2**

4.3.1.4. Tabiat ve Memleket Sevgisi Temalı Şiirler

Tabiat ve memleket sevgisi âşıkların şiirlerinde yer alan konular arasındadır. Doğan Kaya “*Türk halk şiirinde işlenen konuların başında tabiat gelir*” tespitini yapmıştır (Kaya, 2014a:227). Âşık Penahi’nin şiirleri incelendiğinde (1, 5, 20, 49, 72, 142, 156) şiirinin doğa ve memleket sevgisi anlattığı tespit edilmiştir.

Âşık Penahi, bu şiirlerinin bazılarında, Afşin ilçesinin Binboğa Dağlarının eteklerinde kurulmuş, yeşil bir görüntüye sahip olduğunu, Eshab-ı Kehf ‘in Afşin ilçesinde bulunduğunu ve tarihte önemli bir yer olduğunu dile getirmiştir.

Geçmişinle methin edeyim senin
İlçeler içinde birsin Afşin’im
Yediler mekânı bak Türkiye’nin
Tarihin çok eski sırsın Afşin’im. **1/1**

Gülleri açmış bağında
Umut dolu ocağında
Anadolu kucağında
Sağı güzel Afşin’imin. **5/1**

Özleyip geldim Afşin'im
 Yeşeren bir bağ gibisin
 Diyorlar ki neden şensin
 Yaşanmış bir çağ gibisin. **20/2**

Âşık Penahi'nin Binboğa Dağı'nda kendine ait meranın olması ve her yıl yayla döneminde buralara gitmesini eserlerinde geniş yer tutmuştur. İlkbahar mevsiminde çiçeklerin açarak rengârenk görüntü sunması, çiçeklerin güzel kokular salması, çiçeklerden arıların bal yapmasını Âşık Penahi'i yaşama sevinci olarak yorumlamıştır.

Gurban Tepenin Gülleri

Bahar gelir çiçek açar
 Gurban tepenin gülleri
 Mis gibi kokular saçar
 Gurban tepenin gülleri

Arı konar balın alır
 Daima yerinde kalır
 Çiçeklere önder olur
 Gurban tepenin gülleri

Afşin'e bakar aşağı
 Rengârenk eder kuşağı
 Rüzgârın olur beşiği
 Gurban tepenin gülleri

Sallar boynunu coşturur
 Sevenlerini coşturur
 Âşıkları kavuşturur
 Gurban tepenin gülleri

Penahim bağırında yaşar
 Açınca bak gönlü coşar
 Toplamaya sana koşar
 Gurban tepenin gülleri. **156. Şiir**

Âşık Penahi, tabiatın güzelliklerini anlatmakla birlikte tabiatın bilinçsizce tahrip edilmesine üzülmüştür. Geçmiş ile bugünü karşılaştırarak ormanlarla kaplı dağlardan ağaçların kesilerek yok oluşunu, su kaynakların tükenmesini buna bağlı olarak ormanda yaşayan hayvanların yok oluşunu ve iklimin değişmesini anlatmıştır.

Nam Kalmadı

Şu Afşin'in dağlarında
 Kese kese çam kalmadı
 Baykuş öttü bağlarında
 Soğuk vurdu ham kalmadı

Çıplak eylediler dağı
 Harap olmuş solu sağı
 Kurudu dalı budağı
 Köklerinde nem kalmadı

Yine yaralar azıyor
 Haksız haklıya kızıyor
 Aslan kaplan aç geziyor
 Tilkilere yem kalmadı

Padişahdan gelir ferman
 Tükendi dizimde derman
 Yaşlı ata döndü orman
 Dizgin koptu gem kalmadı

Bak Penahi gene coştu
 Dağları yol edip aştı
 Yiğitlik ayağā düştü
 Mert tükken di nam kalmadı. **142. şiir**

4.3.1.5. Dini Temalı şiirler

Dini temalı şiirler âşıkların şiirlerinde yer almaktadır. Âşık Penahi'nin eserleri incelendiğinde (77, 107, 128, 132, 146) şiirin dini temalı olduğu tespit edilmiştir. Bu şiirlerinde Hz. Âdem, Hz. Süleyman, Hz. Yunus, Hz. Yusuf, Hz. Yakup gibi bazı peygamberin adlarına yer vermiştir. Zenginliğı ile övünen insanların hiç ölmeyecek gibi yaşaması, dünya malına tapmaları, fakir insanları hor görüp onları aşağılamalarının yanlış olduğunu, bazı zenginlerin ise kazançlarında helal haram ayrımı yapmadığını, ölüp giderken kefenden başka bir şey götürülemeyeceğini anlatırken Karun'un hazinesinin yok olduğu, Allah'ın onu helak ettiğini hatırlatarak bu yanlıştan kurtulmaları gerektiğı uyarısını yapmıştır.

İnsanlar arasında kendi partisi, köyü, akrabası, dostu, arkadaşı olan ya da olmayan olarak kutuplaşmanın olduğunu dile getirmiştir. Hayatın çok kısa olduğunu kardeşçe yaşamanın, adil olarak paylaşmanın, herkesin kendi hakkına razı olmasını önemini anlatmıştır.

Tutmamız Gerek

Gel gardaşım benden kaçma hep geri
 Aynı bedendeniz öteden beri
 Hep sevgi yoluna adadım seri
 İnsanlığı yüce tutmamız gerek

Nedir senlik benlik çekişin durun
 Kaynaşmayı bilmen işte bu sorun
 Malın mülkün götürdü mü bak Karun
 Helal kazanarak yutmamız gerek

Üç günlük dünyanın gerçeği şudur
 Dürüst ol daima gerçeği budur
 Maddeye tapmayan en iyi kuldur
 Nefsimizi yenip yatmamız gerek

Bu cihan senin mi tapunu göster
 Kul hakkı var ise hakkını ister
 Libası giyersen pahalı astar
 Helalinden kazanç yapmamız gerek

Penahi bir gün sende gidersin
 Ecel şerbetini yakın içersin
 Kendi kefenini alıp biçersin
 Ölümü de görüp tatmamız gerek. **128. Şiir**

Âşık Penahi bazı eserlerinde harama giden elin cezasız kalmayacağını, kadere inanmanın gerekliliğini, inanç değerlerinin toplum düzenini sağlamasındaki önemine dikkat çekmiştir. Hak yiyen bir kimsenin işlediği yanlışın bir gün karşılığı olduğunu, ölümden sonra ceza olarak cehennem ateşini hatırlatır. Helal ile haramı aramayan kimselerin büyük bir yanlış içerisinde olduğunu ve bunlara ölümü hatırlatarak kendilerinin yaptığı yanlıştan kurtulmalarını ikaz etmiştir.

Çürüktür yıkılır yok ki temelin
 Karun gibi oldun buymuş emelin
 Kazancın hep gaip haramdır malın
 Güneşte eriyen buz olun bir gün. **77/3**

Âşık Penahi bazı şiirlerinde, yüce yaratanın bize doğru yolu bulmamızda bahsettiği nimetleri, kulun hatasını ancak Allah'ın affedeceğini, merhamet sahibinin Allah olduğunu, kulun aciz ve çaresiz olduğunu anlatmıştır.

Kimi güler kimi ağlar
 Senden affın bekler sağlar

Çoğu matem tutup bağlar

Karadan Mevla'm karadan. **146/3**

Âşık Penahi, kadere inanmanın yaşandıklarımıza razı olmanın gerektiğini, olana şükredip elde edemediğimiz arzularımıza ise, nasip deyip Allah'a sığınılması gerektiğini anlatmıştır.

Yok Dedi Bana

Sırlar âleminden dilek diledim
Yazılandan gayrı yok dedi bana
Dakikamı dörde gel bölek dedim
Biçilen ömürün çok dedi bana

Yıllarım bitmekte muamma hece
Ben enginde kaldım o ise yüce
Karanlıkta gezdim niyazım gece
Kudret kandilini yak dedi bana

Benliğimden kötülüğü kürüdüm
Yaz gelince karlar gibi eridim
Bilmeyerek bazen yanlış yürüdüm
Sapıtma yolunu bak dedi bana

Dedi ki dürütsen doğrulur belin
Çeliktir kırılmaz gönülde telin
Harama giderse gör iki elin
Çekinme zinciri tak dedi bana

Penahi'yim aramaktan yoruldum
Boz bulanık aktım şimdi duruldum
İlelebet inancıma sarıldım

Sana sahip olsun hak dedi bana. **107.**

4.3.1.6. Çekilen Dert ve Sıkıntı Temalı Şiirler

Âşıkların şiirlerinde yer verdiği bir başka temalı ise çekilen dert ve sıkıntılardır. Âşık Penahi'nin şiirleri incelendiğinde (13, 44, 51, 54, 57, 58, 89, 102, 117, 139) şiirinin çekilen dert ve sıkıntı temalı olduğu tespit edilmiştir. Bu şiirlerin bazılarında sevdiğinden uzakta kaldığı yıllarda sevgiliyi görememenin üzüntüsü, kederi ve yaşadığı yalnızlıktan dolayı çektiği sıkıntıları dile getirir.

Yıllarca bu dertli bağrımı dövdüm
Bir kere doğdum bin kere öldüm
Hayatımda güzel bir aslı sevdim
Yeldim ama yeldiğime pişmanım. **13/2**

Âşık Penahi, bazı şiirlerinde ömrü boyunca sıkıntı ve dert çektiğini, hayal edip arzuladığı hayatı bir türlü yaşayamadığını ve bu sebepten dünyaya küstüğünü feleğe sitem ettiğini, feleğin karşısına engeller çıkarttığı anlatmıştır.

Unuttum Ben

Bağrım hep yandı alıştım
Közü bile unuttum ben
Ömür boyu kış yaşadım
Yazı bile unuttum ben

Emelime hiç ermedim
Özümden taviz vermedim
Hayatımda çok görmedim
Azı bile unuttum ben

Ben kalktıkça felek vurdu
Yazmadan defterim dürdü
Yolumu yokuşa sürdü
Düzü bile unuttum ben

Zalim yarasına bastım
 Garibe olmadı kastım
 Çalmıyom duvara astım
 Sazı bile unuttum ben

Penahi'me vurdular ok
 Gıybetini edenler çok
 Hiç kimseye sitemim yok
 Nazı bile unuttum ben. **89. Şiir**

Âşık Penahi, yaşadığı acıları ve çektiği dertleri sazı ile söylediği türkülerde anlatmıştır. Bu anlamda sazıyla kendini özdeşleştirmiştir. Sazının da kendisi gibi sürekli dertli olduğunu, mutluluk türkülerinde sesinin çıkmadığını dile getirmektedir.

Sormayın gardaşlar sormayın halim
 Sazım dertli ben dertliyim dertliyiz
 Söylemeye varmıyor ki hiç dilim
 Sözüm dertli ben dertliyim dertliyiz. **102/1**

Âşık Penahi nazlı yârinden beklediği haberi alamadığı için yaşadığı acıları, ağlamaktan gözyaşının sele döndüğünü, yaşadığı dert ile kendi kendini üzdüğünü fakat bunlarda sevdiğinin bilmediğini anlatmıştır. Çektiği ıstırapları ve acımasız çileli yorgun bir yaşantısı olduğunu dile getirmiştir.

Öldürdün İşte

Beni daha fazla yakma sevdiğim
 Bir sözünü duydum öldürdün işte
 Tek umudum sendin hem güvendiğim
 El âlemi bize güldürdün işte

Ağacım kurudu soldu yaprağım
 Sevgi karşılığı bu muydu payım
 Günlerim yıl oldu geçmiyor ayım

Tomurcuk gülümü yoldurdun işte

Penahi engel çok yetmedi gücü

Kara günler fazla gelmiyor ucu

Sen içirin o zehirli ilacı

Bağrımı toprakla doldurdun işte. **54. Şiir**

Âşık Penahi, bazı şiirlerinde görüşemediği sesini duyamadığı yakın dostları ve arkadaşlarının yokluğunda bir tarafının eksik olduğunu hissetmiş. Vefanın ve dostluğun günümüzde yok olduğunun düşünerek üzüлp kederlendiğini dile getirmiştir.

Haberin gelmiyor dostum

Yastayım gel sen nerdesin

Çıkmakta pestilim postum

Hastayım gel sen nerdesin. **51/1**

4.3.1.7. Geçmişe Özlem Temalı Şiirler

Âşıkların şiirlerinde yer verdiği bir başka temalı geçmişe özlemdir. Âşık Penahi yazdığı (67, 75, 78, 109, 133, 143) şiirinde geçmişe özlem temalı olup bu eserlerinde gençlik yılları ve şimdiki halini karşılaştırmasını yapmıştır. Gençlik yıllarında doktora gitmeyen âşık, şimdi ise ilaçla yaşadığını dile getirir. Âşık Penahi geçmişte iyi ve güzel anılarını olduğunu ve o günlere özlem duyduğunu, o günleri tekrar tekrar yaşamak istemiştir. Hatırlamak istemediğini düşündüğü sıkıntılı ve zor günlerini dahi maziye özlem duyduğunu dile getirmiştir.

Anladım kapıda beklerim ölüm

Lal oldu konuşmaz tutuldu dilim

Anılarla dolu ay ile yılım

Kötüyse mazimi arar mıydım ben. **75/1**

Sadece gençlik yıllarına özlem duymayan Âşık Penahi, doğanın değişimini insanoğlunun doğa üzerinde yaptığı tahribatın neticesinde doğanın yok olma tehlikesini dile getirmiştir. Ulu ardıçları kesip yok oluşu ile şimdilerde bir ağaç dalının

kalmadığını Binboğa Dağı'nda önceleri koyun sürülerin olduğunu, şimdi ise burada otlamak için gelen koyun sürülerinin olmadığını, ilkbahar mevsiminde gelen konargöçerlerin barınak için yaptıkları kıldan çadırlarla Binboğa Dağı'nda konakladıklarını şimdi ise çadır yapmak için kıl dahi bulunmadığını, aynı dağda coşkun akan soğuk su pınarlarını bulunduğu şimdi ise, içecek su dahi kalmadığını anlatan Âşık Penahi, geçmişe özlem duyar. Doğanın insanoğlu tarafından tahrip edilip yok edilişine tanık olmanın üzüntüsü ve burukluğu dile getirmiştir.

Eski Binboğa

Çıktım Binboğa'nın en yücesine
Ordan öte giden yol bulamadım
Çağırdım bozlağı en incesine
Tarihin bilecek kul bulamadım

Nice koç yiğitler görüp gitmişler
Çok azı hatırlar yaşı yetmişler
Ulu ulu ardıçları netmişler
Budamış kesmişler dal bulamadım

On direkli çadırımı kursaydım
Senenin üç ayı orda dursaydım
Üç çobanla üç yüz koyun görseydim
Çadırlar örecek kıl bulamadım

Penahi'yim ömrüm geçti bitiyor
Eski günler gözlerimde tütüyor
Su batan yaylası bana yetiyor
Denize benzerdi göl bulamadım. **67. Şiir**

Âşık Penahi, geçmişte arkadaşları ve dostlarıyla yaylalarda geçirdiği vakitleri, oralarda yapılan eğlenceleri hatırlayıp, son yıllarda yaşamaya mahkum olduğu şehir

hayatının gürültüsü, kirli havası, yorgunluğu, stresini yaşayarak yaylalara gidememenin üzüntüsünü, yaylaların hasretini yüreğinde hissetmiştir.

Yaylaya Gidek

Sehillerin tadı kaçtı

Yaylaya gidek yaylaya

Binboğa'da sümbül açtı

Yaylaya gidek yaylaya

Daha ne beklersin burda

Kuzular meleşir orda

Çadırı denkleyip sarda

Yaylaya gidek yaylaya

Pınarlara uğrada geç

Sümbül topla edersin taç

Obalarda yurdunu seç

Yaylaya gidek yaylaya

Yücede gönül eyleyek

Birlikte türkü söyleyek

Çoban kavalı dinleyek

Yaylaya gidek yaylaya

Şehirlerde yaşanmaz hiç

Bunalırsın yaşamak güç

Akpınar'da soğuk su iç

Yaylaya gidek yaylaya

Penahi'yim derler bana

Dostlar toplanak meydana
 Yüksek Binboğa dağına
 Yaylaya gidek yaylaya. **109. Şiir**

4.3.1.8. Yergi Temalı Şiirler

Âşıklar yaşadıkları dönemlerde görmüş oldukları aksaklıkları veya yanlışlıkları şiirleri aracılığıyla dile getirmişlerdir. Âşık Penahi'nin yazmış olduğu (17, 35, 76, 79, 83, 87, 91, 110, 113, 115, 116, 130, 141.) şiirin yergi temalı olup bu şiirlerinde hukuk sistemine dikkat çeker. Davasında haklıyken haksız duruma düştüğünü daha sonra ilgili vaka ile soruşturma açılıp bunun sonucunda suç işleyen kişilerin suçsuz kabul edilip ceza almadıkları için kahrından sararıp solduğunu anlatmıştır.

Savcı Bey

Yıllarca vatana hizmetim yaptım
 En sonu belamı buldum savcı bey
 Dürüst idim eğri yollara saptım
 Şimdi köşelerde kaldım savcı bey

Helalından ekmek yiyeyim derken
 Başıma çok bela aldım ben erken
 Azzığında soğan katık variken
 Bal gibi ekmekten oldum savcı bey

Davamda haklıydım haksız ettiler
 Usul soruşturma yapıp gittiler
 Yiyenlerin açığını örttüler
 Kahrımdan sararıp soldum savcı bey

Penahi'de yalancıya kanmasın
 Benim gibi böyle kimse yanmasın

Bana bakıp gözüm şerde sanmasın

Gırtlığıma kadar doldum savcı bey. **35. Şiir**

Âşık Penahi, siyasi yakınlıkların getirmiş olduğu fırsatlardan faydalanan bazı insanların kendi işlerinde kolaylık sağlayarak, haksız kazanç ve makam sahibi olmasını eleştirmiştir. İnsanların birbirlerine karşı güveninin kalmadığını, insanların fikirlerinin ve düşüncelerinin çok çabuk değiştiğini bir dönemde yaşandığını anlatmıştır.

Bir biriyle sürdürürken kavgayı

Kan emmeye doymaz büyüyen ayı

Haddini bilmeze vermeli payı

Sen ne dersen bu bir değil beş değil. **17/3**

İnsan azmanları karnı doymazlar

Katıla katıla buz olur belki

Gözleri görmezler vurdumduymazlar

Rüzgârın önünde toz olur belki. **76/1**

Canım halkım gayri uyan

Görüyorsun kimler soyan

Beter olsun sana kıyan

Ayrımcı bir ırkımız yok. **87/3**

Gençlik yarına çırpınır

Nice kapılar aşınır

Başkente torpil taşınır

Dayı bekliyorsun dayı. **110/2**

Çalan çırpın sonra oluyor kaptan

Fakirin sırtından yiyorlar hepten

Buğday torbasını fareler dipten

Delinen ambarlar doldu mu yani. **130/2**

Bazı şiirlerinde rüşvet almam diyerek rüşvet alanların, fakirlerin ekmek bulmada zorlanırken rüşvetçilerin villada yaşadığını ve bu yanlışı yapanların insanlar tarafından övüldüğüne dikkat çekmiştir. Âşık Penahi feleğe ve talihe şikayet ederek herkese eşit fırsatlar sunmadığını, başkalarına iyilikler ve güzellikler sunarken kendine zorluklar engeller çıkarttığını anlatmıştır.

Haramı sen asla yemen

Sen genede cebine koy

Çok mal göz çıkarır demen

Zengin değil fakiri soy. **141/1**

4.3.1.9. Toplumsal Temalı Şiirler

Âşık Penahi yazmış olduğu (37, 50, 55, 69, 97, 151) şiirinin toplumsal temalı olduğu tespit edilmiştir. Bu şiirlerinin bazılarında 1970’li yıllardaki köyden kente göçün yaşanmasında etkili olan “kan davalarını” anlatır. Fırsatçılık veya dedikodu kapalı kimselerin sebep olduğu büyük aile kavgalarının yaşandığı, pehlivanlarında arasında bulunduğu birçok insanların öldüğünü, boşanmaların olduğunu ve köyünü terk edip gidenlere üzüldüğünü dile getirmiştir.

El Bize Gayrı

Bizim köyü karabulut bürüdü

Düşman olup üstümüze yürüdü

Nice pehlivanlarımız varidi

Artık şalvar vermez el bize gayrı

Yediler yurdundan kovarlar bir gün

Yükleriz göçleri gideriz sürgün

Boşa ölen yiğitleri siz sayın

Fesat aman vermez dil bize gayrı

Penahi'de ister kara toprağı
 Baharda gazele döner yaprağı
 Yiğitlerin noldu Binboğa dağı
 Niye yol vermiyor bel bize gayri. **37. Şiir**

Âşık Penahi, İslam dininde ve Türk kültüründe anneye, babaya ve büyüklere saygı gösterilmesinin gerektiğini fakat son yıllarda bazı gençlerinin annesine, babasına ve büyüklerine karşı saygı göstermemelerine dikkat çekerek kültürel değerlerin değiştiğini anlatmıştır.

Bilmezsın ana babayı
 Yırtılmış giymezi abayı
 Birde yakmıyor lambayı
 Hep karanlık önüm bu gün. **50/1**

Âşık Penahi, bazı şiirlerinde karşılıklı rızanın olmadığını, anne ve babanın baskısı sonucu oluşan evliliklerin mutsuzluğa neden olduğu gelinin mutsuzluğunu tarif ederken düğününde gül renginin sararıp solduğunu, güzelliğinin kayıp olduğunu anlatmıştır.

Kendi Dengine

Sevdiğim örtmüşte kara şalları
 Tuzak kurmuş felek ona yolları
 Düşüyordu yardan tuttum elleri
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine

Eser yok yüzünde o güzelliğın
 Kalmamış yıpranmış hiç tazeliğın
 İnsan kaybeder mi kendi benliğın
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine

Penahi'yim baka kaldım yüzüne
 Katilidir seni veren zengine
 Güzel varmalıdır daim dengine
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine.

“Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir.” hadisi ve “Komşu komşunun külüne muhtaçtır.” atasözünün Türk kültüründe ve İslam dininde komşuluk ilişkilerinin ne kadar önemli olduğunu açıklamaya çalışan Âşık Penahi, komşuluk ilişkilerinin son yıllarda zayıflamasına üzülererek komşuların birbirine yabancı olduğunu, komşunun hasta iken diğer komşuların bunun farkında olmadığını dile getirmiştir.

Maddiyatçı insanlar çok
 Ötenlere ne demeli
 Komşusu aç kendisi tok
 Yatanlara ne demeli. **151/1**

Gel gardaşım anlat seni dinleyim
 Sen tok ol ben aç yatam öyle mi
 Yataklarda yatıp daim inleyim
 Çaresiz dertlere batam öyle mi. **97/1**

4.3.1.10. Tecrübi Bilgi ve Felsefi Çıkarım Temalı Şiirler

Âşıkların şiirlerinde rastlanan “Tecrübi Bilgiler ve Felsefi Çıkarımlar” temalı şiirlere Âşık Penahi'nin şiirlerinde de tespit edilmiştir.

Âşık Penahi, yazmış olduğu (14, 21, 22, 28, 53, 60, 61, 64, 68, 77, 80, 85, 86, 92, 95, 99, 100,101,105,106,112,114, 119, 124, 126, 127, 137, 148, 159) şiirinde felsefi çıkarımları ve tecrübi bilgilere yer vermiştir. Bu şiirlerinde gerçeklerin zamanla ortaya çıktığını, insanların yaşadığı sürece yanılabilceğini sırlarını kimseyle paylaşmaması gerektiği uyarısında bulunmuştur. İyi günlerde ve gençlik yıllarında dostun arkadaşın çok olduğu, kötü günde dost bulmanın zorluğunu anlatmıştır.

Bende bu yaşıma geldim geleli
 Doğrular içinde yalanlar gördüm
 Hayal ile gerçekleri bileli
 İnsan sıfatında yılanlar gördüm. **21/1**

Kimi bekârlık sultanlık
 Kimi der seyran samanlık
 Her dem böyledir insanlık
 Dert eksilmez üzerinden. **22/1**

Boşa çıkardın emeğim
 Sırrım kimseye demeyim
 Aşmaz boğazdan yemeğim
 Tatlı tuzlu aş kalmadı. **64/2**

Şu ince kalbimi kıran çok oldu
 Dostlarım varidi şimdi yok oldu
 Avare aç, gezen nerden tok oldu
 Akan gözyaşımı siler giderim. **86/2**

Âşık Penahi, hayatta gereğinden fazla mücadele verdiğini, kendini yıpratıp üzdüğünü, ömrünün sonuna yaklaşırken bu durumu geç fark ettiğini ve yaptıklarına pişman olduğunu dile getirir. İnsanların uğraşlarıyla alın yazısının değişmeyeceğini yaşanacakların önüne geçilemeyeceğini anlatmıştır.

Çile çektim gülemedim
 Yürekte bir sızım kaldı
 Çok uğraştım silemedim
 Alnımdaki yazı kaldı. **68/1**

Dünyadaki tüm işlerim

Yorulдум da yarım kaldı
 Hayal oldu boş düşlerim
 Dertler bana karım kaldı. **100/1**

Âşık Penahi insanların belirledikleri hedeflere ulaşmak veya arzuladıkları herhangi bir şeyi elde etmek için mutlaka bir emek olması gerektiği, emek vermeden mücadele etmeden amaçlarına ulaşamayacağını ve bu yolda samimiyet ve isteğin ne kadar önemli olduğunu dile getirmiştir.

Mısır'a gidenin kervanı oldu
 Yakup'un gözleri kan ile doldu
 Feryat figan edip saçların yoldu
 Yolmasaydı saçın Yusuf gelmezdi. **124/2**

Çalışarak, alın teri dökerek, servet sahibi olmanın önemine dikkat çekerek, çalışmadan, emek vermeden servet sahibi olan veya haram yollarla zengin olanlara servetlerine güvenmemeleri gerektiğini bir anda bunları kayıp edeceklerinin ikazında bulunmuştur.

Çürüktür yıkılır yok ki temelin
 Karun gibi oldun buymuş emelin
 Kazancın hep gaip haramdır malın
 Güneşte eriyen buz olun bir gün. **77/3**

Âşık Penahi; kusursuz hiçbir insanın olamayacağını her insanda mutlaka bir kusur olacağını, kusursuz dost arayanın dostuz kalacağı uyarısını yapmıştır. Küskün olmanın insanlara fayda sağlamadığını, küskün olanların yalnızlaştığını ve bu yaşantının zor olduğunu anlatmıştır.

Küskün olma gel dostunla
 Kalacaksın bir başınla
 Faydası yok şu postunla
 Bir olur yazın kışınla. **114/1**

Âşık Penahi, bazı şiirlerinde arkadaş ve dost seçiminde dikkatli olmanın uyarısını yapmıştır. Her insanla dost olunmayacağını, hayatla ilgili önemli konuları

veya bilgileri paylaşılmada dikkatli olunması gerektirdiğinin ikazını yapmıştır. Dost gibi görünen bazı insanların zor günlerde anlatılan dert veya sıkıntıların bir gün başkalarına anlatacağını düşünerek dertlerin anlatılmaması gerektiğini dile getirmiştir.

Acılarla geçti bak senelerim
Öte yana gitmiş çok sevenlerim
Ortalıkta beleş geçinenlerim
Arkam sıra kuyu kazarak gitti. **99/3**

Bilirsin bu hayat çekilmez gardaş
Yaşantımdan bir tat göremiyom ki
Muhannet dost ile olunmaz sırdaş
Gizli dertlerimi seremiyom ki. **127/1**

Âşık Penahi, bir insana ne kadar iyilik yaparsan yap, küçük bir isteğinin dahi geri çevirdiğinde o insanın sohbeti, davranışlarının hemen değiştiğini ve arkadaş, dost ve akrabalar değil öz evladın dahi vefasızlığı anlatmıştır. Günümüzdeki insanların tutum ve davranışların bir beklenti amacıyla kurulduğunu, bu beklentinin karşılanmadığında düşmanca davranışlarının olduğunu dile getirmiştir.

Huysuz Olur

Yayladan usanıp ovaya insen
Yüce dağlar değil, düz huysuz olur
Toplumun içinde arif değilsen
Karşılığı yoksa söz, huysuz olur

Çocukluğun güzel güzel yaşarken
Irmak olup sel suyuyla taşarken
Anne baba ikisi de okşarken
Üvey evlat değil öz huysuz olur

Yaşamında hep sefalet görüpte

Yoksulluğun tam içine giripte
 Sonradan mala mülke eripte
 Bolluğun içinde tez huysuz olur

Silahını tam avına tutunca
 Horozu da baş yukarı kakınca
 Patlamayıp avın senden kaçınca
 Arpacık marpacık gez huysuz olur

Penahi'nin kıymetini bilmezsen
 Bir illete düşünce hiç gelmezsen
 Akar akar gözyaşını silmezsen
 Bir kirpik batınca göz huysuz olur. **137. Şiir**

Âşık Penahi, bazı eserlerinde elde ettiği fırsatları iyi değerlendirememenin üzüntüsü yaşadığını anlatmıştır. İnsanın hayatında fırsatları ve imkanları bir kez olduğunu ve bunların iyi değerlendirmesi gerektiğini ve bu fırsatların bir daha gelmeyeceğini anlatmıştır.

Sevgi gelip içe dolup taşınca,
 Aldanma rüyaya güneş ay olmaz.
 Ömür dolup karşı dağı aşınca,
 Ağlayıp sızlama geçti vay olmaz. **159/1**

4.3.1.11. Zamandan Yakınma Temalı Şiirler

Âşıkların şiirlerinde yer alan bir başka tema ise zamandan yakınmadır. Âşık Penahi (50, 71, 98, 111, 134) şiirinde zamandan yakınma temasını işlediği tespit edilmiştir. Bu şiirlerinin bazılarında Âşık Penahi gençlik döneminde yaşadıklarıyla günümüz gençliğini karşılaştırmaktadır. Yaşça büyük insanlara, anne ve babaya gösterilen saygı ve hürmetin gün geçtikçe yok olduğunu, insanların birbirlerine çıkarsız sevgili ve vefa gösterdiği bir dönemin geride kaldığını, günümüzde bu değerlere az önem verildiğini dile getirmiştir.

Bilmezsın ana babayı
 Yırtılmış giymezi abayı
 Birde yakmıyor lambayı
 Hep karanlık önüm bu gün. **50/1**

Hissim kayıp çarklar bozuk
 Cismim yolundan mı azık
 Yedim hayattan çok kazık
 Zaman bozulmuş mayada. **111/2**

Anan babanda sağ idi
 Dayandığın bir dağ idi
 Koparılmayan bağ idi
 Neden acep takmaz oldun. **134/1**

Âşık Penahi evlilik kurumunun sarsıldığını ve son yıllarda bazı televizyon kanallarında yapılan evlilik programlarında hem bayanların hem erkeklerin isteklerinin, düşüncelerinin eksik veya yanlış bulunduğunu dile getirmiştir.

Çoğu eş arıyor tv turunda
 Gönül kalbe akan dengin bulmalı
 Âşık olup kalmayasın darında
 Kendi güzel gönlü engin olmalı. **98/1**

Âşık Pehani; hırçın davranışları ve birtakım doyumsuz istekleri olan, anne ve babasına gereken saygıyı göstermeyen çocuklara nasihat etmiştir. Bu eselerinde, çocukların yaşları ne kadar büyük olsa da anne ve babalar için evlatların desteğe, bakıma muhtaç olduklarını, anne ve babaların kıymetinin öldüğünde anlaşılacağını dile getirmiştir.

Oğul

Doydum eyvallah gidiyom
 Dünya size kalsın oğul

İçimden dua ediyom
Kalbimdeki gülsün oğul

Bence görevimi yaptım
Dürüstlük ilkeme taptım
Nice el ayaklar öptüm
Hayırsızlar bilsin oğul

Kaçtı dostum dediklerim
Nerde yeyip içtiklerim
Aradım can bildiklerim
Zor gününde gelsin oğul

Baba ana bir nimettir
Solmaz saf altun kıymettir
Saygı hürmet bak cennettir
Sevmeyenler silsin oğul

Uyursun temmuz ayında
Açlık namesi sazında
Kendin bilmezin ağzında
Çiğnenen bir dilsin oğul

Sabahın yok akşamın yok
Günün yarı aç yarı tok
Dalkavuklar çevrende çok
Onlara hep balsın oğul

Olmayan şeyi istiyon

Çok konuşma hep küs diyon
Boşuna kahr ediyon
Bana neden elsin oğul

Penahi'm aklım şaşırdım
Sabır suyunu taşırdım
Nice engeller aşardım
Taşa çarpan yelsin oğul. **69. Şiir**

4.3.1.12. Diğerleri

Âşık Penahi'nin (6, 26, 34, 43, 49, 52, 96, 154, 157, 158) şiirinin, yapmış olduğumuz bu sınıflandırmanın dışında kalmıştır. Bu şiirlerin temaları eğlence, beddua, sitem, kahramanlık, ustasından öğrendikleri ve saz imalatçısı olan Âdem Usta'ya sazının nasıl yapılması gerektiğini anlattığı şiiridir.

4.3.1.13. Şiirlerinde Şahıs ve Yer Adları

Âşık Penahi'nin eserlerinde yer alan şahıs ve yer adlarını şiirlerinde geçtiği yerler aşağıda açıklanmıştır.

4.3.1.13.1. Şahıs Adları

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun şiirlerinde yer verdiği isimler tanıdıkları, akrabası, melek adları, bilim adamları ve halk hikâyelerindeki geçen önemli şahıs adları olduğu tespit edilerek aşağıda gruplandırılmıştır:

Avşar kızı (29/1, 2, 3, 4 ayak)
Arzu (19/1)
Azrail (79/3, 34/2, 82/6, 127/3, 133/2)
Âdem usta (158/1)
Aslı (148/4)
Dede (72/7)
Dilber (19/1, 33/2, 33/4, 34/2)
Dursun (129/1, 2, 3, 4, 5 ayak)
Edison (12/3)

Ferhat (86/4, 112/4)

Gulfani (157/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ayak)

Gülüş (84/1, 2, 3, 4 ayak)

Hüda (111/4)

Hünkâr Bektaş (74/2)

İbo Amca (129/3)

Karun (77/3, 128/2)

Kerem (93/1, 120/4)

Leyla (15/4, 93/1)

Mahzuni (48/2, 74/1)

Mecnun (9/2, 15/2, 15/4, 30/4, 33/1, 40/1, 46/1, 86/4, 93/1, 111/3, 113/5, 118/3, 124/1)

Mevla (146/1, 2, 3, 4 ayak)

Murat (14/4)

Nesimi (73/1)

Şiho (129/3)

Zöhre (129/3)

4.3.1.13.2. Yer Adları

Âşık Penahi'nin şiirlerinde kullanılan yer adlarını ve bu yerler hakkında bilgiler vererek şu şekilde sıralayabiliriz:

Afşin (1/1, 2, 3, 4 ayak, 5/1, 2, 3, 4, 5, 6 ayak, 6/1, 20/1, 142/1, 156/3)

Antep (27/3)

Ankara (48/4)

Akpınar (109/5): Elbistan ilçesine bağlı bir mahalledir.

Atlas Dağı (49/1, 2, 3, 4, 5, 6 ayak): Afşin ilçe merkezinde bulunan bir dağdır.

Anadolu (5/1, 72/1)

Berit (49/4): Göksun ilçe sınırları içerisinde yer alan bir dağdır.

Berçenek (27/1): Afşin'e bağlı bir mahalledir. Âşık Mahzuni Şerif'in köyüdür.

Binboğa: (1/2, 5/5, 29/3, 37/3, 49/3, 67/1, 78/5, 105/4, 109/1, 109/6, 117/2, 133/1): Afşin ilçesinin eteklerinde kurulduğu Orta Toroslarda yer alan dağdır.

Dünya (22/5, 25/1, 28/1, 38/1, 39/4, 41/4, 43/4, 62/2, 66/1, 100/1, 111/1, 111/4, 112/1, 128/3, 139/1, 147/1, 2, 3, 4, 5 ayak)

Emirli (6/2): Afşin ilçesine bağlı bir mahalledir.

Erciyes (29/3)

Elbistan (72/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ayak)

İstanbul (48/4)

Kurban Tepe (156/1, 2, 3, 4, 5 ayak): Penahi Emirlioğlu'nun evinin bulunduğu tepenin ismidir.

Mısır (124/2)

Pınarbaşı (72/4): Elbistan'da Ceyhan Irmağı'nın doğduğu yerdir.

Su Batan Yaylası (67/4): Binboğa Dağında bulunan yaylalardan birisidir.

Şar Dağı (72/7): Elbistan'da bulunan bir dağdır.

Türkiye (1/1, 154/1)

4.3.2. Eserlerin Yaratım ve Aktarım Bağlamında İncelenmesi

4.3.2.1. Yaratım Bağlamı

Yaratım bağlamı Âşık Penahi Emirlioğlu'nun şiirlerinin hangi ortamda ve nasıl oluştuğunu, eserin meydana gelmesinde hangi duygu ve düşüncelerin etkili olduğunu anlamamızı kolaylaştırmıştır. Halk bilgisi ürünleri “*belli bir sanat özelliği olan ve estetik kaygı taşıyan iletişime ait sosyal bir hadise sonunda ortaya konulan yaratma*” olarak tanımlanmıştır (Ekici, 1998:27). Bu konuyla ilgili Oğuz, “*Her metin, bir sosyal çevrenin, bir anlatı grubunun ürünüdür ve o metin o çevre veya grup ile anlamlıdır.*” tespiti yapmıştır (Oğuz, 1998:6).

Bir sanat eserinin oluşmasında sanatçının dünya görüşü, yaşadığı coğrafya, kültür dünyası, sanatçının yaşayışı ve sosyal hayatı etkili olmaktadır. Bu hususta Şeref Boyraz

“Bir sanat eserinin üretilmesi için sanatçı duyarlılığının tek başına yeterli olmadığı aşikârdır. Gerçekte sanat eserinin sadece varlığı değil, yapısı ve muhtevası da sanatçının duyarlılığına olduğu kadar, sanatçı “ben”inin içerisinde bulunduğu doğal ve sosyal çevreye ve burada ki uyarıcılara da bağlıdır. İçerisinde yaşanan doğal ve sosyal çevre bazen doğuştan getirilen duyarlılığı artırıp bilemekte, kimi zaman da ortaya çıkarmaktadır.” (Boyraz, 2010: 53) görüşünü belirtmiştir.

Bu bilgiler ışığında, bir şiiri salt metinden ibaret olmadığını yukarıda ifade edilmeye çalışılan unsurların bileşenlerin sonucu şiirin oluştuğunu, hayat bulduğunu düşünebiliriz. Âşık Penahi Emirlioğlu’na şiirleri hangi ortamda ve nasıl oluştuğu sorusu yönelttiğimizde bize şu cevabı verdi:

Şiir yazamanın ilham gelmesine bağlı olduğunu şiiri ne zaman ve nerede yazılacağını kesin olarak bilmemektedir. Şiir yazmaya içinin yakan, kemiren duygunun sebep olduğunu ve şiirleri genellikle gecenin geç saatlerinde yazmıştır. Yazmış olduğu şiirleri ertesi gün okuyup gerekli gördüğü düzeltmeleri yapmıştır. Şiirdeki kelimelerin birbiriyle uyumu olmasını ve kullanılan bir kelimenin birden fazla kullanılmaması gerektiğine dikkat etmiştir. Şiiri okuyanların veya dinleyenlerin şiirde aynı anlamı çıkarmaması gerektiğini düşünmektedir.

4.3.2.2. Aktarım Bağlamı

Âşık Pehahi Emirlioğlu eserlerini ilk önce ailesiyle paylaşmaktadır. Sözlü kültür ortamında şiirlerini ailesiyle paylaştıktan sonra, yakın arkadaşlarına ve dostlarına, Afşin Halk Ozanları Derneği üyelerine şiirini okuyan Âşık Penahi, şiir hakkında yapılan eleştiri veya beğenileri aldıktan sonra kendine ait şiir defterine eserini işler. Görüldüğü üzere Âşık Penahi’nin eserleri özelden genele doğru bir aktarım söz konusudur.

4.3.2.2.1. Sözlü /Yazılı/ Elektronik Kültür Ortamında Aktarım

Ong, yazı ve matbaa kavramlarının varlığının bile bilinmediği iletişimin yalnız konuşma dilinden oluştuğu kültür ortamını “birincil sözlü kültür” olarak tanımlar (Ong, 2007:23). Çobanoğlu, insanların yazı, matbaa, elektronik araçları kullanmadan yüz yüze ve sese dayalı olarak iletişim kurdukları ortamı, sözlü kültür ortamı olarak tanımlar (Çobanoğlu, 2000:124).

Bu bilgilerden hareketle Âşık Penahi, Afşin Ozanlar Derneğinde kış mevsiminde düzenlenen geleneksel meşk gecelerinde ve sıra gecelerinde önceden herhangi bir hazırlık yapmadan eğlence esnasında belirlenen bir konu hakkında sıra kendisine geldiğinde doğaçlama olarak türküler söyleyip, atışmalar yapmıştır. Âşık Penahi'nin yaz mevsimlerinde Binboğa Dağı'nda konargöçerler tarafından düzenlenen eğlence gecelerinde türküler söylemesi, polis haftasında düzenlenen etkinlikte sahne alıp kendine ait şiiri okuması sözlü kültür ortamında eserlerini icra etmektedir.

Yazılı kültür ortamında Âşık Penahi şiirlerini ilk önce ailesi daha sonra dost ve arkadaşlarıyla paylaştıktan sonra kendisine ait olan deftere şiirlerini yazarak kayıp olmasını önüne geçmeye çalışmaktadır. Yazılı kültür ortamında Âşık Penahi'nin şiirlerinden bazıları Afşin Kaymakamlığı tarafından çıkartılmış olan Afşinli Şairler Antolojisi'nde yer almıştır (Afşin Kaymakamlığı, 2000:218,219). Afşin Halk Ozanları Derneği tarafından çıkartılan dergide ve Binboğa'nın Söz Pınarı Afşinli Âşıklar Şairler Yazarlar adlı eserde Âşık Penahi Emirlioğlu'nun şiirleri yer almıştır (Atmaca, 2017:131-133). Ahmet Ceren tarafından hazırlanan lisans tezinde yer almıştır (Ceren, 2013:32-33).

Yazlı kültür ortamından sonra içinde bulunduğumuz dönemde elektronik kültür ortamını yaşamaktayız. Radyo yayınlarının başlaması daha sonra televizyon yayınlarının hayatımıza girmesi, günümüzde ise internetin getirmiş olduğu kolaylıklardan Âşık Penahi'de faydalanmıştır.

Elektronik kültür ortamında Âşık Penahi ilk olarak kaset çalışması yapmıştır. Âşığın, Afşin EKO Bant ve Plak Kayıt Stüdyosu tarafından çıkartılan kasetleri şunlardır: 1970 yılında Penahi Emirlioğlu, 1988 Telli Senem, 1992 Atlas Dağı ve 2005 Anlarsın Dost adlı albümleri çıkmıştır.

Âşık Penahi, ilk televizyon programına 1988 yılında Er TV'de daha sonraları ise Best TV'ye (<https://www.youtube.com/watch?v=xedNjNj5v2w>), Aksu TV'ye (https://www.youtube.com/watch?v=i_rvwkBlj2k) ve Kanal 7 TV'ye katılmıştır (<https://www.youtube.com/watch?v=V5qEljp5HX4>).

Katılmış olduğu televizyon kanallarında eserlerini icra ederek daha geniş halk kitlelerine ulaşma imkânı elde etmiştir.

Âşık Penahi Elbistan ilçesinin tanıtımı için çekmiş olduğu klip çalışmalarıyla yayın dünyasında önemli başarılar ve binlerce izlenme oranı elde etmiştir (https://www.youtube.com/watch?v=_FATTw8WlmA).

Âşık Penahi, 2007 yılından itibaren sosyal medyada aktif olarak yer almaktadır. Sosyal medya ağı olan you tube’de ve facebook’ta yer alan eserleri izlenme sayıları ve takipçi sayıları gün geçtikçe artmaktadır (<https://tr-tr.facebook.com/penahi.emirlioglu.9>).

4.3.3. Eserlerin İşlevi

Âşıklar eseri vasıtasıyla şiirin tüketicisine bilgiler vermek, farkındalık sağlamak, geçmişi unutturmama, milli ve manevi değerlerin varlığını hatırlatma, güldürme ve içinde bulunduğu zamana ve tarihin herhangi bir dönemine eleştiri yaptırmayı sağlayabilir. Âşık Penahi’nin şiirlerini William R. Bascom’un tarif ettiği folklorun dört işlevine göre değerlendirebiliriz.

4.3.3.1. Eğlenme ve Eğlendirme İşlevi

Bascom, “*eğlence folklorun en önemli işlevlerinden biri*” olduğunu açıklamıştır (Bascom, 2014:78). İnsanlar üzüntülü, dertli, kederli olduğunda veya günlük hayatta zaman zaman gülmeye ve eğlenmeye ihtiyaç duyabilir. Âşık Penahi’nin eserlerini incelediğimizde eğlenme, eğlendirme ve hoşça vakit geçirme amacıyla yazdığı “Afşin’in Güzelleri” şiirini bu işleve örnek verebiliriz. Ayrıca Âşık Penahi sanatını dost sohbetlerinde, televizyon programlarında, gazinolarda, özel gün ve gecelerde söylediği türkülerin dinleyenlerin eğlence ihtiyacını karşılamıştır.

Afşin’in Güzelleri

Vardım bir düğüne seyran eyledim

Coşup oynar Afşin’in güzelleri

Kulak verip sohbetlerin dinledim

Ağzı şeker bal döküyor dilleri

Coşturuyor bak telleri
 Oynuyor bütün elleri
 Gör halayı güzel çeker
 Bakın Emirli gençleri

Kimisi işveli kimisi nazlı
 Kimisi havalı kimisi pozlu
 Kimisi açmış da baharlı yazlı
 Oynadıkça hoş görünür belleri

Penahi'yi mest eyledi nazınan
 Güzeli değişmez koca yozunan
 Ortaya çıkarlar ancak yazınan
 Ilkbaharda açılınca gülleri. **6. Şiir**

4.3.3.2. İnançlara, Toplumsal Kurumlara ve Törenlere Destek Verme İşlevi

Foklorun ikinci işlevi “İnançlara, Toplumsal Kurumlara ve Törenlere Destek Verme” olarak açıklanmıştır (Bascom, 2014:79-80). Âşık Penahi'nin şiirlerinde toplumun örf ve adetlerine yer verdiği tespit edilmiştir. Türklerde büyüklere, anne ve babaya karşı saygı gösterilmesinin önemli bir değer olduğunu ve saygısızlık yapanların, toplumun bireyleri tarafından eleştirilip sosyal baskıya maruz kaldığı görülmüştür.

Olmayan şeyi istiyon
 Çok konuşma hep küs diyon
 Boşuna kahr ediyon
 Bana neden elsin oğul. **69/7**

Âşık Penahi'nin şiirlerinde dini değerleri, dünyanın faniliğini ve ebedi hayatın varlığı hatırlatmıştır. Peygamberlerin insanlara hak yolu göstermede vazifeli olduğu ve zorluklara karşı verdiği mücedele, helal kazanç sağlamanın önemine ve haram kazancın getirdiği felaketleri, kul hakkına dikkat edilmesi gerektiği ve mahşer gününü

hatırlatarak hesap makamının olduğunu şiirlerinde işleyerek toplumsal inançlara destek verdiği görülmüştür.

Cahil derki nebilerin suçu ne
Katılmayıp gülmüşlerdi göçüne
Balık ile deryaların içine
Dalmasaydı Yunus kimse bilmezdi. **124/3**

Bu cihan senin mi tapunu göster
Kul hakkı var ise hakkını ister
Libası giyersen pahalı astar
Helalinden kazanç yapmamız gerek. **128/4**

Türkiyede cenaze törenlerine katılmak, ölen kişinin yakın akrabalarına baş sağlığında bulunmak, cenaze törenini takip eden üçüncü günü veya kırkıncı günü ölen kişiye ulaşılabileceğine inanılan yemek ikram etmek ve dualar okumak dinle ilgili geleneksel önemli törenlerdir. Âşık Penahi şiirlerinde törenlere destek verme işlevini yer aldığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi ustası Âşık Mahzuni Şerif'in cenaze törenine katılmak için Nevşehir-Hacıbektaş'a gitmesi, ustasının yakınlarına baş sağlığında bulunması ve ustasının halk için önemini şiirinde işlemiştir.

Önder olurdu halkına
Işık tuttu insanına
Hünkâr Bektaş'ın yanına
Götürüldü sırrı büyük. **74/2**

4.3.3.3. Okuma Yazması Olmayan Kültürlerdeki Eğitim İşlevi

William Bascom folklorun üçüncü işlevini “*okuma yazması olmayan kültürlerdeki eğitim işleri*” olarak açıklamıştır. Çocukların yalan söylediğinde, hırsızlık yaptığında, görgü kurallarını ihlal ettiğinde, inatçı olduklarında ve kendi kendilerini aşağıladığında, çocukları uyarmak için veya yaptıklarının yanlış olduğunu anlatmak için yetişkinlerden atasözleri duyması, okuma yazma bilmeyen kültürlerde ki eğitim işini yerine getirdiğini açıklamıştır (Bascom, 2014:80).

Doğan Kaya atasözleri hakkında “*bir milletin zekâsını, dünya görüşünü, ideallerini, beklentilerini, düşünce, özlem ve inancını*” içerdiğini belirtmiştir (Kaya, 2007:110). Bu bilgilerden hareketle Âşık Penahi şiiirlerinde 8 adet atasözüne yer vererek okuma yazması olmayan kültürlerde eğitim işlevini yerine getirmiştir. Şiiirlerinde yer verdiği atasözleri bekârlık sultanlık(tır) (22/1) bekarlığın evlilikten rahat olduğunu anlatmıştır. Samanlık seyranlık (iki gönül bir olunca samanlık seyran olur) (22/1) birbirini seven iki insanın barındıkları yerin önemli olmadığını anlatmıştır. Aşık usandırır bu kadar nazınan (fazla naz aşık usandırır) (52/2) nazlanmada aşırıya gidilmemesi gerektiğini anlatmıştır. Olmazmış elçiye zeval (elçiye zeval olmaz) (88/4) bir kişinin sözünü başka birine söylemesinden söyleyenin sorumlu olmadığı anlatılmıştır. Ele kavun oldun bana kelek (felek kimine kavun yedirir, kimine kelek) (91/1) bu dünyada kimi insanların rahat yaşam sürdüğü kimilerin ise sıkıntılı olduğu anlatılmıştır. İnsan beşer yoldan şaşar (insan beşer kuldur şaşar) (115/1) insanın yanılması veya hata yapmasının hoş karşılanması gerektiği anlatılmıştır. Çok mal göz çıkarır demen (fazla mal göz çıkarmaz) (156/1) fazla malın zararlı olmadığı anlatılmıştır. Gençlikte oynamadık tay olmaz (gençliğinde oynamadık tay olmaz) (159/2) gençlik dönemlerinde insanların bazı yaramazlıklar yapacağı anlatılmıştır.

Âşık Penahi Emirlioğlu’nun şiiirlerinde tespit ettiğimiz 20 adet birbirinden farklı yer adına (Afşin, Ankara, Berçenek, Elbistan, Mısır...), 34 adet şahıs adına (Dilber, Kerem, Leyla, Mahzuni, Murat...) ve 67 farklı deyme yer vererek kültürü genç kuşaklara aktarma işlevini yerine getirmiştir. Türklerde kara renk birden çok anlam taşımaktadır bunlar içinde “*iyi ya da iyilik ilkesini karşısında olumsuz ya da kötü olan ilkeyi belirtmek için, yas ölüm gibi insan hayatında meydana gelebilecek üzüntü verici hususları ifade etmek için*” kullanılmıştır (Çoruhlu, 2011: 220).

Türk kültüründe önemli bir sembol olan kara rengi Âşık Penahi’nin şiiirlerinde yer vererek kültür taşıyıcısı işlevini yerine getirmiştir.

4/4 Bundan böyle kara bahtım

29/2 Seni gördüm başım hep kara kışta

37/1 Bizim köyü karabulut bürüdü

41/1 Kara toprak kondurmadın babamı
 54/3 Kara günler fazla gelmiyor ucu
 55/1 Sevdiğim örtmüşste kara şalları
 132/3 Sürülen karayı silmez misiniz?
 138/2 Kara haberini aldım nedense
 152/3 Doğuştan yazılmış bu kara yazım
 159/3 Kara günler biter dedik bekledik.

4.3.3.4. Toplumsal ve Kişisel Baskılardan Kurtulma İşlevi

Bascom folklorun dördüncü işlevi “Toplumsal ve Kişisel Baskılardan Kurtulma İşlevi” olarak açıklamıştır (Bascom, 2014:81-82). Âşık Penahi’nin şiirleri incelediğimizde “El Bize Gayrı” şiirinde köyde yaşanan kavgalar sonucunda toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulmak için göç etmek zorunda kalan insanların yaşadıkları zorlukları anlatmaktadır.

Yediler yurdundan kovarlar bir gün
 Yükleriz göçleri gideriz sürgün
 Boşa ölen yiğitleri siz sayın
 Fesat aman vermez dil bize gayrı. 37/2

Âşık Penahi’nin “Kendi Dengine” şiirinde görücü usulü yapılan bir evliliğe dikkat çekmiştir. Evlenecek kızın anne ve babasının vermiş olduğu kararları sorgulama veya bu kararlara uymama gibi bir durum olmadığı eleştirir.

Penahi’yim baka kaldım yüzüne
 Katilidir seni veren zengine
 Güzel varmalıdır daim dengine
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine. 55/3

Âşık Penahi, şiirlerinde hakkı yenen insanları savunup kul hakkı yiyenlerin karşısında karşıya olmuştur. Fakirlerin ekmek bulmada zorlanırken kul hakkı yiyenlerin lüks bir yaşam sürdürdüğünü anlatır. Mazlumun yanında duran Âşık Penahi hakkı yenen insanların haklarını savunur.

Bu cihan senin mi tapunu göster
 Kul hakkı var ise hakkını ister
 Libası giyersen pahalı astar
 Helalinden kazanç yapmamız gerek. **128/4**

Fakir bulamazken ekmek
 Size villa gerek demek
 İşler güçler yemek içmek
 Kalam aç yeter ki sen doy. **141/4**

Âşık Penahi ülkemizde yaşanan adaletsizliği, insanlara arası eşit fırsatlar sunulmadığını, bir işe yerleşebilmek için torpiller yapıldığını, liyakat sahibi olanların hak ettikleri yerde olamadıklarını ve şiirlerinde dile getirerek mazlunun sesi olmuştur.

Gençlik yarına çırpınır
 Nice kapılar aşınır
 Başkente torpil taşınır
 Dayı bekliyorsun dayı. **110/2**

Âşık Penahi; adil yargılama yapılmadığını, bazı hukuki davalarında haklının haksız duruma düşürüldüğünü, bazı adli soruşturmaların adaleti yanıltıldığını şiirlerinde işleyerek adalet sistemini tesis eden mahkemelere tepki göstermiştir.

Helalinden ekmek yiyeyim derken
 Başıma çok bela aldım ben erken
 Azzığında soğan katık variken
 Bal gibi ekmekten oldum savcı bey. **35/2**

Davamda haklıydım haksız ettiler
 Usul soruşturma yapıp gittiler
 Yiyenlerin açığını örttüler
 Kahrımdan sararıp soldum savcı bey. **35/3**

Sonuç olarak âşıklar, halkın duygu ve düşüncelerine tercüman olmuştur. Kültürün yaşatılıp genç kuşaklara aktarılmasında, halkın hafızasını canlı tutulmasında ve yaşadıkları sorunların çözülmesinde şiirleriyle destek vermişlerdir.

METİNLER

Metinler bölümündeki şiirler Âşık Penahi ile yapılan görüşmelerde şiir defteri alınarak oluşturulmuştur. Âşık Penahi eserlerinin tamamı şiir defterinde yer almaktadır. Âşık Penahi eserlerinin bazılarını unuttuğu ve 1970 yılından önceki bir çok şiirini imha ettiği için derlenememiştir. Bestelemiş olduğu eserlerinin bir kısmı icra ortamında kayıt altına alınmıştır. Şiir defterindeki eserlerin yazılış tarihleri esas alınarak geçmişten günümüze doğru sıralama yapılmıştır.

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun Eserleri:

1. Birsin Afşin'im

Geçmişinle methin edeyim senin
İlçeler içinde birsin Afşin'im
Yediler mekânı bak Türkiye'nin
Tarihin çok eski sırsın Afşin'im

Çevirmiş etrafın Binboğa dağı
Dillere destandır yaşanır çağı
Ovası yemyeşil bahçesi bağı
Hasret çeken sana ersin Afşin'im

İnsanın çalışır helal ekmeğe
Doğuştan alışık çile çekmeğe
Uğraşır hep sönen ocak yakmağa
İşçinin alnında tersin Afşin'im

Penahî âşıktır vallahi sana
Güzelliğin över bütün cihana
Ömür katar temiz havan bak cana
Cihanda aranan yersin Afşin'im. (1969)

2. Kara Gözlerin

Gözlerim ufukta sonsuza bakar
 O yârin hasreti ciğerim yakar
 Abu revan olup durmadan akar
 Öldürüyor beni acı sözlerin
 Hayalimden gitmez kara gözlerin

Her günüm nedense gam ile keder
 İçimde dert oldu beni mahveder
 Kalbim sana her gün gel sevgilim der
 Öldürüyor beni acı sözlerin
 Hayalimden gitmez kara gözlerin

Penahî'yi neden böyle terk ettin
 Yakarak çöllere fırlatıp attın
 Yetmezmiş cahiller göçüne kattın
 Öldürüyor beni acı sözlerin
 Hayalimden gitmez kara gözlerin. (1969)

3. Uçsunda Gör

Yoluna ölürüm kele
 Şu ateşim sönsün hele
 Gideceğim bile bile
 Kuş kafesten uçuşunda gör

Üryan gelmiştim dünyaya
 Atım ölmüş kaldım yaya
 Umudum gelecek aya
 Yar buradan geçsinde gör

Penahî gönlüm eylerim
 Derdinden çaldım söyledim
 Ben kendime çok eyledim
 Ruh bedenden göçsün de gör. (1969)

4. Olsa da Bir Olmasa da

O sevdiğim bana selam
 Salsada bir salmasa da
 Başımdaki tatlı belam
 Olsa da bir olmasa da

Anlasa da suçlarını
 Sildim olan borçlarını
 Benim için saçlarını
 Yolsa da bir yolmasa da

Vursa taşlara başını
 Felek zehretse aşını
 Boşa akan gözyaşını
 Silse de bir silmese de

Penahî'yim sökmez ahtım
 Elden gitti tacım tahtım
 Bundan böyle kara bahtım
 Gülse de bir gülme de. (1969)

5. Güzel Afşin'nim

Gülleri açmış bağında
 Umut dolu ocağında
 Anadolu kucağında

Sağı güzel Afşin'nim

Yolu tozlu fakat güzel
Atalarım sevmiş ezel
Güz mevsimi döker gazel
Bağı yeşil Afşin'nim

Bahar gelir meler kuzu
Neşeyle getirir yazı
Ozanları çalar sazı
Çağı güzel Afşin'nim

Gel otur soğukta donma
Ben söylerim sen usanma
Huyu suyu çirkin sanma
Çoğu güzel Afşin'nim

Yağ yakmak işime gelmez
Er kişi kalleslik bilmez
Binboğa'ya çıkan ölmez
Dağı güzel Afşin'nim

Penahî söyler vatanda
Kışlada silah çatanda
Ufukta güneş batanda
Doğu güzel Afşin'nim (1970)

6. Afşin'in Güzelleri

Vardım bir düğüne seyran eyledim
Coşup oynar Afşin'in güzelleri

Kulak verip sohbetlerin dinledim
Ağız şeker bal döküyor dilleri

Coşturuyor bak telleri
Oynuyor bütün elleri
Gör halayı güzel çeker
Bakın Emirli gençleri

Kimisi işveli kimisi nazlı
Kimisi havalı kimisi pozlu
Kimisi açmış da baharlı yazlı
Oynadıkça hoş görünür belleri

Penahî'yi mest eyledi nazınan
Güzeli değişmez koca yozunan
Ortaya çıkarlar ancak yazınan
İlkbaharda açılınca gülleri. (1970)

7. Sana Gelemem

Kanım canım diye sevdiğim sıra
Ayrılalı bir gün olsun gülemem
Hasretlikten kanser etti istila
İyi olsam da her hal sana gelemem

Ümitlerim bütün boşuna çıktı
Felek can evime hançerin çaktı
Savurdu vücudum çöllerde yaktı
Bu nasıl ayrılık sırrın bilemem

Burnumda tütüyor anamla babam

Haber alamıyom boşuna çabam
Yaylaya çıktı mı köyümle obam
Özler gözyaşlarım aktı silemem

Penahî sılada sonum bilemem
Gurbet elde kaldım garip ölemem
Şu gurbetin neşesini bulamam
Sıla ağır basar gayrı kalamam. (1970)

8. Ağla

Seni sevip bıraktılar yaslısın
Çekilip köşeye sus otur ağla
Severken deliydin şimdi uslusun
Mendili gözüne bas otur ağla

Mazide kalsın o kötü günler
Ağarmış saçların kaybolmuş benler
Mutlu dolaşıyor yârin sevenler
Ele bayram sana yas otur ağla

İstersin ki bu dert yiyip bitire
Bırakma razıyım boynum satıra
Benden sana kalan tek bir hatıra
Resmimi karşına as otur ağla

Yıkık hayallerin olmaz hülyası
Ebediyen dinmez gönlüyün yası
Sinmedi eline gelin kınası
Karalı bahtına küs otur ağla
Penahî'mde seni yakanı sevmem

Böyle vefasıza fazla güvenme
 Ellere duyurun öyle hıçkırma
 Sesini içine kıs otur ağla. (1970)

9. Ayırdılar Yârimden

Bu genç yaşta gurbet ellere düştüm
 Yar aşkıyla yanıp kavrulup piştim
 Anlamadım dostlar ben buna şaştım
 Bir kuş gibi ayırdılar yârimden

Mecnun muyum Ferhat mıyım bilemem
 Gözyaşlarım derya oldu silemem
 Yardan ayrı düştüm artık gülemem
 Sevdim ki bir kere geçtim serimden

Penahî'm aşkınla yandım kavruldum
 Kül eyledin rüzgârında savruldum
 Nere gitsem sana doğru çevrildim
 Deli gönül ne çekecek zorumdan. (1970)

10. Öldürür

Sılayı bırakıp gurbeti gezdim
 Şu köhne dünyada canımdan bezdim
 Yaramı azdırıp derimi yüzdüm
 Şu gurbetin derdi beni öldürür

Aynaya bakarak durmaz ağlarım
 Ak anlıma karaları bağlarım
 Kırık bir sazımla gönül eylerim
 Şu gurbetin derdi beni öldürür

Sıladaki dostlar nerede kaldı
 Felek darbesini hep bana vurdu
 Bir tek gülüm kaldı o bile soldu
 Şu gurbetin derdi beni öldürür

Çoktandır hasret kaldım sağılara
 Sılam görmek için çıktım dağılara
 Penahî'yi köle etti beylere
 Şu gurbetin derdi beni öldürür. (1970)

11. Fazla Güzelsin

Gidersen buradan hayalin kalır
 Eser sam yelleri zülfün dağılır
 Bu can sana erse muradın alır
 Beni yokladıkça fazla güzelsin

Kalbime ağ ördün oldun bilmece
 İsmin hep kalbimde oluşur hece
 Belki gelir diye her gün her gece
 Anı bekledikçe fazla güzelsin

Resmindeki pozun durur aynımda
 Sarsam seni iki kolun boynumda
 Yadlar görmesinler deyi koynumda
 Seni sakladıkça fazla güzelsin

Bitsin şu zamanım saatler dönsün
 Penahî'de sana delolmuş densin
 Şu gönlümü ancak anlayan sensin
 Teni kokladıkça fazla güzelsin. (1971)

12. Benden Olur

Nazlı yârim bana mıdır bu kinin
İki bayram geçti insaf nolarsun
Hiç acıman yok mu inancın dinin
Çok naz etme yoksa benden olursun

Beni üzüp her gün sürersin sefa
Gadan olam gurban olam bin defa
Kalbim kırdın ediyorsun bak cefa
Gün gelir ki ettiğini bulursun

Düzeltil saçıñ gerdanına yığılsın
Yüksek uçma biraz başın eğilsin
Mucit değil edisonda değilsin
Gelen gitmiş sende bir gün ölürsün

Penahî'm der saram deyi evdiğim
Toplum bilir daim seni övdüğüm
Öldürürsen yazık bana sevdiğim
Ellerin koynunda ağlar kalırsın. (1971)

13. Pişmanım

Garip garip sazı elime aldım
Aldım ama çaldığıma pişmanım
Gurbet elde hiçbir zaman kalmazdım
Kaldım ama kaldığıma pişmanım

Yıllarca bu dertli bağrımı dövdüm
Bir kere doğdum bin kere öldüm
Hayatımda güzel bir aslı sevdim

Yeldim ama yeldiğime pişmanım

İnsanoğlu düşmeyince bilmezmiş,
Bir seven dünyada asla gülmezmiş
Âşıklar ozanlar destan yazmazmış
Bildim ama bildiğime pişmanım

Bak Penahî yine dumanlı dağlar
Feleğin elinden çok çeker sağlar
Mezarımda bitmiş otlar çalılar
Öldüm ama öldüğüme pişmanım. (1971)

14. Murat 124

Kocamış ala getirmiş
Zengin dayımı bitirmiş
Egzozun nerde yitirmiş
Hep yitersen hız arıyor

Yeşil rengine aldandım
Bir güzelce kazıklandım
Parça bulunmaz usandım
Satacağım naz arıyor

Kış gelir karda koyardı
Ceket gömleğim soyardı
Çok para yerse doyardı
Ben üzgün o haz arıyor

Taksi dedim de Murat'a
Aldım paralı sırada

Ne etsem kaldım arada
Asfalt yolda iz arıyor

Penahî'me bu olur mu?
Bunlar yanına kalır mı?
Satsam müşteri alır mı?
Rektefesin düz arıyor. (1972)

15. Gezen Ben Oldum

Seherde sızlayan ey garbi yeli
Yârin bahçesinde hazan ben oldum
Sılda yar seven oluyor deli
Acı rüzgâr esti tozan ben oldum

Gurbette yar için ağladım durdum
Sanki çölde kalıp yandım tutuşdum
Ayrılınca yardan mecnun olmuşdum
Şu geçen yılları yazan ben oldum

Yaprağım kurudu rüzgârda uçtum
Kalpte yar özlemi hep ona koştum
Vaz mı geçti acep bu hale şaştım
Efkârlı gezerek kızan ben oldum

Penahî'yim yar ne dese bahane
Nazlı yârin gel diyorsa daha ne
Gönül bahçen şimdi olmuş virane
Mecnun Leyla gibi gezen ben oldum. (1972)

16. Sildirme Gönül

Şu zalim ayrılık kapıyı çaldı
Onu içeriye almayın nolur
Mesut olacaktık yarıda kaldı
Elinden kınayı sildirme nolur

Dalgın dalgın yürür bakmaz sağına
Baykuşlar kondurur gönül bağına
Efkârlandım çıktım aşkın dağına
Ovadan gelerek saldırma nolur

Penahî gurbette çekerim çile
Felek zulmederek çok yaptı hile
Neleri kaybettim şu gençlik bile
Ruhum toprak olmuş kaldırma nolur. (1973)

17. Bir Değil Beş Değil

Yine aldım haberini memleket
Üzer bizi bu gidişat hoş değil
Boş gezenler takındıkça etiket
Bu milletin gençliğine eş değil

Hani nerde aynı safta duranlar
Rastgele ağaçtan meyve derenler
Kardeşini bile rakip görenler
Gerçeği böyledir inan düş değil

Bir biriyle sürdürürken kavgayı
Kan emmeye doymaz büyüyen ayı
Haddini bilmeze vermeli payı
Sen ne dersen bu bir değil beş değil

Peşlerine takmış gariban safı
 Düğünde oynardı sürmeli safı
 Penahî'm der anlayana bu kâfi
 Vicdanı olanın sözü boş değil. (1973)

18. Gene Sevdiğim

Mutluluk tacını taktırmadılar
 Bir sözüm kalmadı sana sevdiğim
 Beyaz ellerine yaktırmadılar
 Beraber vuralım kına sevdiğim

Eller erdi sılasına yârine
 Bizi bu hallere koyan sürüne
 Dert büyüdü düştük aşkın koruna
 Fazla kar eyledi cana sevdiğim

Sakın ağlama hiç dayan özünle
 Dur yeter ki o verdiğin sözünle
 Saramadım nazlım beyaz pozunla
 Ağlama gelirim gene sevdiğim

Elbet döneceğim uzun yollardan
 Bazen sahralardan bazen çöllerden
 Eşsiz ördek gibi yüzen göllerden
 Penahî'de gelip kona sevdiğim. (1974)

19. Aşkın Közüme

Yürü bire candan sevdiğim dilber
 Gönülsüz gönülsüz bakma yüzüme
 Bir kerre arzuya yanmıştı kamber
 Aynısı ateşler düştü özüme

İnsan gönülünden bir yâre ağlar
 Yıllar geçse hala karalar bağlar
 Aşksız bir ağaçta olmaz yapraklar
 Yalan yoktur billah inan sözüme

Penahî'mi atsan derin zindana
 Kusuru tek şu ki aşığım sana
 Neler yapsan neler garip bu cana
 Yine alev verir aşkın közüme. (1974)

20. Geldim Afşin'im

Özleyip geldim Afşin'im
 Yeşeren bir bağ gibisin
 Diyorlar ki neden şensin
 Yaşanmış bir çağ gibisin

Hasretin yaktıkça beni
 Baş tacı eylerim seni
 Görmedim hiç sevmeyeni
 Karlı yüce dağ gibisin

Sana açmışım geverim
 Yeşilliğini överim
 Bilmem ki neden severim
 Neşe dolu sağ gibisin

Penahî'mde gelip geçer
 Su yerine derdin içer
 Dallarında kuşlar uçar
 Meyve dolu bağ gibisin. (1974)

21. Yalanlar Gördüm

Bende bu yaşıma geldim geleli
Doğrular içinde yalanlar gördüm
Hayal ile gerçekleri bileli
İnsan sıfatında yılanlar gördüm

Musibet ilim dışı yazı yazanlar
Açlıktan bak sürünüyor ozanlar
Halka çeşit çeşit yalan düzenler
Kahpelikten yana olanlar gördüm

Bir kişi gördüm ki yaşayan ölü
Bir kişi gördüm ki dilsizler dili
Bir kişi gördüm ki meclisler gülü
Ateşler içinde kalanlar gördüm

Gel Penahî alçaklara aldırma
Acı olup meclisini yıldırma
Bağır çağır sen hakkını çaldırma
İnsan haklarını alanlar gördüm. (1975)

22. Eksilmez Üzerinden

Kimi bekârlık sultanlık
Kimi der seyran samanlık
Her dem böyledir insanlık
Dert eksilmez üzerinden

Yar yar diye yanar âşık
Derman onda sanar âşık
Bir bakışa kanar âşık

Şöyle omuz üzerinden

Dertli dertli çalar sazı
Garip garip ağlar bazı
Unutur da kışı yazı
Söyler bahar üzerinden

Yârin dikenî gül olur
Dağlar taşlar hep yol olur
Koca dünya dardar olur
Yar göçünce üzerinden

Der Penahî bak sen sana
Sende dâhilsin kervana
Dünya sultan Süleyman'a
Yer vermedi üzerinden. (1975)

23. Senden Çektiklerim

Daha yetmez mi sevdiğim
Bunca senden çektiklerim
Kavuşmak için evdiğim
Yeter döse vurduklarım

Susayıp çöllerde yandım
Yazık bu genç yaşta kandım
Seni bana acır sandım
Yeter beni yordukların

Penahî'yim hallerinden
Coşup giden sellerinden

Yeni açmış güllerinden
Soldu bütün derdiklerim. (1975)

24. Naz Sevdiğim

Yeter artık insaf eyle
Sanma derdim az sevdiğim
Aşkından mahvoldum böyle
Niye eden naz sevdiğim

Dargın bakıyor edalım
Bir sormadı ki halim
Başımdaki kar sevdalım
Derken geldi yaz sevdiğim

Dedim yar gönlüme uygun
Kalbim yanık gezdim durgun
Hasretiyle yedim vurgun
Duydum acı söz sevdiğim

Öldürürsün hep naz ile
Üzdün bir kötü söz ile
Dargın bakan o göz ile
Gel çevirme yüz sevdiğim

Penahî'm ahım söyledim
Kendimi ziyan eyledim
Ona kalbimi payladım
Ya da verdin koz sevdiğim. (1975)

25. Yüzünden

Vaz geldim dünyadan yardan

Vefasızın nazından oy
 Kurtulmadım ahu zardan
 Vefasızın yüzünden oy

Gün olur her gün doğardı
 Kirpikler kaşa değerdı
 Tel tel saçlarım ağardı
 Vefasızın pozundan oy

Aklımı baştan alıcı
 Vurdu kalbime kılıcı
 İlk bakışta can alıcı
 Vefasızın gözünden oy

Deli gönül inanmıyor
 Ok yaydan çıktı dönmüyor
 Yandı bu sinem sönmüyor
 Vefasızın közünden oy

Gülemedim gülemedim
 Eksik dilek dilemedim
 Hiç bir haber alamadım
 Vefasızın kızından oy

Der Penahî yâri olan
 Sözleri ikrarla dolan
 Var mı bundan bir tat alan
 Vefasızın yüzünden oy. (1975)

26. Gülmiyesin

Çok mu sevdin oraları

Ağlayıp ta gülmiyesin

Ayrılıktan karaları

Bağlayıp ta gülmiyesin

Yakarsın acı sözünle

Hatırla beni özünle

Kalbime doldun közünle

Dağlayıp ta gülmiyesin

Ala Şahan alır avın

Başına yıkıla evin

Zehirinen aşk pilavın

Yağlayıp ta gülmiyesin

Aşkın gönlümde derinde

Yüreğim yanar harında

Beni yalnız yurt yerinde

Eğleyip te gülmiyesin

Başına güller takarsın

Kaşın eğdirip bakarsın

Neden tersine akarsın

Çağlayıp ta gülmiyesin

Kandırın hep Penahî'ni

Kalbinde saklarsın kini

Gıt kanaat geçimini

Sağlayıp ta gülmiyesin. (1976)

27. Mahzuniye Özlem

Sene yetmiş altı havada soğuk
Berçeneğin yollarında karlar var
Sazım-çalıyorum sesimde boğuk
Diyemiyom gizli gizli sırlar var

Gelince uğrayıp mutlu edersin
Dönerken nedense buruk gidersin
Asalak yobazım dalım budarsın
Seni anlamaya bizde körler var

Önderim bilirim derim sıkça gel
Pas tutmasın sonra sazımdaki tel
Antep'ten buraya uzanırsa el
Beraber gidecek güzel yerler var

Penahîm de daldan dala konuyor
Güzel tatlı sohbetlerin anıyor
Üstadım özlemle bağrım yanıyor
Görünmez alevim içte karlar var. (1976)

28. Sakın Ha

Yüz yaşasan sonu ölüm dünyanın
Ruh elden bir gün çıkar bakın ha
Sefa cefa daim olur bünyenin
İkisine teslim olma sakın ha

Bilmeyenler demin devran sürerler
Çıkar için akla takla everler

Dostluk biter ise yere sererler
Sen insanlık tacın yine takın ha

Ömrün de dağ ova bayır gezdin mi?
Gurbet elde ayrılığı sezdin mi?
Kalbin kırıp garip bir kul üzdün mü?
Ömür son rüzgârı eser yakın ha

Penahî kahrın eden sen kime
Sırtında ağır yük dert küme küme
En sadık dostuna sırrını deme
Başta olmaz sonra çıkar kokun ha. (1976)

29. Avşar Kızı

Hasret kaldım ince güzel sesine
Acı bana yeter gel Avşar kızı
Benliğim yitirdim delicesine
Bitmeyen acımı böl Avşar kızı

Seni gördüm başım hep kara kışta
Sinem darmadağın gözlerim yaşta
Mor menekşe gibi her koklayışta
Kokunu anlarım bil Avşar kızı

Erciyes-Binboğa erirse karlar
Al yeşil giyinsin bizim diyarlar
Sevenleri neden ayrı koyarlar
Şu akan gözyaşım sil Avşar kızı

Penahî'm doğuştan hep bahtı kara

Ağlarım içimden ben ara sıra
 Bir mendil vermiştin bana hatıra
 Saklarım bak oldu yıl Avşar kızı. (1977)

30. Seni Sarmadan

Yârim her gün elvan çeşit süslenin
 Top zülüfler görünmüyor sırmadan
 Kuş olmuşsun kafeslerden seslenin
 Güzel sesin avaz almış turnadan

Mavi eşarbını örtmüş başına
 Altınları sıralamış döşüne
 Mercan mı kaplattın inci dişine
 Tatlı dili şeker verir durmadan

Kalbimi feth etti tatlı sözlerin
 Ayna gibi parıldıyor yüzlerin
 Mahzun mahzun bakar kara gözlerin
 Kirpiklerin görünmüyor sürmeden

Bu divane âşık olmuş bakıyor
 Mecnun gibi gözyaşları akıyor
 Çağlayıp da gönül bendin yıkıyor
 Penahî'yim gülmez seni sarmadan. (1977)

31. Âşık Penahi ile Genç Ozan Atışması

Penahi

Kardeşim genç ozan otur karşıma
 Görmeyeli arttı merakım benim
 Satarım alırsan geldim çarşıma
 Toylara kunaktır kurağım benim

Genç Ozan

Uzaktan gelmişim sormaya bilin
 Büyüğünsün kardeş öperim elin
 Akortlumu senin sazında telin
 Ustayım keskindir orağım benim

Penahi

Esk kurtlar ile atışamazsın
 Ufak adımınla yetişemezsin
 Pehlivansın desem tutuşamazsın
 Seni sınamaktı merakım benim

Gençozan

Coşarım çağlarım yine içmeden
 Mızrabından çekinmeden kaçmadan
 Gezerim de senin gibi uçmadan
 Her bezi sık dokur tarağım beni

Penahi

İtiraf edeyim hoş geldi sözün
 Sazın irticalle yoğurmuş özün
 Penahi'm sevgiyle öperim gözün
 Sana taş atsa da küreğim benim

Gençozan

Susmak en iyisi üzmeden seni
 Hürmetim doğuştan değil ki yeni
 Genç ozan sevenim bekliyor beni
 Bilirsin yufkadır yüreğim benim. (1977)

32. Gidiyorsun

Böyle yüzün niye asık
 Görmeden mi gidiyorsun
 Siyah saçın bana küsük

Örmeden mi gidiyorsun

Boş ver sıkıntıyı gamı
Kalmadı gönlümün demi
Reva görmeden selamı
Vermeden mi gidiyorsun

Seven sevdiğini bekler
Aşkına sadakat ekler
Baharda açtı çiçekler
Dermeden mi gidiyorsun

Giyin allar ile şalı
Koparma uzamış dalı
Gönül sarayına halı
Sermeden mi gidiyorsun

Sende bir gün olun gelin
İnce zarif olur belin
Şu boynuma iki kolun
Sarmadan mı gidiyorsun

Penahî'm hasta adına
Doyamadım ki tadına
Benim gibi muradına
Ermeden mi gidiyorsun. (1977)

33. Bulu Ver

Çok özledim yârim yürekten seni
Gel ha nazlı dilber çabuk geliver

Sanki Mecnun ettin çöllerde beni
Bul ha nazlı dilber çabuk buluver

Aşkınla gurbette süründüm gezdim
Şu cihanda artık canımdan bezdim
Bir name getirdim gavılı bozdum
Al ha nazlı dilber çabuk alıver

Penahî'm gezer aşkın ağında
İzler bırakmışım gül yanağında
Kara gözler sende bal dudağında
Sal ha nazlı dilber çabuk salıver. (1976)

34. Gülmiyesice

Sonunda ellerin dediği oldu
İçime ayrılık sancısı doldu
Nerde bitmez aşkın öldü mü noldu
Mutluluk sırrını bilmiyesice

Dilerim yalnız kal kimsen olmaya
Kaybolsan arada gitmem bulmaya
Azrail uğrasın sende kalmaya
Canlı haberini salmıyasıca

Penahî'den geçip gitmeseyidin
Aşkına ihanet etmeseyidin
Konup el bağına ötmeseyidin
Hep beni ağlattın gülmiyesice. (1976)

35. Savcı Bey

Yıllarca vatana hizmetim yaptım

En sonu belamı buldum savcı bey
 Dürüst idim eğri yollara saptım
 Şimdi köşelerde kaldım savcı bey

Helalından ekmek yiyeyim derken
 Başıma çok bela aldım ben erken
 Azzığında soğan katık variken
 Bal gibi ekmekten oldum savcı bey

Davamda haklıydım haksız ettiler
 Usul soruşturma yapıp gittiler
 Yiyenlerin açığını örttüler
 Kahrımdan sararıp soldum savcı bey

Penahî’de yalancıya kanmasın
 Benim gibi böyle kimse yanmasın
 Bana bakıp gözüm şerde sanmasın
 Gırtlığıma kadar doldum savcı bey. (1976)

36. Naz Sevdığım

Yeter artık insaf eyle
 Sanma derdim az sevdiğim
 Aşkından mahvoldum böyle
 Niye eden naz sevdiğim

Dargın bakıyor edalım
 Bir yol sormadı ki halim
 Başımdaki kar sevdalım
 Derken geldi yaz sevdiğim

Dedim yar gönlüme uygun
 Kalbim yanık gezdim durgun
 Hasretiyle yedim vurgun
 Duydum acı söz sevdiğim

Öldürürsün hep naz ile
 Üzdün bir kötü söz ile
 Dargın bakan o göz ile
 Gel çevirme yüz sevdiğim

Penahî'm ahım söyledim
 Kendimi ziyan eyledim
 Ona kalbimi payladım
 Ya da verdin koz sevdiğim. (1977)

37. El Bize Gayrı

Bizim köyü karabulut bürüdü
 Düşman olup üstümüze yürüdü
 Nice pehlivanlarımız varidi
 Artık şalvar vermez el bize gayrı

Yediler yurdundan kovarlar bir gün
 Yükleriz göçleri gideriz sürgün
 Boşa ölen yiğitleri siz sayın
 Fesat aman vermez dil bize gayrı

Penahî'de ister kara toprağı
 Baharda gazele döner yaprağı
 Yiğitlerin noldu Binboğa dağı
 Niye yol vermiyor bel bize gayri. (1977)

38. O Yar İmiş

Gönlümü dinleyim dedim
Bilmem ne derdi var imiş
Söyle senden ne istedim
Sevene dünya dar imiş

Beni geçmez pul eyledi
Tepeleyip yol eyledi
Hakir görüp çul eyledi
Sebebiyse o yar imiş

Gönül seni ne yapayım
Pazarlarda mı satayım
Güzele çoban tutayım
Sanki bu iş çok zor imiş

Penahî bıktı elinden
Yaktın yıktın vazgeç benden
Çok darbe yedin güzelden
Birini sev o var imiş. (1978)

39. Kanlım Olucun

Derdinden yandığım bire cananım
Uykularım kaçtı nerden bilicin
Damarda kuruttun akıyor kanım
Vallahi billahi kanlım olucun

İnsan sevdiğine zulüm mü yapar
Seven sevdiğine gönülden tapar
Cemalin kalbimde yoldan mı sapar

Ben gibi seveni nerden bulucun

Çiçeklere küstü gönül arısı
Kararıyor şu gönlümün yarısı
Uykularım bölen gece yarısı
Hayalime düşüme mi gelicin

Şu boynumu kırıp büken dünyada
Gülü solmuş hepsi diken dünyada
Herkes gülüp oynar iken dünyada
Sen Penahî hasret ile ölücün. (1980)

40. Yar Yüzünden

Hasretim bir gonca güle
Gözyaşlarım döndü sele
Mecnun olup düştüm çöle
Bir vefasız yar yüzünden

Nice dağ ovalar gezdim
Yorulduğum da artık bezdim
Derdimle ben beni üzdüm
Başa gelen zor yüzünden

Tabip yok derdimi bile
Kimler gözyaşımı sile
Döndü yollar gurbet ele
Bir sönmeyen kor yüzünden

Penahî'm söylerim yine
Ne olmuş bu gül rengine

Gene yaralandı sine

Bir anlamaz kör yüzünden. (1980)

41. Göndermedin Babamı

Günler geçti haftalardır haber yok

Kara toprak kondurmadın babamı

Yardım eyle acı yüzümüze bak

Yâd eyleyip andırmadın babamı

Dünyamın temeli birden yıkıldı

Ahu figan ettim belim büküldü

Aburevan gözyaşlarım döküldü

Gine akşam göndermedin babamı

Tatlı zehir hayatını yaşarken

İyilik yolunda daim koşarken

Götürdün oraya daha çok erken

Son kez olsun döndermedin babamı

Yalan dünya sende hayır yok imiş

Anladım ki senin karnın tok imiş

Yağ yakanın dalkavuğun çok imiş

Cömert idi sindirmedin babamı

Penahî'm der izin takip ederim

Nasıl olsa bir gün bende giderim

Rahat uyu canım gülüm pederim

Gitme diye kandırmadın babamı. (1980)

42. Aldın Babamı

Güvenmiyom kara toprak

Benim babamı vermiyon
 Nice dertlere koyarak
 Aldın babamı babamı

Yeyip yeyip hiç doymuyon
 Sevilenide koymuyon
 Babamdan haber vermiyon
 Sildin babamı babamı

Ciğerlerim pare pare
 İçimde kapanmaz yara
 O depderin çukur yere
 Saldın babamı babamı

Nicelerin böyle aldın
 Ardından çok öksüz koydun
 Tek sen muradına erdin
 Buldun babamı babamı

Penahî'yim ne diyeyim
 Ecelin nerden bileyim
 Sevgisin saza işleyim
 Çaldın babamı babamı. (1980)

43. Yanarmıydım Ben

Zalim olduğunu baştan bileydin
 Aşkına inanıp kanar mıydım ben
 Son nefeste başucumda bulaydım
 Şu giden ömrüme yanar mıydım ben

Seviyordum sustum kırmamak için
 Adını bebeğe vurmamak için
 Karşımdan gelirken görmemek için
 Ağlayıp geriye döner miydım ben

On yıl dile kolay sanma ki güldüm
 Sen baharda soldun ben ise öldüm
 Yaşamak neyime usandım yıldım
 Kendimi asırlık sanar mıydım ben

Penahî'yim baştan eksilmez keder
 Zaten sever iken olmuşum heder
 Bu fani dünyadan her gelen gider
 Yaşasam da adın anar mıydım ben. (1980)

44. Elinden

Ekildim de bitemedim
 Bülbül gibi ötemedim
 Yandım yandım tütemedim
 Onun elinden elin den

Gece gündüz yatamadım
 Metahı mı satamadım
 Çok uğraştım tutamadım
 Onun elinden elinden

Düşte sarıldım sinene
 Vardım sürüne sürüne
 Ummanların derinine
 Düşüm selinden selinden

Alkan saça saça geldim
 Kanat aç a aç a geldim
 Yırtık yaka paça geldim
 Onun ilinden ilinden.

Haberin alamaz oldum
 Yerimden kalkamaz oldum
 Sazımı çalamaz oldum
 Kırık telinden telinden

Penahî'm der gayrı yeter
 Uzatırsan daha beter
 Dumanın dalgalı tüter
 Onun yelinden yelinden. (1982)

45. Çare Yok Sevgilim

Niçin yüzün çevirirsin
 Dönde bir yol bak sevgilim
 Her şeyi ters devirirsin
 Böyle miydi hak sevgilim

Bilesin böyle aşığım
 Sensiz küflenir eşiğim
 Geceler yanmaz ışığım
 Şu çıramı yak sevgilim

Karşılık yoksa niderim
 Kendimce sitem ederim
 Azalmadı ki kederim
 Buna çare yok sevgilim

Alıştım yersiz nazlara
 Yalandan akan gözlere
 Penahî'yim o sözlere
 Şimdi karnım tok sevgilim. (1982)

46. Maniler

O yâri bir göreyim
 Açmış gülün dereyim
 Mecnun etti kalbimi
 Çöllerine sereyim

İssız yerde gezersin
 Beni niye üzersin
 Aşkın nağmelerini
 Ellere mi düzersin

Penahî'ye nolur gel
 Asma surat her dem gül
 Ağlıyor bak gözleri
 Mendilinle eğil sil. (1982)

47. Baktı Geçti

O yâre güzelsin dedim
 Yüzüme ters baktı geçti
 Aşk çilesin çokça yedim
 Daha beter yaktı geçti

Sordu bana güzel miyim?
 Yoksa kuru gazel miyim?
 Senin için özel miyim?
 Deyip bir of çekti geçti

Dedim tapılacak kadar
 Seni seven canlar adar
 Gençlik yılım ettin heder
 Gururumu yıktı geçti

Bende hayal edip gezdim
 Gurbette söyledim yazdım
 Sonunda usandım bezdim
 Dışlerimi döktü geçti

Penahî deli ozanım
 Kara gözlüme yazanım
 Bozuldu benim düzenim
 Aynalara taktı geçti. (1983)

48. Öğretmenler Öğretmeni Mahzuni

Çalarken sazımı, ürkek, zarifçe
 Tellere vurmayı öğrettin bana
 Büyüğünün huzurunda arifçe
 Eğilip durmayı öğrettin bana

Ben Mahzuni sen Penahî kal dedin
 Çağlayıp taşarsın suyun bol dedin
 İşte önündeki uzun yol dedin
 Denize akmayı öğrettin bana

Ara sıra gelir bilgi alırdım
 Geç oldu vakit köyde kalırdım
 Çalıp söyledikçe mutlu olurum
 Fikirler yormayı öğrettin bana

Penahiyim üstadımı bilirim
 Ustamın yoluna kurban olurum
 Ankara, İstanbul olsa gelirim
 Bu halkı görmeyi öğrettin bana. (1983)

49. Atlas Dağı

Bu gün neden efkârlısın
 Atlas dağı Atlas dağı
 Tarihinle mi dertlisin
 Atlas dağı Atlas dağı

Enginine bakmadın mı?
 Döşe çiçek takmadın mı?
 Yükseklerden bıkmadın mı?
 Atlas dağı Atlas dağı

Doğudan güneş alırsın
 Batıya elin sallarsın
 Binboğa'ya aldanırsın
 Atlas dağı Atlas dağı

Berit sana bakmıyor mu?
 Kar eriyip akıyor mu?
 Güzellerin çıkmıyor mu?
 Atlas dağı Atlas dağı

Penahî'yle dertleşelim
 Acı rüzgâr sertleşelim
 Aciz olma mertleşelim
 Atlas dağı Atlas dağı. (1983)

50. Günüm Bu Gün

Bilmezsin ana babayı
Yırtılmış giymezi abayı
Birde yakmıyor lambayı
Hep karanlık önüm bu gün

Zora girdi bak geçimim
Yapamaz oldum seçimim
Sahte dostlardan kaçımım
Belki doğru yönüm bu gün

Penahî'm bak yine hasta
Gönlü kurtulmadı yasta
Üşüyorum ağustosta
Geçmez oldu günüm bu gün. (1984)

51. Sen Neredesin

Haberin gelmiyor dostum
Yastayım gel sen neredesin
Çıkmakta pestilim postum
Hastayım gel sen neredesin

Gezerim zevk almaz oldum
Dert küpüyüm taşıp doldum
Gurbette kimsesiz kaldım
Postayım gel sen neredesin

Kalem kâğıt elde bu gün
Dedim anılara değin
O yar yapmış bayram düğün

Küsteyim gel sen nerdesin

Efkârımdan biçareyim
Dertten kendimden geçeyim
Az olduysa ver içeyim
Mesteyim gel sen nerdesin

Hüzün gelir içe dolar
Saçım sakalımı yolar
Gamı müzik eder çalar
Besteyim gel sen nerdesin

Penah'ı insan arifi
Dostluğun olmaz tarifi
Öldü bırak şu herifi
Pesteyim gel sen nerdesin. (1984)

52. Vefasız

Beni en sonunda tuş edip yendi
Hiç gülmüyor senin yüzün vefasız
Yıllarca bu kalbim yandı da yandı
Can alıcı olmuş gözün vefasız

Asıktır suratın gülmez mi yüzün
Gönlümde gizlerim unutmam sözün
Âşık usandırır bu kadar nazın
Taştan da betermiş özün vefasız

Yeni değil evvel bağlandım sana
Aşk badesin içtim ben kana kana

Zaten kül eyledin daha mı yana
Alevin yok yakar közün vefasız

Sana şu kalbimi vermez olaydım
Vur diyerek göğsüm germez olaydım
Ayaklar altına sermez olaydım
Sevgin sözde kalmış gezin vefasız

Penahî'm yine de seni düşünür
Günlerce gezdiğim yollar aşınır
Yüklenmişte sılasından taşınır
Arayarak buldum izin vefasız. (1985)

53. Yeni Yıl Kutlaması

Koca bir yıl bitti böyle
Yeni yılın kutlu olsun
Dilek tut ve söyle
Yeni yılın kutlu olsun

Ömür bir su gibi akar
Geri yok ileri bakar
Sevindirip boncuk takar
Yeni yılın kutlu olsun

Canlar son günü kutlasın
Saatler tek tek atlasın
Çekemeyenler çatlasın
Yeni yılın kutlu olsun

Bağır duymayabilirim

Size uymaya bilirim
 Belki olmaya bilirim
 Yeni yılın kutlu olsun

Penahî zaman durmuyor
 Nasıl geçtiğin sormuyor
 Günler yaramı sarmıyor
 Yeni yılın kutlu olsun. (1985)

54. Öldürdün İşte

Beni daha fazla yakma sevdiğim
 Bir sözünü duydum öldürdün işte
 Tek umudum sendin hem güvendiğim
 El âlemi bize güldürdün işte

Ağacım kurudu soldu yaprağım
 Sevgi karşılığı bu muydu payım
 Günlerim yıl oldu geçmiyor ayım
 Tomurcuk gülümü yoldurdun işte

Penahî engel çok yetmedi gücü
 Kara günler fazla gelmiyor ucu
 Sen içirin o zehirli ilacı
 Bağrımı toprakla doldurdun işte. (1986)

55. Kendi Dengine

Sevdiğim örtmüşste kara şalları
 Tuzak kurmuş felek ona yolları
 Düşüyordu yardan tuttum elleri
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine

Eser yok yüzünde o güzelliğin
 Kalmamış yıpranmış hiç tazeliğin
 İnsan kaybeder mi kendi benliğin
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine

Penahî'yim baka kaldım yüzüne
 Katilidir seni veren zengine
 Güzel varmalıdır daim dengine
 Ceylanım ne oldu o gül rengine
 Güzeli vermeli kendi dengine. (1986)

56. Gel Sevdiğim

Aşkınla yanan bir erim
 Bana sadık ol sevdiğim
 İçten çürüdü bu serim
 Acı nolur gel sevdiğim

Beni ellere bırakma
 Hasret ateşine yakma
 Vuslat nişanını takma
 Olma bana el sevdiğim

Bana niye edersin naz
 Süründürdün biraz biraz
 Bağımıza esti poyraz
 Aktı yıktı sel sevdiğim

Yakın et nolur aramı
 Kestin mümkünüm çaremi

Kastın zulmün ben yaremi
Çıkılmıyor bel sevdiğim

Penahî'yim halim beter
Zulüm etme gayrı yeter
Bağda baykuşlarım öter
Hayra değil bil sevdiğim. (1987)

57. El Gülmezidi

Keşke seni görmeseydim
Başıma bu gelmezidi
Canım kadar sevmeseydim
Deli gönlüm yelmezidi

Dile düştük bilmem neden
Yalnızlık beni kahreden
Akıl gitti geçtim serden
Sebepsiz el gülmezdi

Zalimlere ezdirmesen
Gurbet gurbet gezdirmesen
Sırrımızı sezdirmesen
Yad eller hiç bilmezidi

Gör zehir ettin aşımı
Arada koydun başımı
Âlem gözümün yaşını
Acıyıp ta silmezidi

Aşka layık olsayydın

Yüzüme bir gülseyidin
 Penahîn'i bilseyidin
 Yaşar iken ölmezidi. (1987)

58. Bilemiyorum

Ne hallere koydun vefasız yârim
 Sebebi neydi bilemiyorum
 Göklere çıkıyor ah ile zarım
 Akan gözyaşımı silemiyorum

Aktıkça akıyor gözüm yaşları
 Kurudu ömrümün tüm ağaçları
 Sevdığım gel atma ağır taşları
 İçim ağlamaklı gülemiyorum

Yaktın bunca yıldır garip sinemi
 Bulunmazmış sende aşkın merhemi
 Bana yoldaş ettin derdi veremi
 Ecelim gelip te ölemiyorum

Penahî gayri ötesin demem
 Namerdin elinden bal dahi yemem
 Âşık Garip için yanmıştı senem
 Bende maşukumu bulamıyorum. (1987)

59. Gücüm mü Kaldı

Sevenlerim beni terk ediyormuş
 Dur gitme diyecek halım mı kaldı
 Hep yanında koştum yetmiyorimış
 Burdan uzanacak kolum mu kaldı

Her gün acı her gün figanlı günüm
 Bana kötü geldi bu günüm dünüm
 Bahar yazım geçti kara kış önüm
 Her mevsim açacak gülüm mü kaldı

Ömrümün son demin ucuna geldim
 Düşmanımı dahi dostlarım bildim
 Bana hep kalleşlik yapana güldüm
 Mezardan öteye yolum mu kaldı

Penahî'm azıyor gün günü yara
 Kimsende kalmamış derdini sora
 Azrail yokluyor bak ara sıra
 Dostlar omuzunda salım mı kaldı. (1988)

60. Degirmenin Taşı Gibi

Değirmenin taşı gibi
 Döneceğim suyu akmaz
 Ayyaşların başı gibi
 İçtim ama kimse çakmaz

Olmuşum herhal divane
 Bütün sebepler şahane
 Kül olmuş bağım virane
 Garip başım yerden kalkmaz

Gençliğim uçtu yel gibi
 Tıpkı baharda sel gibi
 Cananım oldu el gibi
 Yar gibi yüzüme bakmaz

Kul Penahî'm öldüm gayrı
 Beni görme senden ayrı
 Çürük mürük hasta sayrı
 Çeke çeke oldum takmaz. (1988)

61. Tane Oldum

Görmez gözüm görür gibi
 Deli bir divane oldum
 Başım taşa vurur gibi
 Yıkılmış bir hane oldum

Neyidimde neye döndüm
 Ateş gibi yanıp söndüm
 Bir kez doğdum bin kez öldüm
 Harmanıdım tane oldum

Tütmez baca söner ocak
 Dolaştım kent ve köy bucak
 Soğuk, dondum yok ki sıcak
 Şimdi alev yane oldum

Penahî der sızılarım
 Ben o dostu arzularım
 Çifte oldu kuzularım
 Yetti meyve dane oldum. (1988)

62. Merhamet Yok Mu?

Ela gözlü yârim neden gelmezsin
 Yaraladın sinem kanın silmezsin
 Betbah durumdayım halım bilmezsin
 Nazlı yârim vicdan merhamet yok mu?

Dünyayı başıma dar ettin neden
 Beni zalim niye perişan eden
 İflah olmuyor bak yoluna geden
 Nazlı yârim vicdan merhamet yok mu?

Penahî vurgun gül cemaline
 Derdinden düşürdün gurbet eline
 Gözyaşların kattın bahar seline
 Nazlı yârim vicdan merhamet yok mu? (1989)

63. Attı Yar Beni

Yaşayıp ta muradımız almadan
 Gör deli divane etti yar beni
 Gönül sarayında bir gün yatmadan
 Issız sahralara attı yar beni

Gayret ettim gasavetim atmaya
 Alan var mı diye gittim satmaya
 Gönül hasta fırsat yok ki yatmaya
 Dertlerin içine itti yar beni

Penahî'de akıbetin bilmezken
 Barışmoldu bana bir yol gelmezken
 Abu revan gözyaşımı silmezken
 Bir kendin bilmeze sattı yar ben. (1989)

64. Yaş Kalmadı

Şu ömrümde ağlamaktan
 Gözümde hiç yaş kalmadı
 Boşa umut bağlamaktan
 Fikir dolu baş kalmadı

Boşa çıkardın emeğim
 Sırrım kimseye demeyim
 Aşmaz boğazdan yemeğim
 Tatlı tuzlu aş kalmadı

Eller neşe ile yaşar
 Seven sevdiğine koşar
 Dertler derya olmuş coşar
 Halim bilen eş kalmadı

Seslendim gelmez çağırma
 İlaç olmuyor ağırma
 Neler bastım bu bağırma
 Vuracak hiç taş kalmadı

Çalıştım bak gündüz gece
 Yıkık hane tütmez baca
 Gezdim yurdu baştan uca
 Bana göre iş kalmadı

Penahî'mde figan eder
 Eller bana gülüp gider
 Bağında baykuşlar öter
 Bülbül sesli kuş kalmadı. (1990)

65. Geçti Sunam

Bahçendeki öten bülbül
 Selama duruyor sümbül
 İki renkli kırmızı gül
 Zaman böyle geçti sunam

Kendi kıymetin bilmedin
 Hayat boyu hiç gülmedin
 Sana yakışır bulmadın
 Yaşlanınca kaçtı sunam

Nice engelleri aştın
 Yorulup haline şaştın
 Deli çaylar gibi coştun
 Kuş kafesten uçtu sunam

Ecel kapıya dayanmış
 Siyah beyaza boyanmış
 Dostlar mezara koyanmış
 Kefenini biçti sunam

Yaşarız ilaç hapınan
 Çokların gördüm çırpınan
 Dünya malına tapınan
 Aramızı açtı sunam

Ben Penahî Emirlolu
 Yitsem senden geçer yolu
 Yıllar acılarla dolu
 Yaşantımız heçti sunam. (1990)

66. Gidiyom

Bir seher vaktinde geldim dünyaya
 Akşam güneşiyle aştım gidiyom
 Şu ömrüm boş imiş yaşamsa rüya
 Evren düzenine şaştım gidiyom

Çilesini çektim attım içime
Yaşantımda girdim türlü biçime
Genç yaşımda aklar düştü sacıma
Çaresiz illete koştum gidiyom

Çok hızlı yürüdüm durmak bilmedim
İlmi çok okudum boşa yelmedim
Yaşlandın diyorlar ikna olmadım
Bulanık sel gibi taştım gidiyom

Penahî'yim istemedim sultanlık
Gidişim meçhuldür sonum karanlık
Kâinat var iken ölmez insanlık
Bende arkasına düştüm gidiyom. (1991)

67. Eski Binboğa

Çıktım Binboğa'nın en yücesine
Ordan öte giden yol bulamadım
Çağırdım bozlağı en incesine
Tarihin bilecek kul bulamadım

Nice koç yiğitler görüp gitmişler
Çok azı hatırlar yaşı yetmişler
Ulu ulu ardıçları netmişler
Budamış kesmişler dal bulamadım

On direkli çadırımı kursaydım
Senenin üç ayı orda dursaydım
Üç çobanla üç yüz koyun görseydim

Çadırlar örecek kıl bulamadım

Penahî'yim ömrüm geçti bitiyor
Eski günler gözlerimde tütüyor
Su batan yaylası bana yetiyor
Denize benzerdi göl bulamadım. (1992)

68. Kırık Sazım Kaldı

Çile çektim gülemedim
Yürekte bir sızım kaldı
Çok uğraştım silemedim
Alnımdaki yazı kaldı

Koştum gençlik çağında
Piştım gönülün yağında
Uyudum yar otağında
Yandım içte közüm kaldı

Acımı unutmak için
Bırakmadı beni niçin
Gönül çekti burdan göçün
Yaylalarda izim kaldı

Ömrümü yaşayım derken
Kocadım da neden erken
Yaşayacak günün varken
Yandı gitti özüm kaldı

Çağırdım duyan olmadı
Gerçek hiç dostum kalmadı

Penahî'm coşup çalmadı
Elde kırık sazım kaldı. (1993)

69. Oğul

Doydum eyvallah gidiyom
Dünya size kalsın oğul
İçimden dua ediyom
Kalbimdeki gülsün oğul

Bence görevimi yaptım
Dürüstlük ilkeme taptım
Nice el ayaklar öptüm
Hayırsızlar bilsin oğul

Kaçtı dostum dediklerim
Nerde yeyip içtiklerim
Aradım can bildiklerim
Zor gününde gelsin oğul

Baba ana bir nimettir
Solmaz saf altun kıymettir
Saygı hürmet bak cennettir
Sevmeyenler silsin oğul

Uyursun temmuz ayında
Açlık namesi sazında
Kendin bilmezin ağzında
Çiğnenen bir dilsin oğul

Sabahın yok akşamın yok

Günün yarı aç yarı tok
Dalkavuklar çevrende çok
Onlara hep balsın oğul

Olmayan şeyi istiyon
Çok konuşma hep kūs diyon
Boşuna kahır ediyon
Bana neden elsin oğul

Penahî'm aklım şaşırdım
Sabır suyunu taşırdım
Nice engeller aşardım
Taşa çarpan yelsin oğul. (1994)

70. Sözüm Kalmadı

Zalim dünya söyle neymiş derdin
Gıtlık gıyameti hep bana verdin
Kapatıp yolumu çileyle ördün
Sana söyleyecek sözüm kalmadı

Yükledin omzuma ağır şeğim
Derdim dağlar gibi şaştı feğim
Birde kahır eder şirin meğim
Yandım tüttüm söndüm közüm kalmadı

Yalnız bırakarak murada erdin
Nice aşığına maşuğun verdin
Sinirlerim alt üst fazlaca gerdin
Kahırda edemem nazım kalmadı

Penahîm sazına küskün çalmadı
 Senin nazarında suçum dolmadı
 Müşkûl hallerimi bilen olmadı
 İçim yandı tüttü özüm kalmadı. (1994)

71. Sen Nerdesin

Hasretin çekerim dostum
 Yastayım gel sen nerdesin
 Çıkarttın pestilim postum
 Hastayım gel sen nerdesin

Sağ iken yaşamaz oldum
 Dert küpüyüm taşıp doldum
 Tarlada yığılı kaldım
 Desteyim gel sen nerdesin

Kalem kâğıt elde bu gün
 Beni üzdüğünle öğün
 Elde olur bayram düğün
 Küsteyim gel sen nerdesin

Vuslatın içime dolar
 Saçım sakalımı yolar
 Türkü oldun sazda çalar
 Besteyim gel sen nerdesin

Penahî sever arifi
 Dostluğun olmaz tarifi
 Şu sıralar kaçtı keyfi
 Pesteyim gel sen nerdesin. (1995)

72. Güzel Elbistan'ım

Güller açmış bağında
Umut dolu ocağında
Anadolu kucağında
Çağı güzel Elbistan'ım

Kışı uzun fakat güzel
Atalarım sevmiş ezel
Güz mevsimi döker gazel
Bağı şirin Elbistan'ım

Bahar gelir meler kuzu
Neşeli geçirir yazı
Ozanları çalar sazı
Çağı güzel Elbistan'ım

Bereket toprağında taşında
Lezzet var bulgur aşında
Piknik yap Pınarbaşı'nda
Kuğu güzel Elbistan'ım

Gel otur soğukta donma
Ben söylerim sen usanma
Huyu suyu çirkin sanma
Çoğu güzel Elbistan'ım

İl ol seni göreyim
Yollara kilim öreyim
Kurulsun büyük sanayim

Ağı şirin Elbistan'ım

Dostlarım ilçeme gele
Tutuşalım hep elele
şar Dağı'nda yatar Dede
Dağı şirin Elbistan'ım

Penahî'm söyler vatanda
Kışlada silah çatanda
Ufukta güneş batanda
Doğu güzel Elbistan'ım. (1995)

73. Kızarsın Dünya

Dalınca fikire aklım yitirdim
Hırpalayıp beni ezersin dünya
Misafırdım sende ömrüm bitirdim
Nesimi misali yüzersin dünya

Köşküm sarayım yok değilim taçlı
Kalelerim yoktur uçları burçlu
Hemi çok güçlüsün hemide suçlu
Hakir görüp beni kızarsın dünya

Bazen çok inatsın bezen sakarsın
Ben ağlarken niçin gülüp bakarsın
İstırap vererek canım yakarsın
İşkence ederek üzersin dünya

Penahî'n yaralı bu yorgun yürek
Ölüp gidiyorum gününü göreğ

Alırsın eline kazmayla kürek
 Bir gün mezarımı kazarsın dünya. (1996)

74. Mahzuni'nin Ardından

Aklıma şerife gelince
 Mahzuni'nin yeri büyük
 Sözleri işler bilince
 Gerideki eri büyük

Önder olurdu halkına
 Işık tuttu insanına
 Hünkâr Bektaş'ın yanına
 Götürüldü sırrı büyük

Ateş düştü otağında
 Yumdu gözün yatağında
 Keşfet balı peteğinde
 Çiçek gezen arı büyük

Çile ile bitti günü
 Sazı sözü oldu ünü
 Penahî özlüyor dünü
 Yol gösteren piri büyük. (2002)

75. Arar Mıydım Ben

Anladım kapıda beklerim ölüm
 Lal oldu konuşmaz tutuldu dilim
 Anılarla dolu ay ile yılım
 Kötüyse mazimi arar mıydım ben

Başımı vursam da koca taşlara

Derdimi yanayım gökte kuşlara
Ne deyim kararmış kalbi boşlara
Geri dönse kafa yorar mıydım ben

Penahîm emeğim oldu boşuna
Ellerin otağı gitsin hoşuna
Yalandan güleşip yârin tuşuna
Sahtekârlık etsem yarar mıydım ben. (1997)

76. Olur Belki

İnsan azmanları karnı doymazlar
Katıla katıla buz olur belki
Gözleri görmezler vurdumduymazlar
Rüzgârın önünde toz olur belki

Aydın yaşayacak yobaz ölecek
Yalanlar yerine gerçek gelecek
Bir gün duyulacak herkes bilecek
Zafer marşı çalan saz olur belki

Fakir hasta yatağında inlerse
Âlim konuşup ta cahil dinlerse
Sizleri korkutan eğer cinlerse
Buna da inanan az olur belki

Divanı adalet kurulur ise
Zalimlerin suçu sorulur ise
Arkadan vuranlar vurulur ise
Penahî dünyada söz olur belki. (1997)

77. Toz Olun Birgün

Sana derim sana benliği kayıp
Halkımın önünde iz olun bir gün
Vatan toprağına olsan da sahip
Çürümüş yenmeyen koz olun bir gün

Sen geldin etrafta çoğaldı döneğ
Aniden kesildi süt vermez inek
Pisliğin üstüne konarsa sineğ
Karışmış yanlış yoz olun bir gün

Çürüktür yıkılır yok ki temelin
Karun gibi oldun buymuş emelin
Kazancın hep gaip haramdır malın
Güneşte eriyen buz olun bir gün

Penahî haklıyı Tanrı korusa
Hırsızlardan bir gün hesap sorulsa
Ezilenler birbirine sarılsa
Rüzgârda savrulan toz olun bir gün. (1998)

78. Bölüşek Gene

Açtımola bizim elde laleler
Yaz bahar ayları buluşak gene
Kar eriyip yaylalara giderler
Obaları tek tek bölüşek gene

Çeşit çeşit kokar yaylada güller
Güzel kızlar gezer kınalı eller
Âşık ilham alıp öterse teller

Sazlar eşliğinde gülüşek gene

Aşka gekenleri yakar ağlatır
Karlar erir dereleri çağlatır
Hasret olanlara yürek dağlatır
Ağlayıp sızlayıp alışak gene

Penahî yaylada sazı elinde
Kekik kokuları vardır dilinde
Binboğa dağında azzık belinde
Bitince çadıra doluşak gene. (1998)

79. Satıyor Beni

Kime dost diyerek tuttumsa elin
Bir tekme vurarak attılar beni
Garibanın daim kırarlar belin
Riyakâr dostlarım sattılar beni

Gençlik çağım yaşamadım geride
Hayat dalım tutamadım seride
Canım gülüm diyenlerim beride
Nice oyunlarla uttular beni

Her şey yalan imiş fani dünyada
Koydu şu sinemi ahu feryada
Gelir dedim öleceğim sırada
Azrail önüne tuttular beni

Penahî'm kaderim hep kötü çıktı
Felek şu sinemi çok fazla yaktı

Doğdum geldim suyum tersine aktı
Gözüm yaşlarına kattılar ben. (1998)

80. Kalır mı Sandın

Babanla annene kalmayan dünya
Gafil, bir tek sana kalır mı sandın
Yedin içtin gezdin hepisi rüya
Çok yaşayan murat, alır mı sandın

Çevrildi etrafım sivrulur yalım
Yaşlandım kaçamam var mı ki halim
Kötülük ederek yaşayan zalım
Uzana uzana ölür mü sandın

Meylim verdim ben bir vefasız yâra
Mansur etti beni çekiyor dara
Söz dinlemez gönül etmiyor para
Cahil kıymetini bilir mi sandın

Dost görmedim bağlanacak özünden
Dinlesen de mana çıkmaz sözünden
Çirkeflerin zalimlerin yüzünden
Âlem gülistanlık olur mu sandın

Çevrildi geverim yıkıldı bendim
Sabrettim arada nefsimi yendim
Ey âşık Penahî aldatma kendin
O geçen yılların gelir mi sandın. (1999)

81. Gün Günü

Gün günü azalan bu koca ömür

İyi kötü bitti gelir mi sandın
 Toprak aynı toprak can sanki demir
 Eriyince altın olur mu sandın

Her daim yanında olmaz talihin
 Gökte özgür uçan olsan bir şahin
 Kanadın kırılrsa kurtarmaz kâhin
 Şansın senden yana bulur mu sandın

Kocadın da artık elin iş görmez
 Hayat şartı ağır hiç aman vermez
 Yardıma çağırırsan kimseler gelmez
 Sahte dost yanında kalır mı sandın

Penahî'm hiç kimse darda kalmasın
 Bildiği doğrudan asla şaşmasın
 Gardaş gardaşına boşa küsmesin
 Haksızlar haklıyı bilir mi sandın. (1999)

82. Nazımsın Sen

Hayran kalıpta bakarım
 Gözümdeki gözüksün sen
 Gavlinle cihan yakarım
 Sözümdeki sözümsün sen

Nere baksam seni görürüm
 Yoluna canımı veririm
 Kavuşuruz Allah kerim
 İzimdeki izimsin sen

Çiçeğimsin bak dalımda
 Reyhan kokuyor balımda
 Doğuştan varmış alnımda
 Yazımdaki yazımsın sen

Bazen küstük bazen estik
 Arada selamı kestik
 Oynardık el ile bestik
 Nazımdaki nazımsın sen

Zeval gelmesin gülüne
 Gene kına yak eline
 Sahip ol gönül teline
 Sazımdaki sazımsın sen

Penahî kıymetin bilir
 El etsen yanına gelir
 Senden ayrı bil ki ölür
 Azrail'e kozumsun sen. (2000)

83. Belli Değil

Gitmemek için direniyorum
 Yaz belli değil kış belli değil
 Ne düştü başıma göremiyorum
 Toprak belli değil taş belli değil

Delibaşım çok yoruldu uslanmaz
 Can dostuna bakar ele yaslanmaz
 Gözyaşımdan şu topraklar ıslanmaz
 Kuru belli değil yaş belli değil

Yaşlılara sevgi saygı kalmadı
 Irmak aktı boş göletler dolmadı
 Birlik beraberlik dedim olmadı
 Ayak belli değil baş belli değil

Ortalıkta fitne ficir kaynıyor
 Çoğu dansöz olmuş nasıl oynuyor
 Kalles sırttan vurup birde daniyor
 Yiğit belli değil puşt belli değil

Penahî'm tüm dertleri üleşir
 Yalancının tüm sözleri çelişir
 İçim daim bu düzenle güreşir
 Yıkılan doymazmış tuş belli değil. (2001)

84. Gülüşe Deyiş

Feleğin çok acı tokatın yemiş
 Yüreğinden vurgun geziyor gülüş
 Dürüstlük şu köye yetmiyorimış
 Can dostuna kırıgın geziyor gülüş

Çok yaşayıp tozmuş insan yozunda
 Hiç resmi olmamış beyaz pozunda
 Evin köyün yükü iki omzunda
 Gücü bitmiş yorgun geziyor gülüş

Kimi öte çekmiş kimisi beri
 Muhtaç olmayarak dökmüş hep teri
 Çok doğru söylemiş olmamış yeri

Yamyamlara dargın geziyor gülüş

Penahî belirli yaşa gelince
Enini sonunu okur bilince
Ehil olur yaşam sonu olunca
Coşkun seldi durgun geziyor gülüş. (2001)

85. Ağlar Gördüm

Dertli ağlar gördüm neden cananım
Bir avcı elinden yaralandın mı?
Senden ayrı geçmez gün ile ayım
Gider aşk kervanı sıralandın mı?

Yere mi inerdi yüksekte uçan
Yara almaz oktan hızlıca kaçan
Karların içinde gül olup açan
Beyazlar içinde paralandın mı?

Aklı başa gelir bak darbe yiyen
İflah olmaz sevgi libasın giyen
Düşermiş demek ki hep benim diyen
Ahmaklar içine kiralandın mı?

Penahî'm ne deyim ben bu haline
Karıştırdın beni derdin seline
Canın verir toz kondurmaz gülüne
Düşmanlar içinden aralandın mı? (2002)

86. Siler Giderim

Deli gönül gel çıkalım dağlara
Kuşlar konmaz oldu viran bağlara

Umut bağlıyorum yeni çağlara
Kendimi kalburda eler giderim

Şu ince kalbimi kıran çok oldu
Dostlarım varidi şimdi yok oldu
Avare aç, gezen nerden tok oldu
Akan gözyaşımı siler giderim

Doğru bildiklerim kalleş çıktılar
Şu gönöl bendimi neden yıktılar
Uzattım ellerim kurşun sıktılar
Çıkarcı kullara güler giderim

Penahî'yim düştüm, bitmez yollara
Neden düştüm bunca dilden dillere
Bende Mecnun gibi düştüm çöllere
Ferhat gibi taşı deler gider. (2003)

87. Korkumuz Yok

Köye hâkim olmuş ağa
Kölelikten farkımız yok
Sahip ova ile dağa
Zalimlerden korkumuz yok

Bitecek sömürü talan
Batsın bu ağalık falan
Milli duyguları yalan
Ölölere şarkımız yok

Canım halkım gayri uyan

Görüyorsun kimler soyan
 Beter olsun sana kıyan
 Ayrımcı bir ırkımız yok

Der Penahî susmayalım
 Baskı ile pusmayalım
 Kan ve nefret kusmayalım
 Dürüst dönen çarkımız yok. (2004)

88. Gitmem

Beraber gidelim dediğin yere
 Gelirsen giderim gelmezsen gitmem
 Yoluna koymuşum başım bin kere
 Bilirsen giderim bilmezsen gitmem

Yıllarca kandırdın şimdi sen sızla
 Günlerimiz geçer toz duman hızla
 Derdin şeğimidir omzumda fazla
 Alırsan giderim almazsan gitmem

Arım oldun gezen elin gülünde
 Gülünç olun yad ellerin dilinde
 Sözüm sözdür ikrarımız elinde
 Kalırsan giderim kalmazsan gitmem

Penahî sözlerin yârine ahval
 Derler ki olmazmış elçiye zeval
 Sözünden caymazsan yar benden evvel
 Ölürsen giderim ölmezsen gitmem. (2004)

89. Unuttum Ben

Bağrım hep yandı alıştım
Közü bile unuttum ben
Ömür boyu kış yaşadım
Yazı bile unuttum ben

Emelime hiç ermedim
Özümden taviz vermedim
Hayatımda çok görmedim
Azı bile unuttum ben

Ben kalktıkça felek vurdu
Yazmadan defterim dürdü
Yolumu yokuşa sürdü
Düzü bile unuttum ben

Zalim yarasına bastım
Garibe olmadı kastım
Çalmıyom duvara astım
Sazı bile unuttum ben

Penahî'me vurdular ok
Gıybetini edenler çok
Hiç kimseye sitemim yok
Nazı bile unuttum ben. (2005)

90. Gelin Senin

Çok güzelsin yar sözüm yok
Neden ince belin senin
Kaşların yay kirpikler ok

Ağzın fincan gelin senin

Gülüştün dünyayı değer
Naz yaparak boynun eğer
Anladım kur yapar meğer
Bülbül olmuş dilin senin

Düğün dernek yok hatrında
Huyun ağırdır tartında
Yakışmış libas sırtında
Kınalı elin senin

Engin ol gel sarpa çekme
Nifak tohumunu ekme
Doğru ol kıvrıp bükme
Düz gitmez mi yolun senin

Penahî'yi kavurursun
Niçin yüzün çevirirsin
Havalara savurursun
Duman etti yelin senin. (2005)

91. Vermezsin

Senin ile sohbet edelim felek
Yüksekten uçan kulu görmezsin
Ele kavun oldun bana da kelek
Virane bahçemde gülü dermezsin

Ataşlara atıp yakarsın bazı
Kara kış edersin baharı yazı

Dert çoğaltıp ele verirsin sazı
Bozulan akortta teli germezsin

Penahî'yim gülemedim dünyada
Dertli bülbül gibi düştüm feryada
Bir dost bırakmadın yalan dünyada
Ruhumu okşayan dili vermezsin. (2006)

92. Dosta Ne Deyim

Bu serimi insanlığa adadım
Fitneliğin dallarını budadım
Dürüst insanlara yanıp susadım
Bana tuzak kuran dosta ne deyim

İyi günde herkes can dost olurda
Neşelenip senden feyiz alırda
Bir gün olur başın darda kalır da
Geride ki kalan dosta ne deyim

Penahî'm söyler birlik marşını
Bilemedim metresini arşını
Kardeş kardeşine atmaz kurşunu
Bak arkandan vuran dosta ne deyim. (2006)

93. Tutan Olmalı

Sevip sonra gurbet ele düşenler
Kerem gibi yanıp tüten olmalı
Leylaya küsüp de çölde gezenler
Mecnunun elinden tutan olmalı

Ayrılanlar bir gün geri gelmez mi?

Sıladaki maşuğunu bulmaz mı?
 Hasretlik bitince acep gülmez mi?
 Durgun ise neşe katan olmalı

Penahî'm yalnız kimse bilmiyor
 Nazlı yar derdine ortak olmuyor
 Sıladan umduğu haber gelmiyor
 Yazıp bir mektubun atan olmalı. (2007)

94. Ferman Gözlerin

Gözlerin nem almış damlası tasta
 Neden haber etmen bu gönül yasta
 Senden ayrılalı oldum ben hasta
 Bu derdime derman olsa gözlerin

Usandım gelmezsin yola bakmakla
 Ne geçti eline beni yakmakla
 Kıskanıp boynuma ipin takmakla
 İdam sehpasını ferman gözlerin

Penahî aşkını kalpte saklıyor
 Sana ereceği günü bekliyor
 Eski derde yenisini ekliyor
 Yine desteledi harman gözlerin. (2007)

95. Ey İnsanoğlu

Nefsine çok uyma ey insanoğlu
 Dürüstçe yaşayıp gitsen olmaz mı?
 Malın mülkün çoktur evinde dolu
 Veren bir gün senden geri almaz mı?

Daim kanaat et doyumsuz olma
Yaşam için kazan geride kalma
Fakir fukaranın rızkını çalma
Hak yiyenler cezasını bulmaz mı?

Hep iyilik yap ki kötülük bulma
Büyüklerin bedduasın çok alma
Sevdiklerinle ol kimsesiz kalma
Yalnızlık meçhul yola salmaz mı?

Penahî'm söylerim sözüm özünden
Âşıkların bir şey kaçmaz gözünden
Sen genede çıkma atasözünden
İnsanlık dünyada baki kalmaz mı? (2008)

96. Polisimiz

Halkına hep huzur verir
Polisimiz polisimiz
Yasal yolları gösterir
Polisimiz polisimiz

Görev yapar dizi dizi
Ayırt etmez ferdimizi
Kötülükten korur bizi
Polisimiz polisimiz

Kalpte taşır bayrağını
Vatanını toprağını
Kırar kötülük ağını
Polisimiz polisimiz

Görevinde kalmaz yedek
 Arı olup dolar petek
 Doğu batı tüm giderek
 Polisimiz polisimiz

Ömrü hep karlı dağdır
 Gönlü ise ilkbahardır
 İnsana saygısı vardır
 Polisimiz polisimiz

Penahî'm huzurlu tadım
 Beraberiz adım adım
 Rahat güven tek muradım
 Polisimiz polisimiz. (2008)

97. Batam Öyle Mi

Gel gardaşım anlat seni dinleyim
 Sen tok ol ben aç yatam öylemi
 Yataklarda yatıp daim inleyim
 Çaresiz dertlere batam öylemi

Ömür kaçak oldu tutamıyom ki
 Hayat kumar imiş utamıyom ki
 Musibet çok başta atamıyom ki
 Can dediğim canı satam öylemi

Penahî tütüyor hep yana yana
 İçmedim hayatı ben kana kana
 Zulmetmek yakışmaz olgun insana
 Suçsuz garibana çatam öylemi. (2009)

98. Engin Olmalı

Çoğu eş arıyor tv turunda
Gönül kalbe akan dengin bulmalı
Âşık olup kalmayasın darında
Kendi güzel gönlü engin olmalı

Yârin bahçesinde gönlün açılsın
Mis kokular etrafına saçılsın
Çimenler üstünde bade içilsin
Dikenler içinden gülün almalı

Konuşup anlaşıp kavlin olacak
Kalbin onda aradığın bulacak
İhanet edenin gülü solacak
Sadık yârin ikrarında durmalı

Penahî sevenin kıymetin bilir
Destur alıp huzurunda eğilir
Elektirik varsa efkâr dağılır
Koşup yârin güllerini dermeli. (2009)

99. Kızarak Gitti

Batan güneş gibi geçiyor ömrüm
Tepenin ardından sızarak gitti
Anlatayım size böyledir durum
Bana suçlu gibi kızarak gitti

Şu azgın nefsimi yeneyim dedim
Eksilir mi acep deneyim dedim
Sayısını biraz eneyim dedim

Çattı kaşlarını azarak gitti

Acılarla geçti bak senelerim
Öte yana gitmiş çok sevenlerim
Ortalıkta beleş geçinenlerim
Arkam sıra kuyu kazarak gitti.

Penahî'm kalpleri sıraya dizdi
Vefasız çıkarın üstünü çizdi
Yıllardır düşündü kendine kızdı
Gönül defterine yazarak gitti. (2010)

100. Zarım Kaldı

Dünyadaki tüm işlerim
Yorulдум da yarım kaldı
Hayal oldu boş düşlerim
Dertler bana karım kaldı

Kimler aldı kimler verdi
Derdi içerime saldı
Bal yapardım eller yerdı
Kovanda boş arım kaldı

Hep ağladım gülmedim ki
Dost düşmanım bilmedim ki
Aktı gözüm silmedim ki
Bana ahu zarım kaldı

Penahî'yim geçti artık
Kalbim açık bağrım yırtık

Ömrüm yedin son bir kertik
Dertler elde varım kaldı. (2010)

101. Bahane

Söylüyorum hep kendime
Bir sebep geldim cihana
Taşarak doldum bendime
Hızlı aktım sel bahane

Düz yol bitti çık yokuşa
Kaderin ne ise yaşa
Başını vursan da taş
Geçen günler çok şahane

Hayat rüya imiş bildim
Uyanınca neşe aldım
Şimdi belim bükük kaldım
Nefesim var bak daha ne

Penahî'm ne dersin gene
Boş yere konuşur çene
Dönüp baktım geçen güne
İnsan boş gelir cihana. (2010)

102. Dertliyiz

Sormayın gardaşlar sormayın halim
Sazım dertli ben dertliyim dertliyiz
Söylemeye varmıyor ki hiç dilim
Sözüm dertli ben dertliyim dertliyiz

Yüce dağa karlar yağmış yol getmez

Hastalığım içten ilaç kar etmez
Mektup yazdım posta yâre iletmez
Yazım dertli ben dertliyim dertliyiz

Gönül ağlar hiçbir zaman susmuyor
Neler dedim bana kulak asmıyor
Gençlik uçtu rüzgar deli esmiyor
Özüm dertli ben dertliyim dertliyiz

Penahî`yim sevdiğime ermedim
Şu koca dünyada hiç gün görmedim
Besledim büyüttüm gülün dermedim
Közüm dertli ben dertliyim dertliyiz. (2011)

103. Battı Bu Gün

Rüzgâr geçti şu bağlardan
Haber gelmiyor sağılardan
Güneş karşıki dağlardan
Gamlı gamlı battı bu gün

Yarenlerim ele döndü
Gönlüm ıssız çöle döndü
Akıp gitti sele döndü
Çağlayarak yuttu bu gün

Penahî der altmış yaşım
Dertler gelir hışım hışım
Akılsız divane başım
Hülyalara yattı bu gün. (2011)

104. Olduğumdan Mı Bilmem

Nazlı yardan duydum acı kelamı
Bekleriken hasret hoş bir selamı
Çektim ızdırabın buldum belamı
Sevip onsuz kaldığımdan mı bilmem

Fesatlar yüzünden düştük biz dile
Gittikçe çoğaldı kederle çile
Hep kırıcı düşman oldum yar ile
Gırtlığa dek dolduğumdan mı bilmem

Yalvarırım hiç insafa gelmiyor
Gönlüm hala onda bunu bilmiyor
Bir ben değil kendisi de gülmüyor
İntizarım aldığından mı bilmem

Nere baksam orda onu görürüm
Aşk ile günden güne eririm
İstese canımı hemen veririm
Penahî tor olduğumdan mı bilmem. (2011)

105. Yolunu Seçtim

Bir sesim bir sazım elimde kalem
Nağmeler dökülen telini seçtim
Çalarım söylerim yaparım âlem
Muhabbet ehlinin dilini seçtim

Yoruldu şu sinem delindi sine
Aslanlar girmez ki deliğe, ine
Sürünerek vardım dost meclisine

Edeple erkânın yolunu seçtim

Virane bahçenin bülbülü küser
Yaralı gönlüme açıyor hasar
Kaplamaş dumanlar umudum keser
Binboğa dağının belini seçtim

Penahî'm kendimi boşuna yordum
Çekerim çilemi bitmedi derdim
Gülmedi yüzlerim ağladım durdum
Nemli gözlerimin selini seçtim. (tarih yok)

106. Boşumuş

Beyhude geldim cihana
Ömür denen şey boşumuş
Yanarsın ateş bahane
Kömür denen şey boşumuş

Yıllar gün gibi atlıyor
Yaşlanıp dertler katlıyor
Toprak kuruyup çatlıyor
Yağmur denen şey boşumuş

Bazen insan yanılıyor
Geçen günler anılıyor
Elde büküp dönülüyor
Demir denen şey boşumuş

Penahî'm sırlar bitmiyor
Bilsen de fayda etmiyor

Kafana gücün yetmiyor
Emir denen şey boşumuş. (2011)

107. Yok Dedi Bana

Sırlar âleminden dilek diledim
Yazılından gayrı yok dedi bana
Dakikamı dörde gel bölek dedim
Biçilen ömürün çok dedi bana

Yıllarım bitmekte muamma hece
Ben enginde kaldım o ise yüce
Karanlıkta gezdim niyazım gece
Kudret kandilini yak dedi bana

Benliğimden kötülüğü kürüdüm
Yaz gelince karlar gibi eridim
Bilmeyerek bazen yanlış yürüdüm
Sapıtma yolunu bak dedi bana

Dedi ki dürütsen doğrulur belin
Çeliktir kırılmaz gönülde telin
Harama giderse gör iki elin
Çekinme zinciri tak dedi bana

Penahî'yim aramaktan yoruldum
Boz bulanık aktım şimdi duruldum
İlelebet inancıma sarıldım
Sana sahip olsun hak dedi bana. (2012)

108. Döker Gezerim

Yârin bahçesinde kaldı güllerim

Reyhası burnuma kokar gezerim
 Sanki lal olmuşta dönmez dillerim
 Ağlayıp gözyaşım döker gezerim

Unutmam gel diye tuttuğun eli
 Yüzüme vururdu zülfüyün teli
 İçimi kavurur narıyın yeli
 Ateşi sinemi yakar gezerim

Sordum hayırsızı köyde bulamam
 Gülistanlık olsa burda kalamam
 Nazlı yâri görmeyince ölemem
 Fermanın boynuma takar gezerim

Penahî'm kavuşmak mahşere kaldı
 Beni kandırarak ömrümü çaldı
 Hayallerim gitti ellerin oldu
 Kul içinde boynum büker gezerim. (2012)

109. Yaylaya Gidek

Sehillerin tadı kaçtı
 Yaylaya gidek yaylaya
 Binboğa'da sümbül açtı
 Yaylaya gidek yaylaya

Daha ne beklersin burda
 Kuzular meleşir orda
 Çadırı denkleyip sarda
 Yaylaya gidek yaylaya

Pınarlara uğrada geç
 Sümbül topla edersin taç
 Obalarda yurdunu seç
 Yaylaya gidek yaylaya

Yücede gönül eyleyek
 Birlikte türkü söyleyek
 Çoban kavalı dinleyek
 Yaylaya gidek yaylaya

Şehirlerde yaşanmaz hiç
 Bunalırsın yaşamak güç
 Akpınar'da soğuk su iç
 Yaylaya gidek yaylaya

Penahî'yim derler bana
 Dostlar toplanak meydana
 Yüksek Binboğa dağına
 Yaylaya gidek yaylaya. (2012)

110. Dayı Bekliyorsun Dayı

Geçen günler geri gelmez
 Beyhude yaşayan bilmez
 Attığın ok kaya delmez
 Yayı tıklıyorsun yayı

Gençlik yarına çırpınır
 Nice kapılar aşınır
 Başkente torpil taşınır
 Dayı bekliyorsun dayı

Dümen döner piyasada
 Gözü aç haksız parsada
 El cebinden doysa da
 Çayı hüplüyorsun çayı

Penahîm yazar kızarak
 Ezber yalanı bozarak
 Hayatından bin bezerek
 Sayı bekliyorsun sayı. (2013)

111. Zaman Bozulmuş Mayada

Anladım ömür bitiyor
 Neyim kalacak dünyada
 Bağımda baykuş ötüyor
 Beden uykuda rüyada

Hissim kayıp çarklar bozuk
 Cismim yolundan mı azık
 Yedim hayattan çok kazık
 Zaman bozulmuş mayada

Yiyip bitirmişim kendim
 Divane Mecnun'a döndüm
 Çakıl çıktı insan sandım
 Fikir olur mu kayada

Penahî'yim şerden kaçtım
 Avcumu Hüda'ya açtım
 Dünya sevgisinden geçtim
 Gider mi adım kayı da. (2013)

112. Gelmeseydin Olmaz Mıydı?

Şu dünyaya cahil garip
 Gelmeseydin olmaz mıydı?
 Bunca derdi başa sarıp
 Kalmasaydın olmaz mıydı?

Doğdun hedefin geçimde
 Hayat zor korku içimde
 Beni perişan biçimde
 Bulmasaydın olmaz mıydı?

Aldın aklım düştü tacım
 Aklar düştü siyah saçım
 Anlamadım neyse suçum
 Gülmeseydin olmaz mıydı?

Penahî boş rüyaları
 Gördün elin ayaları
 Ferhat gibi kayaları
 Delmeseydin olmaz mıydı? (2013)

113. Sor Ben Miyim?

Yanlış giden şu son çağa
 İsyan eden bir ben miyim?
 Takıldım bir sarmal ağa
 Kurtulmadım dar ben miyim?

Gönül yorgun düşman azı
 Yüze gülüyor birazı
 Ciğer alev içten közü

Durmaz yanan kor ben miyim?

Bahçem oldu süremedim
Meyvelerin deremedim
Bir gününü göremedim
Tarla çorak kör ben miyim?

O yar ile gülsem dedim
Maksuduma ersem dedim
Bir kerrecik sarsam dedim
Yar acemi tor ben miyim?

Penahîm aşka getirdi
Atmış yılını bitirdi
Leylasın çoktan yitirdi
Mecnun nerde gör ben miyim? (2013)

114. Kalın Yazılı Taşınla

Küskün olma gel dostunla
Kalacaksın bir başınla
Faydası yok şu postunla
Bir olur yazın kışınla

Ektin biçtin günah derdin
Ağlar gözüm kuru gördün
Doğru söyleyeni yerdin
Anlamıyom gidişinle

Ömrün sonuna dayandı
Rüyan gerçeğe ayandı

Cihan renklere boyandı
Doldu körünle şaşınla

Penahîm oldun acayip
Buraya olmazsın sahip
Şu toprağa giren garip
Kalın yazılı taşınla. (2014)

115. Hainlik Olmazsa

İnsan beşer yoldan şaşar
Huzur sakinlik olmazsa
Kuzular özgürce yaşar
Kurtta hainlik olmazsa

İnsan karıncaya kıymaz
Kimileri olur aymaz
Hilekârı başa koymaz
Fikrinde cinlik olmazsa

Zaman bizi kör etmezdi
Neslimiz asla bitmezdi
İnsan düşmanlık gütmmezdi
Cinneti anlık olmazsa

Penahî'm haklı olurduk
Yanlış nerde hep bulurduk
Hatalardan ders alırdık
Bak senlik benlik olmazsa. (2014)

116. Ölsek Nolur Kalsak Nolur

Yanlış giden şu düzende

Ölsek nolur kalsak nolur
 Şerler akıyor gözünde
 Silsek nolur bilsek nolur

Sürüye canavar daldı
 Ölenler çakala kaldı
 Sağları hırsızlar çaldı
 Bölsek nolur bulsak nolur

Cahile yol sormasana
 Yakalatır bir tufana
 Sazınla düşsek figana
 Çalsak nolur gülsek nolur

İlim irfana alışak
 Bağnazlık bitsin çalışak
 Kimseye olmayan uşak
 Malsak nolur zülzek nolur

Penahî'm kıyar canına
 Leke sürmez şanına
 Mecazi aşk ummanına
 Dolsak nolur gelsek nolur. (2014)

117. Kahır

Nazlı yardan duydum acı kelamı
 Bir daha yüzüne bakasım gelmez
 Artık kolay kolay vermem selamı
 Boş yere kendimi yakasım gelmez

Hile gördüm kirpiğinde kaşında
 Beyhude gezmişim hayli peşinde
 Sümbül olsa Binboğa'nın başında
 Alıp şu düşüme takasım gelmez

Hem sitem ederim hemi de kahr
 Sevdamız son buldu aşkımız ahir
 Zalim derya olsa bende bir nehir
 Coşkun sel olsam da akasım gelmez

Penahî'm beklentim kalmadı aşkta
 Sen aldın aklımı tükendi başta
 Sultan olsa bile sarayda köşkte
 Artık makamına çıkasım gelmez. (2014)

118. Acı Gerçek

Sazım hiç tutmuyor ayar
 Biz gezeriz diyar diyar
 Terk eyledi zaten o yâr
 Resmi, hatırası kaldı

Kime deyim dertlerim çok
 Izdırabım anlayan yok
 Yâr kirpiğin eylemiş ok
 Göğsümde yarası kaldı

Penahî gel ikrar eyle
 Git derdini yâre söyle
 Mecnun etti o yar böyle
 Gönlümde sahrası kaldı. (2015)

119. Yıldığımdan Mı Bilmem

Sıktım dişim döküldü
Yıldığımdan mı bilmem
Kan damardan çekildi
Solduğumdan mı bilmem

Sanki kırılmış elim
Tat almıyor hiç dilim
Kimin nasıl vebalin
Aldığımdan mı bilmem

Yorgun götürmez dizim
Belirsiz kışım yazım
İnleyip ağlar sazım
Çaldığımdan mı bilmem

Penahî'm yandım eyvah
Derinden çekersin ah
Geçti günlerin bedbah
Olduğundan mı bilmem. (2015)

120. Yaktı Gitti

Bir güzele gönül verdim
Sel bendimi yıktı gitti
Ömrümü yoluna serdim
Uzaklardan baktı gitti

Aldım kötü haberini
Bozdum yalan ezberini
Sitemli aşk çemberini

Yar boynuma taktı gitti

Kurumaz gözümün nemi

Yıllardır soluyor çemi

Kirpikle deldi sinemi

Haçerini çaktı gitti

Penahî'm ne idi zoru

Seçemem yeşili moru

Kalbime doldurduk koru

Kerem gibi yaktı gitti. (2015)

121. Battı Bugün

Rüzgâr esen şu bağlardan

Haber yok gelmez sağılardan

Güneş karşıki dağlardan

Gamlı gamlı battı bu gün

Yarenlerim ele döndü

Gönlüm ıssız çöle döndü

Aktı gitti sele döndü

Çağlayarak yuttu bu gün

Penahî der elli yaşım

Dertler gelir hışım hışım

Akılsız divane başım

Hülyalara yattı bu gün.

122. Közüm Kalmadı

Zalim dünya söyle neymiş derdin

Çaresiz dertleri hep bana verdin

Kapatıp yolumu çileyle ördün
Sana söyleyecek sözüm kalmadı

Yükledin omzuma ağır şeğim
Derdim dağlar gibi şaştı feğim
Birde kahr eder şirin meğim
Yandım tüttüm söndüm közüm kalmadı

Bak yalnız bıraktı murada erdin
Nice aşığına maşuğun verdin
Sinirlerim alt üst fazlaca gerdin
Kahırda edemem nazım kalmadı

Penahîm sazına küstü çalması
Senin nazarında suçu dolması
Bu müşkül halimi bilen olmadı
Dayanacak gayrı özüm kalmadı. (2015)

123. Sen Sevdiğim

Yar çekiyor katarını
Postam oldun sen sevdiğim
Gördüm baygın yatarını
Hastam oldun sen sevdiğim

Sevenlerin yönündeydin
Dün neşeli günündeydin
Misafirin önündeydin
Pastam oldun sen sevdiğim

İtirazım yok süpersin

Dostun elini öpersin
 Kırık gönüller yaparsın
 Ustam oldun sen sevdiğim

Penahî ister sarmanı
 Elinde idam fermanı
 Yığıldı aşkın harmanı
 Destem oldun sen sevdiğim. (2015)

124. Kimse Bilmezdi

İnsanlar fanidir gelip gittiler
 Gelmeseydi Âdem Havva olmazdı
 Yakarak kalplerin kömür ettiler
 Olmasaydı Mecnun Leyla olmazdı

Mısır'a gidenin kervanı oldu
 Yakup'un gözleri kan ile doldu
 Feryat figan edip saçların yoldu
 Yolmasaydı saçın Yusuf gelmezdi

Cahil derki nebilerin suçu ne
 Katılmayıp gülmüşlerdi göçüne
 Balık ile deryaların içine
 Dalmasaydı Yunus kimse bilmezdi

Hasret ile kavurmuştu özünü
 Çekinmeden söylemişti sözünü
 Penahî aşk ile aşkın sazını
 Eğer çalmasaydı yüzü gülmezdi. (2015)

125. Gönder Bana

Yaktın yüreğimi korlar içinde
Soğut şu sinemi buz gönder bana
Meçhule giderim aşkın göçünde
Şaşırdım pusula tez gönder bana

Gün günü batıyom kederle gama
Dertlerim büyüdü kapatmaz yama
Gelirsin diyerek bakarım cama
El sallayıp tatlı söz gönder bana

Sis var göremiyom karşı dağları
Garip kalmış gönül yok ki ağları
Kar eriyip görsem yeşil bağları
İlkbahar geçince yaz gönder bana

Penahî'm duruldum hızlı akamam
Yanımdaysan huri gelse bakamam
Yaşlandım ya şu belleri çıkamam
Ovaya inelim düz gönder bana. (2015)

126. Mert mi Kaldı

Neşeli gezene baktım
Ah çekip sinemi yaktım
Yaşantımdan bende bıktım
Çekmediğim dert mi kaldı

Garibanım bağrım çürür
Günden güne yanar erir
Neden dostlar sertçe vurur

Görmediğim fert mi kaldı

Hayat düzenim bozuldu

Sağ iken mezar kazıldı

Alın yazım ters yazıldı

Bilmediğim baht mı kaldı

Der Penahî yeter gayri

Beni görme senden ayrı

Sağlam yok hep hasta sayrı

Bu asırda mert mi kaldı. (2016)

127. Bulamıyom ki

Bilirsin bu hayat çekilmez gardaş

Yaşantımdan bir tat göremiyom ki

Muhammet dost ile olunmaz sırdaş

Gizli dertlerimi seremiyom ki

Bu dünyada insan dertsiz olmuyor

Mutlu sandıklarım hiçte gülmüyor

İçimdeki dertler dile gelmiyor

Kendimde neşeyi bulamıyom ki

Penahî'm bak gene yerinde kaldı

O yar nem var, nem yok hepsini aldı

Duydum ki Azrail çanını çaldı

Korkumdan yanına varamıyom ki. (2016)

128. Tutmamız Gerek

Gel gardaşım benden kaçma hep geri

Aynı bedendeniz öteden beri

Hep sevgi yoluna adadım seri
İnsanlığı yüce tutmamız gerek

Nedir senlik benlik çekişin durun
Kaynaşmayı bilmen işte bu sorun
Malın mülkün götürdü mü bak Karun
Helal kazanarak yutmamız gerek

Üç günlük dünyanın gerçeği şudur
Dürüst ol daima gerçeği budur
Maddeye tapmayan en iyi kuldur
Nefsimizi yenip yatmamız gerek

Bu cihan senin mi tapunu göster
Kul hakkı var ise hakkını ister
Libası giyersen pahalı astar
Helalinden kazanç yapmamız gerek

Penahî bir gün sende gidersin
Ecel şerbetini yakın içersin
Kendi kefenini alıp biçersin
Ölümü de görüp tatmamız gerek. (2016)

129. Dursun Özdil'e Atfen

Nice günler geçti çok zaman oldu
Aylar bak az olur yıllar be Dursun
Şu benzime baktım sararıp soldu
Kavuşmadık engel yollar be Dursun

Beraberce köy köy gezip dolaştık

İkiz kardeş olup saza alıştık
 Kuru ekmeğimiz yeyip bölüştük
 İmrenip bakardı kullar be Dursun

Zöhre anam İbo amcam pirimdi
 Dürütlükte onlar hep rehberimdi
 Koca Şiho benim pederimidi
 Kırıldı bak bir bir dallar be Dursun

Çıplak doğduk gene üryan gideriz
 Ölmemeye çokça gayret ederiz
 Hayırsızsa çokça malı nederiz
 İsteyenin olsun şallar be Dursun

Penahî her şeyden doyup usandım
 Hayat zehirimiş içtim su sandım
 Gençlik daim sandım yalandan kandım
 Artık götürecekt salları be Dursun. (2016)

130. Oldu mu Yani

Aklını başına topla divane
 Elden her şey gitti kaldı mı yani
 Rezaletin ucu vurdu tavana
 Kurduğun hayalin oldu mu yani

Çalan çırpın sonra oluyor kaptan
 Fakirin sırtından yiyorlar hepten
 Buğday torbasını fareler dipten
 Delinen ambarlar doldu mu yani

Rüya gibi geçer devirle zaman
 Günler zalim olmuş vermiyor aman
 Ağlayıp sızlarsın kafanda duman
 Şikâyetin yıllar bildi mi yani

Penahî çileler hep senin için
 Diyorlar ki bana az ile geçin
 Yüklendi kervanım çekiyor göçün
 Dostların peşinden geldi mi yani. (2016)

131. Bize Geldi

Kalbim yıpranmış tekliyor
 Demek sıra bize geldi
 Toprak el açmış bekliyor
 Demek sıra bize geldi

Gecem gündüzüm bir oldu
 İçim gam gasavet doldu
 Bütün umutlarım aldı
 Demek sıra bize geldi

Gönül nazın çekemiyom
 Bileğini bükemiyom
 Hiç gezmeye çıkamıyom
 Demek sıra bize geldi

Giden yıllara bir bakak
 Göremiyom bir ılık yak
 Kucak açmış kara toprak
 Demek sıra bize geldi

Yok olacak bir gün cismin
 Akla bile gelmez ismin
 Albümdedir bir kaç resim
 Demek sıra bize geldi

Yakalandın bunca derde
 Gözlerine indi perde
 Huzur herhal kara yerde
 Demek sıra bize geldi

Penahî yaşadın sende
 Yaşlılık başlamış tende
 Son yolculuk var yelkende
 Demek sıra bize geldi. (2016)

132. Gelmez Misiniz?

Size derim vicdansızlar dinsizler
 Helalı haramı bilmez misiniz?
 Karnı büyük yoldan sapan densizler
 Nasıl olsa bir gün ölmez misiniz?

Çocuk, hırsız var diyerek kaçıyor
 Haramiye bak göğsünü açıyor
 Küfrün bin çeşidi göğşe uçuyor
 Tükürüp yüzüne gülmez misiniz?

Dürüst dediğimiz böyle mi olur
 Sanma hak yiyenin yanına kalır
 Herkes ettiğini gün gelir bulur
 Sürülen karayı silmez misiniz?

Penahî'm bunlara yazıklar olsun
 Doymaz midesine acılar dolsun
 Yetim hakkı yiyen Allah'tan bulsun
 Narı cehenneme gelmez misiniz? (2016)

133. Kaçamaz Oldum

Evvel Binboğa'ya koşup çıkarken
 Evden şu çarşıya geçemez oldum
 Soğuk pınarından sular içerken
 Şimdi ılıdarak içemez oldum

Umudum yok ah çekerim gönümden
 Mor koyunlar hep geçerken onümden
 Azrail yapıştı gitmez tenimden
 Yakalandım tuttu kaçamaz oldum

Penahîm sonbahar geliyor artık
 Mizan terazisi geçmişim tartık
 Öteye gidecek kefende yırtık
 Verdi beyaz bezi biçemez oldum. (2016)

134. Takmaz Oldun

Anan babanda sağ idi
 Dayandığın bir dağ idi
 Koparılmayan bağ idi
 Neden acep takmaz oldun

Yıllar seni harap etmiş
 Koca ömür gelip gitmiş
 Bir bakarsın işin bitmiş
 Aynalara bakmaz oldun

Düğün oldu ara ara
 Halay çektin sıra sıra
 Görmez gözün söner çıra
 Işığını yakmaz oldun

Yuka olmaz deniz dibi
 Geçen günler gelmez gibi
 Irmak coşar var sebebi
 Dolu gölet akamaz oldu

Penahî etraf çöl derya
 Yürek yangın hasret suya
 Dün gece gördüğün rüya
 Hiç hayıra çıkmaz oldu. (2016)

135. Geç Oldu

Koca ömür toz dumanlı yellere
 Karışalı emeklerim hiç oldu
 Burda benim yerim yoktur diyene
 Şimdi benim oldu ama geç oldu

Çok yaşlandım artık gençliğim gelmez
 Benim şu halimi kimseler bilmez
 Ağlayan gözlerim bir kere gülmez
 Ötemi berimi artık seç olur

Bunca dertlerine dişimi sıktım
 Başa karlar yağdı tipiden bıktım
 Boynuma idamlık fermanın taktım
 Ne kadar doğruysan gene suç olur

Penahî'm baktım ki her şey boşumuş
 Gençliğinde yaşananlar hoşumuş
 İnsan canı dalda öten kuşumuş
 Saydınız mı geçen yıllar kaç olur. (2016)

136. Biter'imiş

Güvendiğim şirin ömür
 Bir gün dolup yeterimiş
 Yüceden olunca emir
 Dünyalığın biterimiş

Burda hayat devam eder
 Sırası gelenler gider
 Kimileri ah vah eder
 Evde ocak tüterimiş

Dost üstüne toprak atar
 Ruhun çıkar cismin yatar
 Mezarında otlar biter
 Baykuş konup öterimiş

Penahî'yim boşa kandım
 Haktan gelene inandım
 Ebedi kalırım sandım
 Cümle âlem yatarımış. (2016)

137. Huysuz Olur

Yayladan usanıp ovaya insan
 Yüce dağlar değil, düz huysuz olur
 Toplumun içinde arif değilsen
 Karşılığı yoksa söz, huysuz olur

Çocukluğun güzel güzel yaşarken
 Irmak olup sel suyuyla taşarken
 Anne baba ikisi de okşarken
 Üvey evlat değil öz huysuz olur

Yaşamında hep sefalet görüpte
 Yoksulluğun tam içine giripte
 Sonradan mala mülke eripte
 Bolluğun içinde tez huysuz olur

Silahını tam avına tutunca
 Horozu da baş yukarı kakınca
 Patlamayıp avın senden kaçınca
 Arpacık marpacık gez huysuz olur

Penahî'nin kıymetini bilmezsen
 Bir illete düşünce hiç gelmezsen
 Akar akar gözyaşını silmezsen
 Bir kirpik batınca göz huysuz olur. (2016)

138. Nedense

Kimsesizim kaldım yalnız başına
 Tüm dostlara küskün oldum nedense
 Bakmadılar akan gözüm yaşına
 Nefret duygusuyla kaldım nedense

Çok ağladım ama duyan olmadı
 İnsanlıktan bana eser kalmadı
 Nazlı yârim bilmem haber salmadı
 Kara haberini aldım nedense

Kör düğüm sırlarım benle gidecek
 Beni sevmeyenler bayram edecek
 Dolu kadeh içildikçe bitecek
 Boşalıp boşalıp doldum nedense

Penahî menzile yakınsın artık
 Dosta can verirsın bağrında yırtık
 Mizan terazisi herhalde tartık
 Dert ağır belamı buldum nedense. (2016)

139. Oldun Vicdansız

Kalleş dünya sana canımı verdim
 Senden oldum fakat kötülük gördüm
 Nice emeklerim yoluna serdim
 Gençlik yıllarımı çaldın vicdansız

Götüremez oldum ağır şeğim
 Çaresiz dert verdin şaştı feğim
 Çok gördün üstümde yırtık yeğim
 Ele altun libas saldın vicdansız

Küfür edenlere ödölün verdin
 Sefalet seddini tek bana gerdin
 Sonsuza kalmada bir şey mi gördün
 Sen bir tek başına kaldın vicdansız

Penahî bak sana sözüm kalmadı
 Altmış yıl ömründe murat almadı
 Sevdiklerin aldı geri salmadı
 Can alıcı zalim oldun vicdansız. (2016)

140. Gülüp Kaçtı

Bakın ruhum göğşe doğru
Konmadı hiç benden uçtu
Gaipten çağrı yaparak
Aldatıp ta gülüp kaçtı

Beni birden dara çekti
Buğday gibi yere ekti
Niyet soğuk su içmekti
Yaktı beni kendi içti

Haksızlarla bak bir oldu
Perişan halime güldü
Vücudumu dörde böldü
Birde testereyle biçti

Penahî'm gayrı el aman
Hallerin oluyor yaman
Oban yanar çıkmaz duman
Bak çadırlar geri göçtü. (2016)

141. Yeterki Sen Doy

Haramı sen asla yemen
Sen genede cebine koy
Çok mal göz çıkarır demen
Zengin değil fakiri soy

Sen dürüstsün ben eğriyim
Kul hakkı yemez biriyim
Gariplerin neferiyim

Yanlış dizi aştı boy boy

Sahtekâra var iltifat

Namussuzluk arttı kat kat

Bu dünyada çarpan rahat

Gördüm cine çektirdin oy

Fakir bulamazken ekmek

Size villa gerek demek

İşler güçler yemek içmek

Kalam aç yeter ki sen doy

Penahî yolun bilmedim

Ağa oğluyum demedim

Haksızlara oy vermedim

Gördüm halkım birazcık toy. (2016)

142. Nam Kalmadı

Şu Afşin'in dağlarında

Kese kese çam kalmadı

Baykuş öttü bağlarında

Soğuk vurdu ham kalmadı

Çıplak eylediler dağı

Harap olmuş solu sağ

Kurudu dalı budağı

Köklerinde nem kalmadı

Yine yaralar azıyor

Haksız haklıya kızıyor

Aslan kaplan aç geziyor
Tilkilere yem kalmadı

Padişah'tan gelir ferman
Tükendi dizimde derman
Yaşlı ata döndü orman
Dizgin koptu gem kalmadı

Bak Penahî gene coştı
Dağları yol edip aştı
Yiğitlik ayağa düştü
Mert tükendi nam kalmadı. (2016)

143. Dağlar

Bakıyorum çabuk geçmiyor günler
Kar kapalı adım gitmiyor dağlar
Özlemini çeker yüreğim inler
Dumanı içimde tütüyor dağlar

Koyağında gezdim çadırım kurdum
Yamacında nice keklikler vurdum
Bak işte kocadım kalbimi yordum
Dertler sıralandı bitmiyor dağlar

Senden ayrılamam yok böyle dilek
Senelerin yükü sırtımda şelek
Yayla zamanıdır engel şu felek
Geleceğim yardım etmiyor dağlar

Penahîm ovada kaldım biçare

Yaşlanmaya yokmuş bulunmaz çare
 Bellerin aşıp ta gitseydim yâre
 Gönülüm ister gücüm yetmiyor dağlar. (2016)

144. Kalmadı

Bu dünyada çok yoruldum
 Halım kalmadı kalmadı
 Yanan ateşte kavruldum
 Külüm kalmadı kalmadı

Arıydım dağlar aşardım
 Her gün çağlayıp coşardım
 Kovandan dışa taşardım
 Balım kalmadı kalmadı

Ben bir ulu çınar idim
 Geçen tarihim anardım
 Ebedi kalır sanlardım
 Dalım kalmadı kalmadı

Kaderimi yazar idim
 Kötülüğü bozar idim
 İyiliği sezeridim
 Kolum kalmadı kalmadı

Penahî el neler etti
 Haksızlık canıma yetti
 Her zaman tersine gitti
 Yolum kalmadı kalmadı. (2016)

145. Sen Sevdigim

Gene dertler sıralandı
Sebep sensin sen sevdiğim
Garip sinem yaralandı
Seben sensin sen sevdiğim

Bir kez olsun güldürmedin
Gözyaşımı sildirmedi
Emelime erdirmedin
Sebep sensin sen sevdiğim

Penahî'mde gider bir gün
Yarım ede bayram düğün
Boynu bükük hep gördüğün
İş benim ben sevdiğim. (2016)

146. Yaradan Mevlam

Tutmaz şu fakirin dizi
Dert bürümüş bitmez sızı
Gel Mevla'm ayırma bizi
Buradan Mevla'm buradan

Kulların hep bağlı sana
Yalan denilmiş bu hana
Gelen gidermiş cihana
Sıradan Mevla'm sıradan

Kimi güler kimi ağlar
Senden affın bekler sağlar
Çoğu matem tutup bağlar

Karadan Mevla'm karadan

Az ömürde çoğu bıkar
 Zam baltası fakir yıkar
 Penahî'mde yanmış çıkar
 Aradan Mevla'm aradan. (2016)

147. Kal Be Dünya

Bizde geldik gidiyoruz
 Sen kendinle kal be dünya
 Doğduk kavga ediyoruz
 Suç bendemi bul be dünya

Çok dertlere büründürdün
 Yanan ocağım söndürdün
 Ekmeğim zehre bandırdın
 Sen hep yersin bal be dünya

Neşe komadın insanda
 Memnun var mı ki bu handa
 İki ellerim yakanda
 Vuslatımı sal be dünya

Ben sıkntımı senden çektim
 Deli sular gibi aktım
 Ayrılık kınasın yaktım
 Durma oyna çal be dünya

Penahî son duraktayım
 Yağmaz yağmur kuraktayım

Sonum bilmem meraktayım
Dertlerim çok al be dünya. (2016)

148. Şu Yalan Dünyanın

Şu yalan dünyanın hoş sohbetine
Uyanlara uyup bağdaşamadım
Canı feda ettim yar mihnetine
Gülüp geçenlerle uyuşamadım

Benim bu derdimden Leyla tasalı
Hayalin görürüm Mecnun misali
Hiç iflah olmadım yâre küseli
Ben o nazlı yâre kavuşamadım

İmrendim içimden baktım hep ele
Dertli dertli vurdum sazdaki tele
Gönül bahçem gitti toz duman yele
Rüzgâr çaldı geçti savaşamadım

Penahî bir haber gönderemedim
Aslımı bu yana döndüremedim
İçimde yangını söndüremedim
Köz oldum da küle karışamadım. (2016)

149. Şaşmış Gönül

Yaşlandım kocadım erken
Yüce dağlar aşmış gönül
Kendim küçük gölet iken
Sel gelince daşmış gönül

Dertler canımı yandırdı

Boş umutlarla kandırdı
 Sonra üst üste bindirdi
 Yol karışık şaşmış gönül

Derdim yellere atardım
 Kuru yerlerde yatardım
 Balçık çamurda batardım
 Bana yastık taşmış gönül

Penahî düşte mi neden
 Gün günü eridi beden
 Eceldir beni korkudan
 Dört kanatlı kuşmuş gönül. (2016)

150. Aldı Yıllar

Çok çabuk sonun geliyor
 Yaşamaya daldın yıllar
 Hızlı aktığım biliyor
 Ne çabukta doldun yıllar

Aldın elimden tacımı
 Gün günü artırdın acımı
 Başımda siyah saçımı
 Beyazlatıp, yoldun yıllar

Hep önümde hamleyidin
 Genç ömrümü çabuk yedin
 Hep böyle kalıcın dedin
 Tüm hayalim aldın yıllar

Bak yarım koydun işimi
 Çektim olanca dişimi
 Soluk aldığım fişimi
 Çekmeye mi geldin yıllar

Lafıyın yok sonu dibi
 Sırt döndü Nuh ile nebi
 Riyakâr insanlar gibi
 Sende kaypak oldun yıllar

Penahî güvenmem sana
 Ömür verdim desen bana
 Geçti günüm yana yana
 Tüm dertleri saldın yıllar. (2016)

151. Ne Demeli

Maddiyatçı insanlar çok
 Ötenlere ne demeli
 Komşusu aç kendisi tok
 Yatanlara ne demeli

Helal, haram tüm aşırın
 Parayı görüp şaşırın
 Hırsın ağına düşüren
 Batanlara ne demeli

Yanar durur yağsız tava
 Suyu yoktur boştur kova
 Her şeyim var deyip hava
 Atanlara ne demeli

Özünde olsun doğallık
 Göstermelikler çoğalık
 Elin cebinden ağalık
 Satanlara ne demeli

Penahî doğruya evet
 Tanrı sana versin kuvvet
 Helaline haram servet
 Katanlara ne demeli. (2016)

152. Yürür Giderim

Şu dünyada bir kez devran sürmedim
 Yaşarım hayatı erir giderim
 Ömrüm boşa geçti vefa görmedim
 Şu taze gençliğim çürür giderim

Şu dünyada baktım yok ki eserim
 Günden güne yanmaktadır bu serim
 Bilmiyorum benim var mı ki yerim
 İçimden ah çeker yürür giderim

Doğuştan yazılmış bu kara yazım
 İnanın kimseye yok benim nazım
 Olursa bir toprak kazın mezarım
 Yumruğu bağrıma vurur giderim

Riyakâr dostlardan geri kaçarım
 Ecel şerbetinden bende içerim
 Penahîm bu cihandan göçerim
 Gerçekleri daim korur giderim. (2016)

153. Kaçar Bir Gün

Sık sık aldığım nefesim
Göge doğru uçar bir gün
İçimde kalan hevesim
Tutamıyom kaçır bir gün

Karda kışta çok üşürsün
Felek yükünü taşırırsın
Eski yaranı kaşırsın
Tek kalırsın naçar bir gün

Yığılıp yerde kalırsın
Dostuna haber salırsın
Sonra hülyaya dalırsın
Yar arayı açar bir gün

Penahî devranın bitti
Ham olan meyveler yetti
Bağında baykuşlar öttü
Hoyrat gelip biçer bir gün. (2016)

154. Şehidim

Al bayrağa sarılıyor
Aslan yürekli şehidim
Tüm Türkiye kan ağlıyor
Aslan yürekli şehidim

Hep korumak için yurdu
Ettiği yeminde durdu
Kalleş pusuda vuruldu

Aslan yürekli şehidim

Gözü korkuyu görmedi

Gencim murada ermedi

Haine fırsat vermedi

Aslan yürekli şehidim

Olmasın gençliğim heder

Sanki kollarımı budar

Hep mi garibandan gider

Aslan yürekli şehidim

Penahî görür düşünde

Yeşil beresi başında

Gelir bayrağı düşünde

Aslan yürekli şehidim. (2016)

155. Tadiyom Bakın

Ömrüm boşa geçti yıllar tasalı

Uçtum şu dünyadan bir kuş misali

Sanki sende oldun bir aşk masalı

Ayrıliğa feryat ediyom bakın

Bakan olmaz gözlerimin yaşına

Beni yönlendiren hoş bakışına

Kadersizdi yazın mezar taşına

Ona tatlı canım adiyom bakın

Kemiğim eridi hep yona yona

Ruh çıktı bedenim toprağa kona

Ömür boş Penahî gelmişin sona
Yavaştan ölümü tadıyom bakın. (2016)

156. Gurban Tepenin Gülleri

Bahar gelir çiçek açar
Gurban tepenin gülleri
Mis gibi kokular saçar
Gurban tepenin gülleri

Arı konar balın alır
Daima yerinde kalır
Çiçeklere önder olur
Gurban tepenin gülleri

Afşin'e bakar aşağı
Rengârenk eder kuşağı
Rüzgârın olur beşiği
Gurban tepenin gülleri

Sallar boynunu coşturur
Sevenlerini coşturur
Âşıkları kavuşturur
Gurban tepenin gülleri

Penahîm bağrında yaşar
Açınca bak gönlü coşar
Toplamaya sana koşar
Gurban tepenin gülleri. (2016)

157. Âşık Gulfaniye

Aylar oldu görüşmedik

Fanimi oldun Gulfani
Aynı yerdeyim göçmedik
Yani mi oldu Gulfani

Gurbet elde esiyorsun
Can dostu mı küsüyorsun
Kalp damarım kesiyorsun
Canımı oldun Gulfani

Muzular ne söylemişse
Gönlüm açıktır herkese
İnanma asla herkese
Kani mi oldun Gulfani

Çekme ben gibi diliyorum
Geçen günü sık eliyom
Şöhret olmak zor biliyom
Anımı oldun Gulfani

Dost ararım yana yana
Sitemin kar etti cana
Ölüyorum dedim sana
Manımı oldun Gulfani

Yok ki haberin edenin
Varmaz yanına gidenin
Değişmeyen çok maddenin
Genimi oldun Gulfani

Penahî suçsuz davanın
 Sisleri olur havanın
 Görüyorum bol sevenin
 Tenimi oldun Gulfani. (2016)

158. Sazcî Âdem Ustadan Talebim

Âdem usta senden bir saz isterim
 Dokununca dertli dertli çalsın ha
 Fiyatını hele söyle kes derim
 Dinleyenler hayallere dalsın ha

Aman gardaş yetkin duttan seçelim
 Ağacın genç ise ondan geçelim
 Pahasına uygun fiyat biçelim
 Yaşlı gönlüm muradını alsın

Sap atmasın tellerine bir bakın
 Yaz ayları yaklaşıyor bak yakın
 Altı çelik birde sırma tel takın
 Yel vurunca yanık sesi gelsin ha

Kader bana nankörlüğün edeli
 Gençlik yılım çok olmuştu gedeli
 Dostluk tarifesi olsun bedeli
 Fiyatı da biraz ucuz olsun ha

Penahî'm dostuma yaptım nazı ben
 Kalbim ile sana verdim sözü ben
 Her çalışta hatırlayım sizi ben
 Bu bestem hatıra sana kalsın ha. (2016)

159. Geçti Vay Olmaz

Sevgi gelip içe dolup taşınca
Aldanma rüyaya güneş ay olmaz
Ömür dolup karşı dağı aşınca
Ağlayıp sızlama geçti vay olmaz

Gençlik rüzgâr gibi esip kayboldu
İpek saçlar başta tarumar oldu
O yarla mazimiz geride kaldı
Gençlikte oynamadık tay olmaz

Kara günler biter dedik bekledik
Ömrümüz tükettik çok çabuk yedik
Yüksekçe bir yere ev yapak dedik
Yüce dağ başında neden köy olmaz

Penahî gelişin gidişi de var
Güzel yaşar isen o kadarı kar
Yaşlanınca yüze bakmaz olur yar
Ömür sana döner gelir toy olmaz. (2016)

SONUÇ

Geçen yüzyıllar içerisinde Türklerin İslamiyet'i kabul etmesi ve bu süreçte Türk yaşam biçiminde meydana gelen değişiklikler, yerleşik hayata geçiş vb. nedenlerle Ozan-Baksı geleneği yerini âşıklık geleneğine bırakmıştır. Âşıklar şiirlerinde, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, düşünce ve duygularını dile getirmiştir. Bu tezde, yaşayan âşıklık geleneğinin temsilcilerinden biri olan Âşık Penahi Emirlioğlu'nun hayatı, sanatı ve eserlerini inceleyerek gelenek içerisindeki önemini belirlemeye çalıştık. Yaptığımız tez çalışmayla Türk kültürü araştırmaları ve âşıklık geleneği çalışmalarına katkıda bulunmaya çalıştık.

Tezimizin birinci bölümünde Kahramanmaraş adının kaynağı ve tarihi, Afşin ilçesi tarihi, fiziki, sosyo-ekonomik yapısı ve Kahramanmaraş-Afşin âşıklık geleneği hakkında bilgiler verilmiştir. Âşıklık geleneğin bir temsilcisi olan Âşık Penahi eserlerinde halkın yaşayışını, dilek ve şikayetlerini, yaşadığı yerin tarihini ve coğrafyasını, esestetik değerlerine yer verdiği tespit edilmiştir. Kahramanmaraş-Afşin âşıklık geleneği hakkında ve Afşin âşıklık geleneğinde önemli bir yeri olan Afşin Halk Ozanları Derneğinin kuruluşu, dernek çatısı altında yapılan etkinlikler hakkında bilgiler verilmiştir. Afşin Halk Ozanları Derneğinde 20. yy Doğu Anadolu Âşık Fasılları Düzeninde sistemli deyişmelerin meşk geceleri programlarında yaşamaya devam ettiği tespit edilmiştir. Afşin Halk Ozanları Derneğinin âşıklık geleneğinin yaşatılmasında ve kültürel faaliyetlerde büyük öneme sahip olduğu görülmüştür.

Kahramanmaraş'ta kimlere âşık denildiği, usta-çırak eğitimini nasıl olduğu, âşıklar eserlerini nerelerde ve nasıl icra ettiği tespitinde bulunulmuştur. Kahramanmaraş'ta 1974-1975 yıllarında gerçekleştiği tahmin edilen sözlü atışma geleneğinin günümüzde yaşadığı tespit edilmiştir.

Tezimizin ikinci bölümünde Türk âşıklık geleneği üzerine yapılan bazı çalışmalar, Kahramanmaraş ili ve Afşin ilçesi âşıklık geleneği ve yörede yetişen âşıklar üzerine yapılan çalışmalar incelenmiştir. Kahramanmaraş âşıklık geleneğiyle ilgili fazla çalışmanın olmadığı tespit edilmiştir.

Tezimizin üçüncü bölümünde kullandığımız yöntem ve materyallar, başvuru kaynak kişiler hakkında bilgiler verilmiştir.

Tezimizin dördüncü bölümünde Âşık Penahi'nin doğumu, isim verilmesi, gurbet hayatı, ustası, şiir yazmaya başlaması, mahlas alması, çırakları Ahmet Karakaya ve Dursun Özdil hakkında bilgiler verilmiştir. Âşık Penahi'nin eserlerinin şekil ve yapı özellikleri, nazım şekli ve türleri, anlatım özellikleri, tema ve içerik özellikleri, yaratım ve aktarım bağlamı ve işlevi bakımından incelenmiştir.

Âşık Penahi'nin, eserlerinde 309 yerde yarım kafiye, 239 yerde tam kafiye, 196 yerde zengin kafiye ve 2 yerde tunç kafiye kullandığı, 13 şiirinde tek ayak, 146 şiirinde ise döner ayak kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi'nin, eserlerinde genellikle yarım kafiye kullandığı yer yer mahalli ağızda yer alan kelimelere yer verdiği görülmüştür. Âşık Penahi eserlerinde ağıt, dertlenme, güzelleme, kargışlama, karşılaşma, koçaklama, öğütme nazım türlerini kullandığı tespit edilmiştir. Âşık Penahi'nin eserlerinde geçen şahıs ve yer adları tespit edilmiştir. Âşık Penahi'nin şiirlerini muhteva bakımından incelediğimizde aşk ve sevgi temalı şiirler, gurbet ve sıla özlemi temalı şiirler, ölüm temalı şiirler, tabiat ve memleket temalı şiirler, sevgisi temalı şiirler, dini temalı şiirler, çekilen dert ve sıkıntı temalı şiirler, geçmişe özlem temalı şiirler, yergi temalı şiirler, toplumsal temalı şiirler, tecrübi bilgi ve felsefi çıkarımlar, zamandan yakınma temalı şiirler olduğu tespit edilmiştir.

Metinler bölümünde Âşık Penahi'nin eserlerinin geçmişten günümüze kronolojik sıralaması yapılmıştır. Yapılan bu kronolojik sıralama Âşık Penahi'de yıllar içerisinde değişen duygu ve düşüncüyü görme fırsatı sağlanmıştır. Ekler bölümünde resimlere yer verilmiştir. Sözlük bölümünde Âşık Penahi'nin eserlerinde yer alan bazı kelimelerin açıklamasına yer verilmiştir.

Âşık Penahi Emirlioğlu'nun usta-çırak eğitiminde yetişip Dursun Özdil ve Ahmet Karakaya'yı çırak yetiştirerek âşıklık geleniğinin günümüzde yaşayan bir temsilcisi olduğu tespit edilmiştir. Kahramanmaraş ili Afşin ilçesinde âşıklık

geleneğinin yaşadığı ve Âşık Penahi Emirlioğlu'nun âşıklık geleneğinin günümüzde yaşayan önemli bir temsilcisi olduğuna dikkat çekilmiştir.

KAYNAKÇA

- Afşin Kaymakamlığı. (2000). *Afşinli Şairler Antolojisi*. Yılmaz Matbaacılık, Kahramanmaraş, ss. 3-253,218,219, 1-290.
- Aksakallı, M. (2015). *Âşık Mahzunî Şerif'in Şiirlerinde Söz Varlığı*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, ss. 1-391.
- Aksan, D. (2016). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili Dilbilim Açısından Bakış*, Bilgi Yayınevi, Ankara, ss. 191.
- Albayrak, N. (2010). *Ansiklopedik Halk Edebiyatı Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul, ss. 127.
- Alparslan, Y. (2019). *Derdiçok (Ömer Lütfi Pişkin) ve Şiirleri*, Etkileşim Basım Yayın, Ankara, ss. 179-184.
- Alparslan, Y., Alıcı, L., Yakar, S. (2009). *Türk Edebiyatında Maraşlılar*, Ukde Kitaplığı: 63, Kahramanmaraş, ss. 20-79, 1-214.
- Alparslan, Y., Yakar, S. (2009). *Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şâirlerine Âit Şiirler*, Ukde Kitaplığı: 74, Kahramanmaraş, ss.1-144.
- Artun, E. (2011a). *Türk Halk Edebiyatına Giriş*. Karahan Kitapevi Yayınları, Adana, ss.67-69.
- Artun, E. (2011b). *Âşık Edebiyatı Metin Tahlilleri*, Karahan Kitapevi Yayınları, Adana, ss.22, 23.
- Artun, E. (2012). *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Karahan Kitapevi Yayınları, Adana, ss.1, 138, 141, 167, 167-227, 187, 236-238, 262, 274, 1-521.
- Atik, M. K. (2007). *Âşık Mahzûni Düşüncesinde Tanrı ve İnsan Sevgisi. KSÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9:1-11.
- Atmaca, S. (2017). *Binboğa'nın Söz Pınarı Afşinli Âşıklar Şairler Yazarlar*, Berikan Yayınevi, Ankara, ss.3-6, 124-125, 131-133, 1-424.
- Atmaca, S. (2018). Kahramanmaraşlı Kalem Şairlerin Atışma Örnekleri, *Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Science*, 5(19):178-203.
- Avcı, R. (2008). *Kahramanmaraşlı Şairler Antolojisi*, Kahramanmaraş Valiliği, Kahramanmaraş, ss. 6-7.

- Bascom, W.R. (2014). *Folklorun Dört İşlevi*. Çalış, F. (Çev.), Halkbiliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar 2, Geleneksel Yayınları, Ankara, 3. Baskı, ss.71-86.
- Başgöz, İ. (2008). *Türkü*, Pan Yayıncılık, İstanbul, ss. 34.
- Bekki, S. (2008). Anadolu Sahası Halk Şiirinde Kafiye: Tespitler ve Öneriler. *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S.78:55-67.
- Bekki, S. (2016). 1980 Sonrası Âşık Şiirinde Siyasi Söylemler, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 2(1):51-66.
- Boyraz, Ş. (2010). *Furkani'nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 8, 8-9, 53, 109, 139-140, 174-175, 1-502.
- Ceren, A. (2013). *Afşin-Elbistan'da Âşıklık ve Âşıklar*. Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Kahramanmaraş, ss.32-33.
- Cerrahoğlu, M. (2011). Âşıkların Sosyokültürel Hayattaki Yeri ve Önemi/ Bir Örneklem Olarak Derdiçok. *folklor/edebiyat*, 17(67):143-156.
- Çetin, N. (2017). *Şiir Çözümleme Yöntemi*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 17-18, 19.
- Çobanoğlu, Ö. (2000). *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 13, 92, 94, 101, 103, 105, 124.
- Çobanoğlu, Ö. (2007). *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınevi, İstanbul, ss.14.
- Çoruhlu, Y. (2011). *Türk Mitolojisinin Ana Hatları*, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul, ss. 220.
- Dedeoğlu, M. (2014). *Kahramanmaraş'ın İktisadi Kalkınmadaki Yeri*, Hazar Reklam, Ankara, ss.261.
- Demir, S. (1993). *Afşinli Derdiçok*, Alıç Okul Yayınları, Ankara, ss.11-15.
- Dilçin, C. (2000). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, ss.279, 305-342,334,337-342.
- Dizdaroğlu, H. (1969). *Halk Şiirinde Türler*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, ss.19-20, 20, 45, 51-146.

- Ekici, M. (1998). Halk Bilimi Çalışmalarında Metin (Text), Doku (Texture), Sosyal Çevre Ve Şartlar (Konteks) İlişkisinin Önemi. *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S.39:25-34.
- Ekici, M. (2013). *Halk Bilgisi*, Geleneksel Yayıncılık, Ankara, ss.71, 124.
- Elçin, Ş. (2000). *Halk Edebiyatına Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss.290, 625, 626, 642.
- Eyicil, A. (2009). *Yakın Çağda Kahramanmaraş*, Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş, ss. 19, 24, 28, 32.
- Gökhan, İ. (2011). *Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş Tarihi*, Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş, ss. 21, 22.
- Gözükara, M. (2012). *Kılıçtan Keskin*, Özgü Yayınevi, İstanbul, ss.13-15, 1-429.
- Günay, U. (1990). Halk Şiirinde Ayak Konusunda Düşünceler. *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S.8:32-34.
- Günay, U. (2015). *Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss.39, 1-390.
- İnce, A. (2005). *Âşık Mahzunî Şerif ve Şiirlerinde Sosyal Konular*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, ss. 1-239.
- Irmak, Y. (2013). *Folklorun Beş İşlevine Göre Âşık Mahzunî Şerif’in Şiirleri*, Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun, ss. 1-386.
- Irmak, Y. (2014). Âşık Mahzunî Şerif’in Şiirlerinde Milli Birlik ve Beraberlik İşlevi, *Studies of The Ottoman Domain*, 4(7): 37-58
- Irmak, Y. (2017). İşlevsel Halkbilimi Kuramına Göre Âşık Mahzunî Şerif’in Şiirlerinde Tespit Edilen Yeni İşlevler, *Studies of The Ottoman Domain*, 7(12):183-212.
- Kabaklı, A. (2006). *Âşık Edebiyatı*, Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları, İstanbul ss.27.
- Kaya, D. (2000). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları*, Kitabevi, İstanbul ss.34.
- Kaya, D. (2001). Âşıklık Geleneğinin Geleceğiyle İlgili Düşünceler ve Yapılması Gerekenler. *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S.52:87-92.

- Kaya, D. (2007). *Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 65, 66, 110, 118, 146, 253, 264, 388, 412, 435, 439, 598, 600, 636, 705.
- Kaya, D. (2014a). *Anonim Halk Şiiri*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss.227.
- Kaya, D. (2014b). *Türk Dünyası Ansiklopedik Türk Halk Edebiyatı Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss.238, 478, 609.
- Keskin, R. (2003). *Türkçe Dil Bilgisi*, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, ss. 179.
- Koç, K. (2010). *Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi*, Ukde Kitaplığı, Kahramanmaraş, ss.66-67.
- Köprülü, M. F. (2004). *Saz Şairleri*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss.26, 1-726.
- Köprülü, M.F. (2012). *Edebiyat Araştırmaları I*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss. 72,125.
- Kumtepe, A.T. (2009). *Tanırlı Âşık Yener Hayatı ve Şiirlerinin Tematik İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa, ss. 1-261.
- Nar, N. (2018). *Afşin-Elbistan Yöresinde Sözlü Atışma Geleneği*. Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Kahramanmaraş, ss.21.
- Oğuz, B. (2011). *Âşık Kul Hamit Koca Hayatı, Sanatı, Şiirleri, Hikâyeleri*. Yüksek Lisans Tezi, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat, ss. 1-240.
- Oğuz, M. Ö. (1993). Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi. *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S.19:16-17.
- Oğuz, M. Ö. (2001). *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Makam*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss.11, 12, 15, 18-20.
- Oğuz, M. Ö. (1998). Folklorlarda Yeni Yöntemler ve Âşık Edebiyatı. *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, S.39:5-7.
- Oğuz, Ö., Ekici, M., Aça, M., Düzgün, D., Akarpınar, R.B., Arslan, M., Eker, G.Ö., Ercan, A.M., ve Özkan, T.S. (2014). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, No: 18, Ankara, ss. 260, 299, 304.

- Onay, A.T. (1996). *Türk Halk Şiirlerinin Şekil ve Nev'i*, (Haz. Cemâl Kurnaz), Akçağ Yayınları, Ankara, ss.3, 21.
- Sakaoğlu, S. (1986). Ozan, Âşık, Saz Şairi ve Halk Şairi Kavramları Üzerine. Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Yayınları, *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, c.I, Ankara. ss.247-251.
- Sakaoğlu, S. (1989). Türk Saz Şiiri. *Türk Dili Aylık Dil Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı III (Halk Şiiri)*, LVII(445-450): 105-250.
- Sakaoğlu, S. (2002). Varsağı mı, Sekizli Koşma mı?. Kültür Bakanlığı Yayınları, *Uluslararası Türk Dünyası Halk Edebiyatı Kurultayı Bildirileri 26-28 Mayıs 2000*, Ankara, ss.619-640.
- Sakaoğlu, S. (2004). *Karaca Oğlan*, Akçağ Yayınları, Ankara, ss.128.
- Turhan, M; Kova, Ö. (2012). Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel ve Özyay Gönülüm Bağlamında Bir İnceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 4(6):117-128.
- Ulu, S. (2013). *Kahramanmaraş Çağlayancerit'te Âşıklık Geleneğinin Bir Temsilcisi Ali Ataş'ın Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, ss.1-502.
- Walter J. Ong. (2007). *Sözlü ve Yazılı Kültür*. Sema P. B. (Çev), 4. Basım, Metis Yayınları, İstanbul, ss.23.

Elektronik Kaynaklar:

- <http://www.afsin.bel.tr/eshab-i-kehf-tarihi> (23.07.2017).
- <http://www.afsin.gov.tr/nufus> (14.05.2019).
- <http://www.afsintso.org.tr/afsinekon.asp> (14.06.2016).
- <http://kahramanmaraslisairleryazarlar.blogspot.com/2014/09/dursun-ozdil.html> (01.06.2019)
- <http://www.elbistaninsesi.com/citak-ahmet-ile-hayati-vasfi-tasyurekin-1957deki-atismalari-makale,1459.html> (01.06.2019).
- <http://www.hurriyet.com.tr/asik-yener-i-tanitma-ve-anma-etkinligi-37089414> (26.01.2018).

<http://www.kmader.org.tr/ilce/afsin.htm> (10.06.2016).

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44395/dunya-miras-gecici-listesi.html>
(27.01.2018).

<http://www.maraspusula.com/afsin/afsin-halk-ozanlarindan-o-ses-afsin-ses-yarismasi-h5718.html> (26.01.2018).

http://www.tdk.gov.tr/images/css/TDD/1991s476/1991s476_19_N_TAN.pdf
(10.04.2018).

<https://tr-tr.facebook.com/penahi.emirlioglu.9> (02.04.2018).

https://www.youtube.com/watch?v=_FATTw8WlmA (02.04.2018).

https://www.youtube.com/watch?v=i_rvwkBlj2k (26.01.2018).

<https://www.youtube.com/watch?v=jyxKD7Yw9YE> (05.02.2018).

<https://www.youtube.com/watch?v=V5qEljp5HX4> (26.01.2018).

<https://www.youtube.com/watch?v=xedNjNj5v2w> (02.04.2018).

<http://www.ozanlar.biz/kul-hasan.html> (27.09.2018).

Sözlü Kaynaklar:

KK.1.

Adı Soyadı: Ahmet KARAKAYA.

Doğum Yılı: 1962.

Eğitim Durumu: Lise Mezunu.

Mesleği: Emekli.

İkâmet Ettiği Yer: Afşin.

Derleme Yeri: Afşin.

Derleme Tarihi: Ağustos 2016.

KK.2.

Adı Soyadı: Ülger EMİRLİOĞLU

Doğum Yılı: 1955.

Eğitim Durumu: İlkokul Mezunu.

Mesleği: Ev Hanımı.

İkâmet Ettiği Yer: Afşin.

Derleme Yeri: Afşin.

Derleme Tarihi: Ağustos 2016.

KK.3.

Adı Soyadı: İhsan ÖKSÜZ

Doğum Yılı: 1959.

Eğitim Durumu: Lise Mezunu.

Mesleği: Emekli.

İkâmet Ettiği Yer: Kahramanmaraş.

Derleme Yeri: Kahramanmaraş.

Derleme Tarihi: Ekim 2018.

KK.4.

Adı Soyadı: Mehmet GÖZÜKARA

Doğum Yılı: 1962.

Eğitim Durumu: Lise Mezunu.

Mesleği: Emekli.

İkâmet Ettiği Yer: Elbistan.

Derleme Yeri: Elbistan.

Derleme Tarihi: Mayıs 2019.

KK.5.

Adı Soyadı: Celal ÇAÇAN

Doğum Yılı: 1955.

Eğitim Durumu: Lise Mezunu.

Mesleği: Emekli.

İkâmet Ettiği Yer: Afşin.

Derleme Yeri: Afşin.

Derleme Tarihi: Mayıs 2019.

SÖZLÜK

Azık: Yolculuk sırasında yenmesi için hazırlanan yiyecek

Bezmek: Usanmak

Bent: Engel

Budamak: Kesmek

Çıra: Işık

Danemek: Bakmak, izlemek

Demin: Az önce

Dermek: Toplamak, bir araya getirmek.

Deyi: Diye

Döş: Göğüs

Düş: Hayal, rüya

Evmek: Önem vermek

Garbi yeli: Kahramanmaraş'ta yaz mevsiminde serinleten rüzgara verilen ad.

Gavil: Söz

Gayrı: Artık

Gene: Yine, tekrar

Gever: Toprak set, engel

Har: Ateş

Hele: Hiç değilse, en azından

Hemi: Hem de

Herhal: Tahmin

Kanmak: Aldanmak

Kele: Hey, yahu, be

Kere: Defa

Koz: Fırsat

Netmişler: Ne yapmışlar

Niderim: Ne yaparım

Pusmak: Eğilmek

Reva: Uygun, doğru

Sayrı: Hasta

Utmak: Kazanmak

Yuka: Derin olmayan, az

Yitirmek: Kaybetmek

Yoklamak: Sormak, araştırmak, denemek

Zülûf: Saç

EKLER

Ekler bölümündeki Âşık Penahi'ye ait olan resimler Âşık Penahi ile yapılan görüşmelerde elde edilmiştir.

Penahi Emirlioğlu (Sağda) ve Âşık Mahzuni Şerif (solda) yıl 1987

2006 yılı ozanlar gecesi

1984 yılı bir eğlence gecesinden

Âşık Penahi, ustası Âşık Mahzunî Şerif ve arkadaşlarıyla beraberken.

1967 yılı Penahi Emirlioğlu (Sağda) Âşık Mahzuni Şerif (solda).

Âşık Penahi'nin kaset çalışmasında kullandığı resim.

Âşık Penahi'nin öğrencilik yılları.

1988 yılı Penahi Emirlioğlu (Sağda) ve Âşık Mahzuni Şerif (solda)

Âşık Penahi Emirlioğlu'nu kendi evinde ziyaretimiz.

Ahmet Karakaya (Afşin Halk Ozanları Derneği Başkanı) Penahi Emirlioğlu

Âşık Penahi Emirlioğlu'nu Afşin Halk Ozanları Derneğinde ziyaretimiz

K. Maraş Halk Ozanları Derneği başkanı İhsan Öksüz'ü ziyaretimiz.

ÖZGEÇMİŞ

Adnan Boyunduruk 1983 yılında Kahramanmaraş ili Afşin ilçesinde doğdu. İlköğretimi ve Ortaöğretimi Afşin ilçesinde tamamladı. 2007 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 2010 yılında Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisansını tamamladı. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olan Adnan Boyunduruk, evli ve üç çocuğu vardır.

CURRICULUM VITAE

Adnan Boyunduruk was born in 1983 in the district of Afşin in Kahramanmaraş province. He graduated from primary and secondary school in the district of Afşin. He graduated from Near East University, Turkish Language and Literature Department in 2007. He took his non-thesis master's degree in brach teaching at Near East University Institute of Educational Sciences in 2010. Adnan Boyunduruk, who is a teacher of Turkish Language and Literature, is married and has three children.